

East.

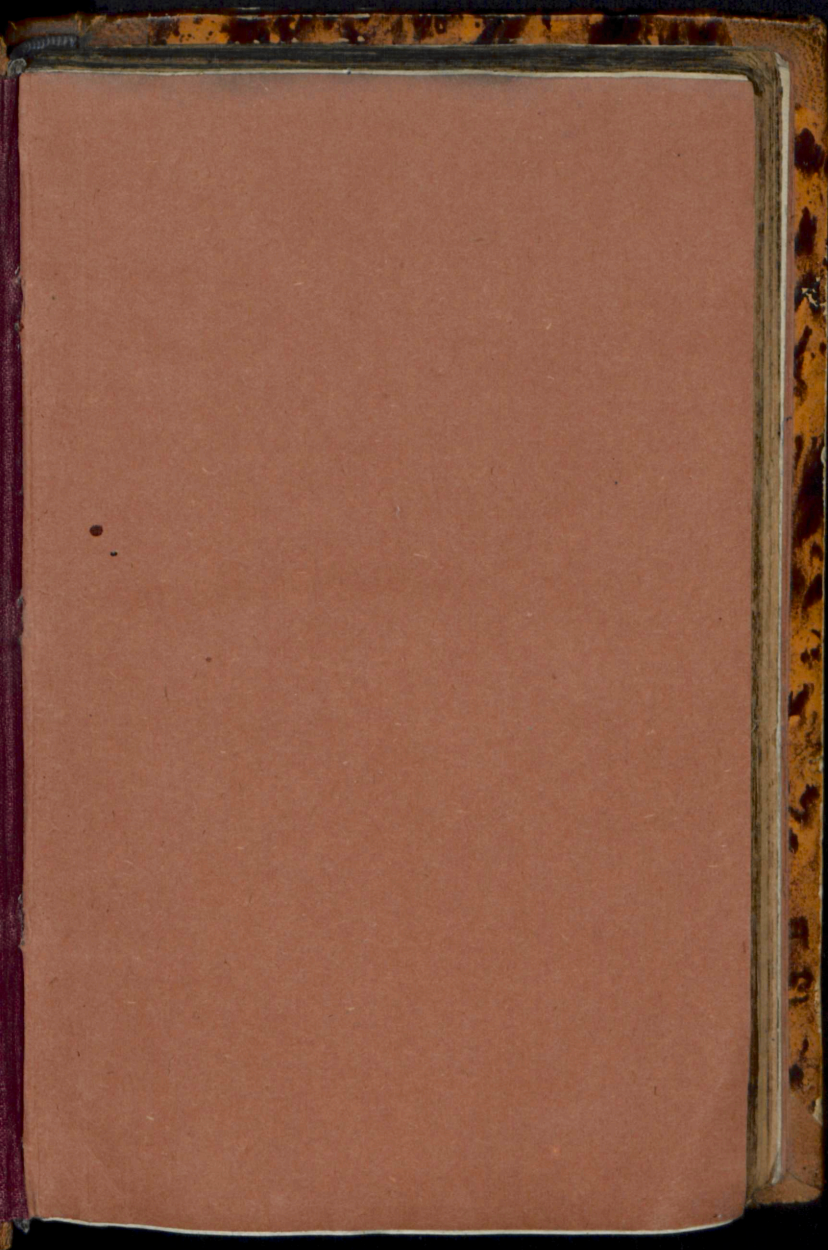
2408.

R. A. K. T.

520.

(Hid'nyx. D₁₋₇. lv.)

520

A Z S A M V-
 EL P R O P H E T A,
 M A S O D I K K Ö N Y V E N E K
 H U S Z O N N E G Y E D I K
 R é b é n e k , P r æ d i k a t i o k
 b e r é n t v a l ó m a g i a r á z a t t y a .

M E L Y B E N
 D A V I D V A L A S Z-
 t y a a z d ö g h h a l á l t i n k á b , h o g y
 n e m m i n t e l l e n s é g h k e z é-
 b e n e l n é k ,

I r a t t á t t a n a k é s p r æ d i k a l t á t t a n a k
 K E T S K E M E T I C . I A -
 n o s . H o m o n n a y P r æ d i k á t o r á l t a l ,
 H o m o n n a n .

Sum ex libris Georgij K.

Et B. Helmich

no. 11. 8. m.

B A R T T A N ,
 N y o m t a t t a t o t K l ó z I A K A B á l t a l .
 M . D C . X X I I .

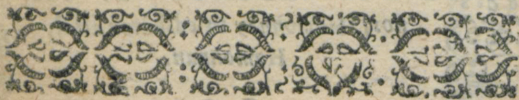
Tek. Kiss Aron képeidei
igazgató úrnak barátilag
Káronyi György

1873. Aug 12-én

Gregor: super Matth. 10.

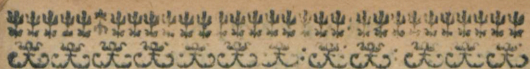
Az igazaknak halálok az jók-
nak segítségére vagyon, az go-
nofboknak bizonságokra: hogy
azonáltal az gonofok menthetet-
lenül el vessenek, az mely által
az válaftottak példát vehetnek,
hogy éllyenek.

Eot David Seendj

AZ NEMES
NEMZETES ES
VITEZLŐ BORNEMIZA
MIHALYNAK, AZ FÖLSEGES
BETHLEN GABRIELNEK Ma-
gyar Országának választott Királ-
lyának, Erdély Országának Feje-
delmének, és Székelyek Ispán-
nyának, Homonnay jószágának
Præfectusának, mint jó akaró Vrás-
nak és kedves Pátronusának.

*Az Atya Istentől Sz. Fiáért, kegyelmet, béke-
séget és minden lelki testi jókat
kérvén.*

AZ T írja Plinius az mé-
hek felől, hogy az ő dol- Plin. lib.
II. cap.
7. v. 10.
gokban nem minden-
koron járnak el, hanem az mikor

PRAEFATIO.

az üdönek alkolmatossága mutat-
 tyá: így akar minémű dologban-
 is bizonyos üdöt, s alkolmatossá-
 got kel keresni.. Erasmus ismét
 azt mondgya az barátzk felől,
 hogy drágáb és kedvesleb azért,
 hogy sokáig nem tart: ezenkép-
 pen az mi hamar el mulik azt ked-
 vesben kel fognunk. Erre való
 képest mondotta tehát az pogánj
 bölcz-is Plautus: *Virtus est, ubi oc-
 casio admonet dispicere*: Nagy jósa-
 gos tselekedet, az mikor az alkol-
 matosság mire int, arra gondot vi-
 selni. Az Tanitonak, is azért, no-
 ha egyéb dologban is, de főkép-
 pen az Tanitásnak állapottyában
 az alkolmatosságot, mit, holott,
 és kik előtt kellyen praedikállani
 tanítani, igen meg kel látni, gon-
 dolni.

Erasm.

Plaut.
pers.

Noha

PRAEFATIO.

Noha peniglen az Vr Isteñek
fok oston az bñért naponként
az emberekén vadnak, kiváltkép-
pen ez mostani üdőben, az mivel
Isten régenten az Sidó népet fe-
nyegette és büntette, az éhség,
dög halál, fegyver, hol egyik hol
másik, hol egy s-hol más részében
Országunknak, ezekhez való ma-
teriát búkség az Tanitónak ez
mostani üdőben-is elő venni, az
embereknek vigasztalásokra és
tanúságokra.

Es noha az dög halál, hogy az
többiről ne follyak, nem törté-
netből, hanem az Istennek rende-
léséből áll az emberekre, továb-
bis nem tart raytok csak az med-
dig Isten akarja, az bölcz Plinius-
nak és Erasmusnak ez előtt elő ho-
zot írásí szerént, én Christusnak

PRAEFATIO.

ez helyben lévő méltatlan Bolgá-
ja, az alkolmatosságot meg gon-
dolván, vöttem fel magyarázat-
nak okáért, az Samuel Propheta
második könyvének, cap. 24.
melyben Isten Davidnak az há-
rom ostor között, az éhség, dög-
halál, fegyver között választást en-
ged tenni, mellyek közzül vála-
stya az dög-halált, az mellyel Isten
hetven ezer embereket ki viesen
az nép közzül, hogy így én-is, az
én pástorságom alatt lévő kistsín-
nyayjat, az Istennek ez mostani
üdöben ilyen ostora alatt mint a
dög-halál, mely ez mi fegénj nem
zetiségünkön most uralkodik, vi-
gastallyam, inczem, tanítam
az békefegyestűrésre és hálá-adá-
ra.

Mivel hogy penighlen ennek
halga-

PRAEFATIO.

halgatoja és Tanuloja, az több ke-
vés halgatom között vóltkegyel-
med Tisztelendő Vram és Patro-
nusom, Istenhez és az ő bent igé-
jéhez való buzgoságból inditta-
tot erre kegyelmed, hogy ez
egy nyihány prædikatioknak ki-
nyomtatásatul költségét ne bán-
nya: melyben követte kegyel-
med az Lacædemonbelieknek a-
maz Agasicles nevű Királyát, ki-
nek mikoron mondaná egy em-
ber, hogy czodálkoznék elmé-
jén, hogy olyan buzgo vólna az
tanuságnak kívánálában, s-még
sem fogadná mellé Tanítóul a-
maz bölcz, tudos Philophaneft,
így felel néki Agasicles, s-mond:

Eorum ego volo esse discipulus quo- Erasmus
rum sum & filius. ex Plut. Azoknak a- in Lac.

karok én Tanítványa lenni, az
kinek

PRAEFATIO.

kinék vagyok fia-is. Fő tudós
bölcz embereket talált volna ke-
gyelmed-is, kiknek praedikatio-
joknak kinyomtatására ez kevés
költséget fordithatta volna ke-
gyelmed: de mivel hogy ebben
énnékem, mintegy fiam volt ke-
gyelmed, Tanítványom-is u-
gyan ebben akart lenni.

Ebben peniglen nem annjira
nézte és tekintette kegyelmed az
maga hasznát, hogy az kegyelmed
hire neve ez által terjedne, holot
az kegyelmednek kereztyénységé-
ben, hitben vallásában való alha-
tatossághnak terjedve vagyon,
jöllehet ez-is azokban való alha-
tatossághnak bizonyos jele, mert
költséget nem fánni az lsten tíf-
telességétől, nem kiczin jószág, sőt
nagy *pietas*, nagy kegyesség, az
pietas

PRÆFATIO.

pietas penigh azt mondgya Szent Pál hogy *ad omnia utilis*, mindenekre hasznos. Az pogány bölcz Cicero-is azt mondgya hogy *est omnium virtutum fundamentum*, minden iofágos czelekedeteknek fundamentoma. Christus V-runk-is azt mondgya: *Quicumq., patrem, matrem, filios, possessiones, divitias, supra me amat non est me dignus*. Valaki Attyát, Annyát, gyermekit, jószágát, gazdagfágát en nállamnál fellyebbereti, nem méltó az én hozzám: kegyelmed hogy fellyeb nem berette, megh mutatta ezzel, hogy azoktul, ez kevés költséget elba-kaftván, ez kis munkának ki nyomtatására fordította, hogy így azoknak-is Istennek több java-it, sőt üdvösséget örök életet bereshessen.)(s Mon-

PRAEFATIO.

Mondom azért, hogy abban
kegyelmed nem annyira nézte az
maga hasznát, mint, 1. az Isten
tisztességének terjedését. 2. eb-
ben ez helyben lévő kitsín gyüle-
kezetnek hasznát. 3. fok egy e-
gyű kereksyén atyánkfiaiinak, lel-
kipástoroknak, Tanítóknak, a-
zok által ismét az halgatoknak-is
éppületir. 4. hogy ez kis mun-
kát olvasván, egyéb rendbéli em-
berek-is, akár Vri, Nemes, akár
köz renden lévők legyenek, az I-
stennek ilyen oltorát ha mikor
az dögh-halált érzik, magokon,
Országokon, Városokon, falujo-
kon, házoknépén, mint ilyen se-
gény egy-egyű Tanítotul, tanul-
nak meg: miczoda ez oltornak
oka, honnan légyen, kitől fár-
mazzék, elragadgyoné vagy ne?
és mi-

PRAEFATIO.

és miképpen, s-hogy hogy czen-
desedgyék le, mellyet az David
példájából, ez kis írásoczkát fi-
gyelmetelen olvasván megh ért-
hetnek.

Hogy penigh kegyelmed, én
hozzám, méltatlan bologájához és
Caplányához illyen jó akarattyát
ebben mutatta, és mutattya, mit
adgyak kegyelmednek ezért, nina-
czen, hanem csak háláadovólto-
mat, és Istenbéli imátfágomat.

Az Vr Isten ő bent felsége
kegyelmedet sok cztendőkigh él-
tesse, tartsa megh minden hoz-
zá tartozokkal egyetemben :
hogy mind kegyelmed , s-mind
az kegyelmed maradékja, ez u-
tán.

PRAEFATIO.

tán-is, effele lsteni jó dolgokban,
mind költségével, s-mind ügye-
kezetivel szolgálhaslton,
Amen,

Datum ex Musæo Homonnensi.
die 22. Febr. Anni 1622.

Kegyelmednek Segény Alá-
zatos Caplannya.

Keczkemeti Iános Homon-
nai Prædikator.

A Z S A M V.
 EL PROPHETA
 M A S O D I K K Ö N Y V E -
 N E K H V S Z O N N E G Y E D I K R E -
 S Z E N E K , P R A E D I K A T I O K
 ſerént való magyarázattja, mely-
 ben David inkább akar Iſten-
 től dög hálállal büntetet-
 ni, hogy nem ellenſég
 kezében eſni.

2. Samuel. 24. v. 12. *Es ſel gerjede
 az Iſten ſaragja, &c.*

Z SZENT BERN-
 hard Doctör eggjüt ^{Bernhard} deconfi-
 irálában így áll: ^{der. I. §} Quàm
 dives eſt Deus in miſericordia,
 quàm magnificus in iuſtitia,
 quàm munificus in gratia, Do-
 mine Deus noſter, non eſt qui ſimilis ſit tibi: Mu-
 nerator copioſiſſimè, remunerator equiſſimè, li-
 A heræ

E L S Ő

berator pijsimè, gratis respicis humiles, in te in-
 dicas nocentes, misericorditer etiam salvos pecca-
 tores. Az az, mely gazdag az Vr Isten, az
 irgalmasságban, mely nagyságos az igazságs-
 ában, mely adakozó az kegyelemben, Vram
 mi Istenünk, ninczen ki hasonlatos legyen
 te hozzád, mindennél aándékozob vagy,
 mindennél adakozob, igazab megh fizető,
 kegyesleb szabadító: ingyen tekintez az ala-
 zatofokra, igazán ítél az vétkeseket, irgals-
 masonís szabadítod és tartod megh az bűnös-
 főket. Mely mondasában az Szent Bern-
 hard Doctor, az Istennek tulaydonágát bős-
 séggel megh ieleni, minemő, az többi kő-
 ző az mondgya, hogy oly igaz, hogy meg-
 is ítéli az embereket, fői ugyan meghis bűn-
 teti az bűnéri, de ísméi irgalmassága arra vis-
 sí, hogy azokat, kik bűnőket megh ismerik,
 megh bánnyák, poenitentiát tartanak, azokon
 könyörüllyön, bűnőket meg boczásza, irgals-
 masságával elől vegye, megh tarcza, szabadí-
 tza, idvőzicze. Ezt az ő io vóliát, irgals-
 masságát ieleni ő magais, az Vr Isten, mikor
 így szól: *Nolo mortem peccatoris, sed ut conver-*
tatur & vivat. Nem akarom az bűnösnek
 halálát, de hogy megh térjen és éljen. Ezt
 az ő tulaydonágát, s irgalmasságát mutatá
 megh az Davidonis, meri mikoron David
 az népet meg samlaltatta volna, Isten megh
 haraguván dőgh halállal veré megh igazsá-
 gából

Ezce,

18 v, 32

PRAEDICATIO.

gából, de ismét, mikor David büntet meg
ismerte volna, bánta volna, poenitentia tar-
tot volna, irgalmasságából az büntetést meg-
teríté Isten, s: el vévé az népről, mint ezt, az
Samuel Propheta ez ielen való caputban,
mellyet az időnek mi vóltára nézve, magya-
rázatnak okaiért elő vóttunk.

De hogy ez Caputnak magyarázatya
világosb értelemmel legyen, sommáiat elő-
ször lássuk meg, az után réseit, harmadszor
minemő tanúságunk adatassanak in előnk-
ben azokat samlállyunk elő.

Sommáia ez : Az Samuel Propheta,
ez Caputban ielení meg Davidnak bűné,
tudni illik, az Isten népének Ioab által való
megh samlaltatását, mellyen Isten meg ha-
ragus az népet meg bűntette, de mikoron
David poenitentia tar tot volna, Istenis meg
kegyelmezet, és az büntetést el vótte.

Rései négy vagyon : I. Davidnak
bűnéről emlekezik, mellyel Isten David ha-
ragra gerieztette. II. Davidnak poeniten-
tiát ielení meg, mert vótte esében hogy
nagyot véikezet. III. Az büntetésnek mód-
gyát, mellyel Isten bűntette, tudni illik, dőgh
halállal. IV. Miképpen állor le Isten ha-
ragia, és kegyelmezet meg az népnek, el

vévén róla az dög haláláról emlékezik.

Itt immár az igiket kellene elő venniünk de minek előtte azt czelekednek, lassuk meg h Sereio Atyámfiai.

Mittanullyunk meg ez som- mából?

Ioltehet, sok sēp hasznos tanuságokkal rakva ez Caput, mellyek közzül, ez utánis az hīvek, némeltyeket meg érhetnek, de mind azon, mi most, ez sommának vilagosítására, ezeket tanullyuk.

Aug. de
Ecclesi.
dogmat. Először: Mely igaz amaz mondása Sz. Agostonnak: *Nullus sanctus et iustus caret peccato*, egy sēnt és igazis, ninczen bűn nélkül. Innen meg h tēzik, kíváltképpen ha valami külső nyavalya ellenek nem áll, és az bűntől meg h nem tartoztatya őket, mert az nyavalyák által, még h az bűntől is sokszor meg tartoztatnak az emberek, és magokat meg h alázzák. Példa erre David, ő maga, hogy más példát ne hozzak elő. David sēnt vala, de azért ugyan vétkező volt, bűnt czelekedet, sőt még h fogantatásat, sūleléses maga bűnben mondgya lenni. Mikor őtet Saul kergeti vala, ott is az nyomorúság alatt, aláza meg h magát, úgy fiának Abfolonnak kergetése alattis, s akkor mondgya vala ezt is: *Si Deo placuerit, restituet me in priorem dignitatem, et.* Ha az én lstenemnek tēzik, az előbbi méltos

1 Sam. 19

2 Sam. 15

PRÆDICATIONO.

méltsághban bé állat engemet, ha penigh
 azt mondgya, nem kellez David, legyen az
 akarattya. Sőt az nyomorúságok túrvé,
 szenvedővéis refik az embereket, ugy hogy,
 mikor ártathának gonos akaroiooknak is,
 ne árczanak, erre is David példa: Saulnak
 kezizben ártható volna, meghis ölhetne vóle
 na őtet, akkor is mikor Saul fel felé menvén, 1 Sam. 24.
 ruhájának also részét el metzé, ackoris, mikor 1 Sam. 26.
 leie alól, tñel dardájait és pohárát el véve, de v. 12.
 nem czelekefi, melyre nézve kénserítettik
 Saulis ezt mondani: *Iustior es fili mi David me.*
 Igazab vagy fiám David én nálamnál. Ihon
 a mi czelekefik. Mikor ellenségit megh
 gyözi, békességben vagyon orfága, örül, s
 Isten ellen ihol mely nagyot vét, az népet
 megh famlaltatya.

Miért kel ezt megtanulni? *ap. infor.*

1. Az mi bűnös természetünknek meg
 ismerése, indit minket az alázatosságra. Mert
 valaholot az bűn vagyon, 1. ou minden jó
 és lelki dologhra való erőtelenség vagyon: 1 Cor. 3.
Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus v. 14.
Dei. Az lelkes ember, nem foghatya megh
 az mi az Isten lelkéé. 2. Az hol az bűn va
 gyon, ou az Isten akarattyaival az embernek
 akarattya ellenkezik: *Bonum quod Deus vult,* Rom. 7.
non facio. Az mely jói Isten akar, nem czele
 kesem. 3. Ahol az bűn vagyon, ou fele

- Pfal. 142. Ilem, röttegés vagyok, mely ezt mondatnya:
v. 2. Ne intres in iudicium cum seruo tuo Domine Ne
sály ítéletben Vram az te fogdaddal. Si inis
quitates observaveris, quis stabit? Ha az mi bű-
v. 3. neinken' sámlálod Vram, kiczoda alhat meg?
Színién olyan ám az ember, mint az Páva,
ki migh az ő lábát, nem lánya, tollát, szárnyát
ki terieztvén, czodállya magát, kevélykedik,
de ha lábát megh tekintí, rut, le erezi tollait,
megh alázzá magát: Így az emberis, migh
bűnös vóltát esében nem víbí, s- azért bűn-
ies nem áll reá, pipiskedik, kevélykedik,
de ha megh ísmeri bűnös vóltát, és azért ve-
reterik, úgy vesí magát esében, úgy tud gon-
dolkodni bűnös vóltá felől, úgy tud gya ma-
gát le hunnyaztani, és megh alazni.

II. Az mi bűnös természetünknek ís-
mereti, indít arra, hogy senki idővölseget
magában ne keresse, mert valahol az bűn
vagy, ott halál és kárhozat vagy, nem
idővölsegh. Ezért mondgya sient Pál: Qui fa-
cit peccatum, in die iudicij damnabitur. Az ki
bűnt czelekesik, az ítéletnek napján el kár-
hozik. Stipendium enim peccati est mors, mert
az bűnnek szolgálja, az halál. Az Moyses is
így söl: Maledictus, qui contra voluntatem Dei
etiam semel peccat. Átkozot, az ki az Isten a-
Dei. 17. karánya ellen csak egyszer vétkezik. Gon-
dold meg te hánsor vétkezel idővölzé hátr

III. Az

PRAEDICATIO.

III. Az mi bűnös természetünknek ismeretű, indit az Isten kegyelméhez való folya-
modásra, hogy tudni illik, az bűn miat ké-
szbe ne esünk, hanem ismeriük az Isten ke-
gyelmét helyeb valonak lenni az mi bűne-
inknél, és azt az mi üdvösségünknek kút-
főnek: Erről mondgya Iudás Apostol-
is, *Expectamus ex misericordia Dei vitam eternam.*
Az Istennek irgalmasságából váriuk ugy-
mond mi az örök életet.

Másodszor, innen megh tanulhatjuk,
hogy noha Isten mindenféle bűnt bán, utál,
és meg büntet: mindazonáltal, felette igen
utálja, bánnya, és iszonyodik, az embernek
magában való fel fualkodásatul és kevélyse-
gétől, mellyet büntetetlen sem szenved el az
emberekben. Ezért mondgya Szent Pál-
is, *Gal. 6.* hogy egy kevély ember sem bírhatja Isten
országát. Szent Agoston-
is: *Superbia est om- Aug. in*
nium peccatorum initium finis & causa, quia non Epist.
solum peccatum est superbia, sed etiam nullum pec-
catum potuit aut potest, aut poterit esse maius su-
perbia. Az kevélysegh ugy-
mond, minden
bűnöknek kezdeti, vége és oka, meri nem
csak bűn az kevélység, de ugyan, nem lehet-
tet, nem lehet, és iővendőben sem lében na-
gyob vétek annál. David kevélysegből me-
ne arra hogy az népet megh fámlállya, mint
ez után arról iőbbet állunk, ihon Isten nem

Szenvédé el, hanem meg bünteték: De kérde
hernéd:

Minémű dolgokból találtatik va-
laki kevélynek lenni?

I. Ha mi idő benned vagy, vagy mivel
1 Cor. 4 bírá, azt magadnak ítélled lenni: ezért mond-
v. 7 gya Szent Pál: Ne gloriare, quia quod habes à
Deo accepisti. Erre való képest az Szent Bern-
Bern. in hard Doctör is az kevélyseghnek pókloflági
ser. in közzé támlállya, gloriari in possessionum pro-
prietate, diczekedni az ióságnak bírásával.

II. Kevély vagy, ha, bátor ismeried az mid
vagy, Istentől valónak lenni, de érdemed-
ért vagy méltóságodért aduatiomnak ítélled.
Berni de Magna superbia est & magnum dilectum gloriari
dili Deo in acceptis beneficijs tanquam proprijs, azt
mondgya Szent Bernhard is: Nagy kevély-
ség, és nagy vétek, diczekedni az el vő ioka-
ban, ugymint saiatyában.

III. Kevély vagy, ha, azzal kérkedel,
diczekedel, avagy, azt magadnak tulajdo-
nitod, az mi ninczen. Erről mondgya Ista-
dorus: Arrogantia, est animi motus, quò quis
Arid. lib. movetur ad iactandum se habere, quod non habet.
Etymol. Az kérkedés, oly indulatya az fűnek, mely-
ből indítatik az ember kérkedni azzal, az
mi nincsen. Az kérkedés pedig az kevély-
ség.

PRAEDICATIO.

Segnek Sakerének kerekéi közzé számlálják
az bolcz Hugo Doctorul.

IV Kevély vagy, ha magadhoz képest
egyebeket semminek alítasz, meg utálod, mint Luo. 12.
amaz Pharisaus czelekedik vala az Publica-
nussal. Ezt is ugyan azon kevélységnek Sa-
kerének kerekéi közzé számlálja azon bolcz
Hugo nevű Doctor. Vide Polyanteam in loco
superbiae. Ennek az véteknek el távoztatására
intetvünk azért itt. Miért? Először, mert
Isten paranczolja, Istennek Szent igye tiliya.
Ezért mondgya az bolcz: Abominabilis co- Eccl. 10.
ram Deo & coram hominibus superbia. Vialatos
mind Isten előtt, s mind emberek előtt az ke-
vélység. Ismét, Generationem superbam radi-
citibus extirpabit Dominus, az kevély nemzeisé-
get ki gyomlálja az Isten. Másodszor, az
magunk eredeti is indiczon erre, miczodák
vagyunk, földek, földből vagy on eredetünk,
még is kevélykedünk: Cum fex, cum limus, Luth in
cum res turpissima simus: Vnde superbimus nesci- sup Mut.
mus quando perimus. Az az, holoi földek, fá-
rok, főprők, és rui állatok vagyunk, mert ke-
vélykedünk, ha nem tudgyuk mikor vesünk
el. Harmadszor, ne kevélykedgyünk, mert
az mi testünk férgeknek eledele lészen, bezzeg Eccl. 10
rui állatá lészen. Cur homo serpentum qui mox Luther9.
fit esca superbit. Negyedszer, ou az földben
sem maratz meg, hanem ki kel onnan iönöd,

A s

fel kel

E L S Ő

fel kel támadnod, elő kel állanod az ültő
 bírónak széki eleiben, holott még csak egy
 hívalkodó szóról is számot adsz sokkal inkább
 kevélységedről. Ötödőször, az példák is incze-
 nek az kevélységnek el hagyására: Mint iá-
 ra Nabugodonozor, ki mikor az ő palotájá-
 bol Babyloni nézné, monda fel fuvalkodás-
 fabol: *An non manus mea fundavit Babylonem?*
 Dan. 4 Nem de, nem az én kezem fundáltaé Baby-
 lon Városát? mely fel fuvalkodást Isten ő bün-
 ne meg bünteté, mert Országából ki őzé, és
 hét holnapig eszenélkül lévén az barmokkal
 éhenátévék. Senacherib is az ő kevélységé-
 ért meg bünteteté, mert haza menvén az
 2 Reg. 19 hadból, az önnön saját fia által az ő bálvány-
 Istenének Templomában ölettek meg.

Harmadször; Az Davidnak példái-
 bol, az Istennek haragiának, és büntetésének
 poenitentia tartás által való el távoztatásai-
 intetteünk itt. Szaz poenitentia tartás miben
 áll?

I. Az bűnnek igazán való ismeretiben.
 Melyre mehet, először az Istennek törvénye-
 ből, melyben bé vagyon foglaltván mit kí-
 ván Isten mi tőlünk, és mit tilt, ha az mit kí-
 ván azt nem cselekedünk, és az mit tilt, az el-
 len járunk, mindigarást bűnt cselekedünk.
 Másodször, az bűnnek ismeretire jutunk, az
 nyomorúságokból, mellyek az bűnnek jutale

PRÆDICATIO.

ma. Harmadszor, az lelki ismeretből.

II. All az poenitentia, az bűnnek megútlásában, és megh bánásában, az mint itt Dávid czelekedik, bánnya hogy illyen io akaró és kegyes Istenét meg bántotta, melyről ideb hátráb iobbet állunk.

III. All az poenitentia, az Isten kegyelmének ohajrásában, melyről bizonyossá té- Ezec. 18.
ben minket az Isten igére: *im ez: Nolo mor-
tem peccatoris, sub ut convertatur & vivat.* Nem
akarom az bűnősnak halálát, hanem hogy
meg térjen és éljen. *Si peccata vestra fuerint* Esa. 1.

coccinum, faciam ut nix albescant. Ha az ti bű-
neitek olyanok lesznek mint az vörös bá-
rsony, én czelekedem hogy olyan fehérek le-
gyenek mint az hó. IV. All az poenitens-
tia, az hűbéli engedelmesseggben, mely azt
kívánnya, hogy az mi Isten paranczolás
hogy annak örömeit, io szívvel, hűbéli enge-
delmesseggünk, mutatassuk, annak engede-
lyünk, azt czelekedgyük, bátor az mi okos-
ságunkal ellenkezzék is, testünknek nehé-
nek tessék is. Ha ezeket czelekedjük, el híd-
gyük minden kétség nélkül, hogy miképpen
David ki űté az Angyalnak kezéből az fegy-
vert, ne ölné az Ierusalem bélieket, és megh
bűnnek az dög halál: ezenképpen mi is, az le-
stennék haragját le állíthatjuk, az bűntetést,
dög halált, fegyvert, éhséget, mely gyakran
eggyől jár, el távoztathatunk: mert az mi-
sant

Aug. lib. Senti Agoston mondgya: Pœnitentia languo-
 res sanat, lepores curat, & mortuos suscit: sa-
 nitatem auget, gratiam consecrat, claudis gressum,
 aridis copiam, cœcis restituit visum, vitia fugat,
 virtutes exornat, mentem munit & roborat. Az
 pœnitentia ugy mond, az betegsegeket
 meg gyógyítja, poklosokat meg tisztít, és ha-
 lottakat támaszt: az egészséget neveli, az ke-
 gyelmet megtartja: az szenteknek járását, és
 szavoknak bőséget, vakoknak látást ad: az
 véreket elűzi, az ióságos cselekedeteket élet-
 sít, az elmét megh környéközi és erősíti.
 Illyen sok ereje vagyon ám az igaz pœnitent-
 siának. Melyre segéllyen minket az má-
 kegyelmei Istenünk és Fiának, Sz.
 Lelkének általa, Amen.

MASODIK
PRÆDICATIO.

Vers. 12. Es fel gerjede az Jhesus
vanak haragja, az Jsrael
ellen. etc.

MELTO dicziretre, á-
maz Architas Tarentinus
nak mondása, ki felől az
olvassuk, hogy mikoron az
ő maioriára, dolgosára
megh haragui volna, így
bolloi neki: *Iam te inquit, caderem, nisi iratus* Hieronj.
essem. Most iégedet meg vernélek, ha még super lo-
nem haraguttam volna. Ha ez emberi indu- el. Prop.
latul lévén, ezt mondotta, és magát haragiá-
ban az büntetéstől meg tartoztatta, az mint
jelentí ő maga savában: sokkal inkább az Is-
sten felől ezt mondhatnyuk, hogy nem min-
denkor bünteti megh haragiában, ugy az
mint érdemlenék, az embereket, hanem, azt
az ő haragiat irgalmasságával el fedezi: Iu. is
hoha megh haragbik az Iehova mint az Sae-
muel jelentí, és bünteti is az népet, mindaz
304

MÁSODIK

zonátral írgalmaffágát: is meg mutattya, mint
attól ez után állunk. Sommáia ez Caput
nak részeivel mi legyen, lásd ez előtt való pra
dicatióban, most kezdgyünk az igikhez.

Text. Es felgeriede az Iehovának
haragia. &c.

Első része ez Caputnak, melyben az David
nak vétkét ieleni meg, mi lőtt legyen ez, hogy
az népet megh fámlálta. Lássuk azért:

I. Vétkezetté Dávid ebben, hogy meg
fámláltatta az népet?

II. Kiczoda indította Davidot arra, I
stené vagy az ördög, mert itt azt mondgya
hogy, Isten indította, másut ismét az ördög?

I. Vétkezetté David az népnek
megh fámláltatásában?

Azt mondhatnád keresztyén ember, hogy
nem vétkezett, mert ugymond, az jó Pástora
nak tiszti, hogy az ő juhainak fámlát tudgya,
ismeri őket, az jó czeledecs ember háza népé
nek: így az jó Feiedelemhez illik, seregének
fámlát tudni, hogy ha, mikoron ellensége tal
lálkozik, tudhasla, menyí fámlú néppel in
dulhat ellene; Moysést is olvassuk hogy
meg fámlálta az népet. Exod. 30.

vétkezett
David az

De mind azon által, ha megh gondol
lyuk

PRAEDICATIO.

lyuk, várkezet David itt. Miért? 1. Mert sámlalta
 ezt ő kevélysegből czelekedte, az Isten népé-
 nek sokaságában akart ő diczekedni, kevély-
 kedni. 2. Mert ellenségi ellen, az sokasá-
 gban akarta bizodalmaát vetni, ez-is penigh
 mely nagy véték legyen, megh terzik az Pro-
 pheta mondásabol, holott azt mondgya:
maledictus qui spem ponit in homine, átkozot, Jerem. 17
 az ki reménységet veti emberben. 3. Mert I-
 sten ő maga azt mondotta vala, hogy az A-
 brahámnak maradéki megh sámlálhatala-
 nok lennének, ő penig ez mondás ellen akart
 czelekedni. 4. ő maga-is David, kértier
 vallya meg, hogy várkezet ebbem, Isten is azt
 mondgya hogy nem terzik néki ez dologh:
 Gad Propheta-is hozzá mégyen, s azt monda-
 gyá néki hogy nagy véték czelekedet: Ioab
 Herizég, és az több Hadnagyok-is veszik es-
 sekbe hogy bűn ez, s azért írják hogy ne
 czelekedgye. 5. Az Moysefnél Istentől
 meg vagyon tiltatva, hogy az nép megh ne
 sámlalassék, hanem csak akkor, mikor min-
 dennek fel kel vala az semisclust, az az, hus
 hus pênse főrdül az sanctuáriumban, hogy az
 Israhelre czapás ne következék. 6. Vgyan
 azon Moyse írásában, Isten azt paranczolta
 vala, hogy hus esrendőföket sámlálnának
 meg, ő penigh az kistín gyermekeket, és vén
 öreg embereket-is meg sámláltatta, kik nem
 valának alkolmatosok az hadakozásra.

Mind

MASODIK

Mind ezekből megterzik tehát hogy vélekedet David itt, az népnek megőmlálta a fábá.

K. Mi végre czelekedte David ezt?

Nem ieleni meg az Propheta, és ninczen írás arról: mindazonáltal bizonyos okokból, azt vehettük észünkbe, hogy David ezt czelekedte azért 1. hogy az ő tartományában, ióságában, akarta mindennek állapotát, ióságát tudni, mint legyen, ki mivel bír. 2. Akarta mindennek nevét tudni. 3. Mindenekre, kinek kinek az mint érteke volna adót akart fel vetni, melynek megadásában, ha az nép engedelmen volt volna, arra való volt Ioab mellet az sereg, hogy azokat meg bűntette volna.

Miczoda itt az tanuság?

Ambros. Mely helyes és igaz, az s. Ambrus Doctor
1 de Io. 6. tornak mondása, ki így szól: *Proclivis est
seph. mutabilis est in utrumq; humana conditio, ut quot
cunq; intenderit, eo vergat, vel ad studia virtutum,
vel ad illecebras delictorum.* Haylando és változó mind két felé az emberi állapot, úgy hogy valamelyre igyekezik oda hial, vagy az ióságos czelekedetre, vagy az vélekre: nyilván vagyon: Mert az kiker az Istennek lelke vezérel, igazgat, annak igyekeznek engedni.

PRAEDICATIO.

gedni, azok az iofagos czelekedetekben győ-
nyörködnek: de ennek vakmerőképpen rea-
ductálnak némellyek, s ez az oka, hogy so-
kan oly vétekben esnek, mellyel az Istennek
haragiát, nem csak magok ellen, hanem e-
gész várasok, faluiok, sőt Országok Nemzete-
segek ellen is büntetésre fel gerieztik: Ha péle-
da kel erre, ihon David, ki migh az Istennek
lelkéről bírataték iól lón az dologh, de mih-
hel annak ellene reluctala, és az ő testi indu-
latyát követé, im látod, az egész Izrael népe
ellen fel geriezié Istennek haragiát büntetés-
re. Csak eddigh az elsőről.

II. Kicsoda indította Davidot er- re az népnek fámláltatására?

Az Samuel Propheta azt mondgya itt,
hogy az Isten haragia indította őtet erre fel.
De másut ísmét az ördöghnek tulajdonítas: Chr. 24
tik ez dologh. S: ióllehet vól Davidban is
valami oly kívánság, mely őtet erre indíto-
ta, mind azon által az írás ugy söl gyakorta,
hogy Isten tévelíti az embereket. Esaiás pa- Esa. 19
nasolkodik hogy Isten tévelítette legyen meg
őket. Iosue is azt mondgya, hogy Isten ke- Ios. 11
menítette megh az Chananæusokat, ne en-
gednének az Sídoknak. Szent Pál is azt
mondgya, hogy Isten boczái tévelygést az: The. 2
emberekre, hogy az igazságnak ne engedgye-
nek, s: mondanád:

B

Isten

MASODIK

Isten tehát oka az bűnnek?

Nem ő: 1. Ezért, mert az ő természetével ellenkezik az bűn, ki merő igazság. 2. Mert megh bünteti, ha penigh oka volna, győz nyörködnék abban, s akarná, megh nem büntetné, mert nem illenék hozzá, nem fere né hozza, hogy az mit akar, azt tiltaná, és megh büntetné, mint az bűnt. Valamí penigh Istentől származik, Istentől vagy on, valamit ő akar, mind jó, bont, és macula nélkül való az. Kérdhernéd:

Miképpen mondattatik tehát itt Davidot fel indítani az népnek meg bámláltatására, mely bűn és vétek?

Isten indítja fel

Davidot ráni, ugy, mert, mikor vőlt volna Istennek

- I. hatalma, ereje, hogy őtet, ettől megh tartoztassa, megh fogja, nem czelekebbi, mint példának okáért: Mikoron te hájóban ülsz, az vízben esel, más valaki az paron állana, megh nem segítene, láttaték mint egy okának lenni az te veszedelmesnek, de nem oka azért. Így látja Isten Davidban ezt az indulatot, de nem fogja megh tölle őtet, de ugyan nem oka azért. Másodszor, mondattatik Davidot erre indítani, mikor az kegyelmét megh

PRAEDICATIO.

megh vonsa iölle, mellyet ha iölle meg nem
vont volna, így el nem eset volna. Példá-
nak okáért: Mikor egy rosszadando ház a-
lól el üöd az oőlopot, mely annélkül is, ha el
nem üötöd volna alola is, el omlot volna,
te vagyé az oka el omlásának? nem te. Így
ha Isten is, az ő kegyelmének oőlopát el ves-
si az embertől, úgy mint saiatyát, s el esik,
nem Isten az oka, mert az ember maga gon-
noságból esik el. Harmadőor, Isten az bű-
nőket úgy igazgatya az bűnőfőkben is, hogy
gyakorta csak azt czelekešik, az mellyért I-
sten megh akarja őket büntetni, mint David
az paraznaságot ritkon czelekeši, de Isten
azt mondgya: En inditom fel Absolont,
hogy az te feleségiddel bőm latomást gonos-
súléllyen. Somma: Mindenűt bűn, az bűn,
de annak Isten nem oka, holot penigh az I-
stennek gondgya vifelele alól semmi ki nem
rekezezik, ez csak arra való, hogy az Istent
nek bölcz tanácsát megh ismeriűk, azért I-
stent áldgyuk, magasíalljuk, hogy nem mint
azt főlőnéb disputálljuk, arról főlőnéb vife-
galodgyunk.

III.

K. Mi-képpen lehet azon egy
czelekedet Istené, s-ördögeis?

F. Vgyan azon egy dolgot Isten is
czelekešik, s-ördög is, de különb különb
végre. Davidot az őrdög inditya fel az
B 2 népnek

MASODIK

nepnek megh fámlálatafára, hogy Isten ha-
ragiában eycze, és el veßesse, mind őtet, se
mind az népet. Isten penigh ez végre in-
dítja fel, és engedi meg, hogy mind David
se mind az nép, megh ismeriék magokat, és
az Isten kegyelmét ohayczák, s váriák. Lá-
todé, hogy az mi ő magában bűn volna, I-
sten ió végre fordítja. Ide tartozik az Chris-
tus halála is, kit, mind Isten, az ördögh, se
mind az Sídó népek akarának, de Isten az-
zoknak akarattokat ióra fordítja. Mi lee-
het nagyobb vétek, az Christus megh febüés-
nél, de Isten azt az emberi nemzetnek megh
váltására fordítá. Nagy vétek vala, hogy
Iosephet az ő Anyafiai el adák, de Isten azt
megh engedé, hogy az után Ioseph, az ő Any-
afiaiinak és nemzetségének, az bűkségh, és
drágaságh ideiën lenne ráplalóia és életőie.
Nagy vétek, hogy Nabugodonozor, az I-
sten népét rabolliya és pusztítja, de ebből I-
sten iót hozaki, mert Nabugodonozor az
rabok által iúia az Istennek ismeretire.

axempia

Mors
Christi.
Act. 4.

Yoseph.
Gen. 32.
42. 43.

Miczoda itt az tanufágh?

Mely bölcz és hatalmas legyen az Isten,
ki még az mi, mi előttünk gonoznak láttai-
nak lenni is, ióra tudgya fordítani, innen
meg tanulhatyuk. Erre nézve mondgya
Szent Pál, fel kiáltván: *O profunditas divinae sa-
pientiae*: Oh Isteni bölczeségnek mélyleges
kazdag.

PRAEDICATIO.

kazdaglása. Soha te Anyámfia az bűnből egyebet ki nem tudnál hozni, hanem csak kárhozatot, de ihon Isten az Davidnak bűnéből iőt hoz ki, tudni illik, az bűnből való megh térést.

II. Innen meg tanulhatjuk, hogy az Isten előtt ninczen semmi titokban, mindent lát, mindent tud, mindent ért ő senni felsége, senki semmit ő előtte el nem rejtethet, ezért mondá David Isten felől, *hōg renes & corda scrutatur, siveket vesket vizsgál.* Erről senni Psal. 5. Agoston is: *Deus totus oculus est, quia omnia videt, totus manus est, qua omnia operatur: totus pes est, quia ubiq; adest.* Az Isten egéslen mind sēm, mert mindenűt lát, egéslen mind kéz, mert mindenűt meg czelekesik: egéslen mind láb, mert mindenűt ielen vagyon. Ihon David mit czelekesik, azt tudgya hogy nem látja, nem tudgya senki dolgát, sinitén mint az paráznaságban és gyilkosságban, úgy ebben is: de látodé látja Isten, s tudgya, nem is sennyedi el néki, hanem meg bűnteti, nem csak magát, hanem az egész népet. Ne ügyekezzed hát czelekedettedet bűnödöt titkolni, fedezni, tagadni, mert úgy vagyon, hogy emberek előtt egy ideig el titkolhatod, de Isten előtt soha sem, még az iyuk is ki vakaria mint sokiák mondani: *Nullum enim est occultum quod non revelabitur.* Azt mondgya Christus Vrunk ő maga. Vagy mezon vagy

MÁSODIK

azért, vagy erdőben, Várason, falun, bentől.
iámborul, iozanon, igazán ély, mert rád
néz az Isten, lát, és el nem szenved mit czeles
kezel büntetelen. Annakfelelte, lelked is-
mereti háborgat, vádol, az bűnért, nagyobb
penigh az Isten lelked ismereténél is. Har-
madszor, az Istennek Angyal is, környölő-
ted állanak, lányák mit czelekezel. No, há-
rom itt az bizonság, Isten kívül felső és na-
gyob nem lehet: Lelked ismereti mely *instar*
mille testis, ezer tanú helyet vagyon. Az Isten-
nek Angyal is, három tanú által penig az em-
ber meg ölettek. Meg oltalmazzuk tehát
szerető Atyamfia magunkat, az bűntől, (az
menyire lehet) mert noha David benti, úgy
mint, ki egész életében sok psalmusokat éneke-
let Istennek, mindazonáltal vénségében ihon
mely nagy vértet czelekezik, melyért Isten-
től meg büntetteik, és sok ezer emberek mi-
atta meg ölettek. Isten- felő, kegyes, benti
életű legyen tehát az Magistratus mely után
halgat, és függ az közönséges nép, ha Isten-
nek kedves akar lenni. Mert az mint benti

Gal. 1

Aen. Sil.
libr. 4.
commet.
in res ge-
stas Al-
phon.

Itani üdőben, ki amaz iámbor Fridericus
Imperatornak példáiát követné, ki felől azt
írják, hogy mikor kérdezték: *Qui nam si-*
bi essent charissimi? Kik volnának ő előtt leg-
kedvesbek? az feleli: *Qui inquit, me non mas-*

PRÆDICATIO.

gis. quam ipsum Deum timent. amantq;. Az kik
ugymond, nem engemet inkább, mint az I
stent szlik és szeretik. Kérdhetéd:

S. minémű vétkei voltak az nép
nek mellyekért büntettetik?

Az Irás, nevezet szerint nem emlekezik
árrol, minémű vétkekért büntette legyen Isten
azokat: mind azon által, nem volt ez oknél-
kül. Nemelylek azt írlik, hogy az mely
vétkekért Saul és Absolon idejében czeleket
tenek, azokért büntette, de ez nem lehet he-
lyes, mert azokért még akkor meg büntettek.
Nemelylek mondgyák hogy Saba Király
követék az ő hűtőlenségében, s azért: de ez
sem bizonyos. Nemelylek, hogy az sok üts-
kos bűnökért büntette volna Isten. Nemel-
lyek, hogy az drágaság után Isten az népnek
bőfőget adott volna, és azzal, az nép tobzo-
dással élt, melyből David is Bersabéval való
paráznasagra indított és azért büntettetett.
De erről egyikről sem emlekezik az Pro-
phéta, hanem csak az Davidnak czelekedes-
téről, úgy mint az népnek meg bámláltatás-
sáról, és azt mondgya az Prophéta, hogy
azért bocsátotta Isten az népre, az dőgh ha-
lált:

Külön-
böző er-
telmek.

Miczoda itt az tanúság?

Csak ez, hogy noha gyakorra az kő-

PRAEDICATIO.

közönséges népis az ő előtte iároiát mind az iose
ra, s mind az gonosbra viheri, mind azon ála
tal, igaz amaz mondás: *Talis est Civitas,*
quales sunt principium mores. Ollyan az
Város, az köz nép, minémű az előtte iáró.
Ez azért az oka, hogy senni Pál arra int,
hogy az mi feiedelminkért könyörögjünk,
mert az Sátán gyakorta östromollya az Fe
iedelmeket, Vrakat, kiket ha el eythet, tud
gya hogy az közönséges népre veszedelme
inkább hozhat. Példa David erre, kinek eset
te, az egész népnek veszedelmére lön. Vt
sten mi kegyelmes Istenünk, Iarcz és oltal
mazd meg, az mi Feiedelminket, az pokol
béli ördögnek czalárdlagátul, és egyéb
veszedelmektől is Sz. Fiadért az Vt
Iesus Christusért, Amen.

HARMA- DIK PRÆDICATIONO.

*Vers. 345. Es monda Joab az Ki-
ralynak; &c.*

EGAZ ES HELYES
mondás ez, *Quod quisq; per
alium facit, ipsemet videtur fa-
cere.* Az ki mit más által
czelekezik, ő maga láttatik
azt czelekedni, bátor ugyan
csak közönléges ember legyen is. Az fő
rendek, Vrak pedig ugyan tellyességgel más
fok által szokták akaraiyokat végben vinni.
David is így czelekezik ez népnek meg sáms-
lálásában, melyet Ioab által visen végbe:
Kiczoda indította legyen pedig erre fel őtet,
és ha vétkeszté David ebben, vagy nem, ez
előtt való tanuságunkból rövideden elő sáms-
lálharod: annak-utánna illyen kérdést tá-
maszthatz: Lassuk azért immár.

Miczoda elmével, és mint vötte,
 Ioab, és az több Hadnagyok,
 ezt az Davidnak paranczo-
 lattját, az népnek megh-
 bámlálása felől?

Okos és éhes ember az Ioab Herizegh, látta hogy David kevélységből indította erre hogy az népet meg bámlálta, s felelte is igen is vagyon azon, hogy ebben az sándékban őtet meg tartoztassa, ettől az igyekezett től vissza állassa, mind az több környülötte való Hadnagyokkal azon vagyon. De hiába munkálkodnak azon, mert ők szolgák, David pedig Ur, Király, s nem akarták Vrok paranczolatját el mulatni, maga látják hogy nem is következik belőle, ilyenek ám az szolgák, hogy az nem is, és híván dologban is örömet engednek Vroknak.

Hogypediglen, ez sándékban Davidot hátra állathassa, ezt Ioab Herizeg úgy czelekesi, hogy 1. Davidnak és az ő Országának Istentől minden iort kíván, fokasítsa meg úgy mond, az Isten az te népedet, hogy így is esébe venné David, hogy Ioab, nem engedelmességéből, nem akarná czelekedni, az mit paranczolna, de hogy látná Isten ellen való dolognak lenni. 2. Bizonyos argumens-
 tomok-

PRAEDICATIO.

romokkal akaria Davidot ebben repellalni,
 viéssá allatni, megh iattoztatni: mert noha
 nyilván nem maga loab, de azért savából
 David eszébe vehette volna, hogy loab azt a
 karia mondani, hogy David ezt az népnek
 bámlaltatásai kevélységből czelekeksi. Az ke-
 gyes és Istenfélő embernek penigh az kevély-
 ségtől idegennek kel lenni, mert nagy vétek,
 meg is bünteti Isten érette. Annakfelette,
 holott tudná loab, hogy David az ő czeleke-
 derinek bizonyos okát nem adhatná, kérdi
 tőlle, miért czelekedni paranczolja azt?
 Mert ha azt mondia volna David, azt a ka-
 rom tudni, ha birodalmam alatt valóké
 mindnyáian, azt felelhette volna loab, ex 1.
 Parat. 21. hogy ezek mind szolgálid. Továb-
 bá, ezt is mondhatta volna, ha ezt czeleke-
 ded Vram David, Istennek büntetése fá az
 Israetre melyben nem kel örülnöd: azért ez
 ügyekezestől búnyyel meg. Kérdhegnéd:

Honnan tudta ezt loab, hogy az
 David az népet megh bámlal-
 tattya, Istennek büntetése
 fá az népre?

Az Moyse könyvéből, holott az Pro Exod. 30
 pheta nyilván mondgya hogy büntetés fá az
 az népre az meg bámlaltatásból, hogy penig
az ne

HARMADIK

az ne lenne paranczollya Isten, hogy minden, mind szegény, mind gazdag, az fel is clust, tudni illik, az hus hus pénst fel vigye az sanctuáriumban, sakkor kel vala megh sámlálni az népet. Holott azért lánya Ioab Istentől más modor paranczoltatni az népnek sámláltatásában, hogy nem mint David kívánná, abban munkálkodik hogy David erebben megh tartoztassa. Io vala Ioabnak az ő ügykezezi, de semmit sem fog, hanem ugyan végbe viszi David akarását, meg sámláltatja az népet.

Miczodát tanolb itt meg?

Ez lezskéből felelte ssep hasnos tanulások iőnek ki, de mi ezeket lássuk.

- I. Látod, Ioab, mely sőmős masnak bűnének meg látásában, az magáiét pedig nem lánya, maga, mayd nagyobb vértet látatik ő czelekedni, holott magánál iobbakat es vitézebbeket őlete meg, mordályfaggal, Abnert és Amasa Hadnagyokat. Illyetének vagyunk ám mindnyáian, az mint Christus Vrunks mondgya: hogy az sáikát másnak semében
- Sam. 3. igen meg látjuk, az magunk semében pedig az gerendát nem vesszük esünkbe: No ha gyakorra nagyobb véikeket czelekecsünk mi másnál, de annak látásában vakokká tesszük magunkat, s másokban kissebbeket meg látunk

PRAEDICATIO.

látunk és feddünk. Non videmus mantice quod
 in tergo est. Innen vagy on hogy az gyilkos
 az paráznát feddi, az parázna az résegeft, és
 így az többi is: mert az mîni Plato mond-
 gya: *ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ φιλεῖς* Omnis homo
 fibimet amicus, minden ember barátja ma-
 gának. Felelt igen hatnos és búkfeges tehát
 másoktól való intéretésünk és feddetetésünk,
 hogy inkább magunkat esünkbe vegyűk, és
 az bánat gonosztól megtartozzunk. Ha pe-
 nigh egyéb emberektől intéretünk búkfeges,
 sokkal inkább az tanítóktól, mert Isten azokat
 ör állókká tette, az kiknek ugyan paranczol-
 ta is hogy az mî bűneinkben mînket megh
 fedgyenek. Ne zugolodgyunk tehát, és ne
 haragudgyunk, ne is támadgyunk fel ellés
 nek, ha mînket bűneinkért megh feddenek.

Ezech.
 33. Esa. 58

II. Az Istennek lelke, tanusagult, az is
 előnkben adgya: Mî légyen az oka, hogy
 gyakorta, az mî tanítasunk intésünk, és fed-
 detésünk mások elő, hasonlalan? Ez, mert
 sokszor vagy on az, hogy azoknál, kiket fed-
 dünk vagy intünk, nagyob vétkeink, avagy
 hasonlok vadnak, amaz mondás szerént. Aut
 sumus, aut fuimus, aut possumus, esse quod hic est.
 Ihon Ioab melly fő két embereket ölet megh,
 Abner és Amasár, mely mayd nagyobnak
 tertzik az David vétkeinél, és ez az oka, hogy
 nem fog előne intése: mert az Davidnak fia

HARMADIK

ve meg sebesfedei vala Ioabnak czelekedetie
vel. Mielő az nevelőgre, ha ki az sárban
feretzik, s még is azt vádollya, ha kinek va-
lami kiczin moczok vagyon az orizáián.
Leo Bi- Leo Bizantiust, mikor egy görbe háru ember,
zantius. semének faydalmas voltiával vádolná, mond
Leo Bizantius néki. *Tu mihi humanum vitium
opprobrafti, cum tu nervosum in tergo gestis.* Te
énnékem az embereknek közönséges erőtes-
leniségeket veted sememre, holott te hárad-
ban viseled az véteket, avagy nevelőgeket. Így
mikor az részeges az lopót, vagy az lopó az
paráznát feddi, hasonló feleletet várhat, mert
avagy az ő véteket veheti semére, avagy ha
azt nem czelekebi is, hasonlatlan lében íniése.

Miért kel ezt meg érteni?

Ennekokáért, hogy ha ki mást akar in-
teni, feddeni, magát először ismerie meg, és
ugy bollyon más erkölcsének vizsgálására:
Cato. *Turpe est Doctorem cum culpa redarguit ip-
sum.* Rut dolog ha ki mást tanít, inti, abban
az véteknek lenni. Ezt applicalhatod bába-
hatod, mind Tanítokra, Fejedelmekre. A-
tyákra Anyákra, Házi gazdákra &c.

III. Ioabnak életét tanulhattuk itt meg,
mert noha David is nagyot vétkezik Isten
ellen, de bizony Ioab is nem kiczínt vétke-
zik: Mert noha tudgya, hogy Isten meg ha-
ragzik

PRAEDICATIO.

ragfík az népnek meghámlálásaért, s ímí
 Davidot anúl, de gyengeden ímí, és ugyan
 elmegyen azért, enged Davidnak, inkább
 hogy nem Istennek, s-megh hámlállya az né-
 pet. Mondhainád:

Talám azt gondolta Ioab,
 hogy, ha ő azt nem czelekebi-is,
 mindazon által véghez víbi Da-
 vid azt, más által-is?

Vgyan nem kellett volna ő néki ezt sem-
 miképpen czelekedni, mert íob Istennek ena-
 gedni hogy nem embernek ísmer, ugy kel az
 Czásárét megadnunk, hogy azonközben
 az mi Istené azt-is meghadnunk. Lám, mi-
 kor David azt paranczolta vala Ioabnak,
 hogy az ő fia Absolont meg ne ölye mikor
 őtet kergetné, nem fogadá akkor hávát, ha-
 nem nyíllal megh lövé, ísmét halálra vagdals-
 tatá: Itt-is ímíén ugy nem kel vala engedni
 hávának, holott láta hogy nem íora ímí, és
 nem ío következik belőlle. Nem kelám mi-
 nekünk azt néznünk, ímez vagy amaz mi-
 czelekedik, vagy mond, hanem az mi Isten
 paranczol, mint az bölcz mondgya: *Non*
quod hic aut ille fecerit faciendum imitandumq.
 De ez ám az embereknek természetek, hogy
 nem örömeit esnének ki urok kedvéből, erre
 valo képest, akar mi paranczollyanak vagy
 ío vagy

HARMADIK

ió vagy gonosz, megh czelekedik. Csak az oltárig vagy köteles uroknak engedni, migh az Isten törvényét által nem hágia paranczolatya, es lelked ismereti is meg nem sérődik: de kevesen gondolkodnak most erről.

IV. Ioab, mint hogy tanácsosza vala Davidnak, iol czelekedie hogy David ellen szállot. Ebből ez az tanusag, ha kit az Vr Isten, valakinek tanácsoszává téssen, soha Vrához való hízeltetésből az mi nem ió, azt ne iavallja, helt annak ne adgyon, hanem az ő Vrá, ha lehetőséges inkább attul tanáczadásával el igyekezzék vonni, sokkal inkább ez az tanitonak tisztí hivatallja, se Feiedelmét, se Vrá, sem köz rendet határából ne engedgyen ki menni, hanem mind ió szavával, mind szép intésével, mind feddésével dorgálásával igyekezzék az ió határban tartoztatni,

2. Reg. ni, az miképpen czelekedet Illyés es Michaeas
1. Prophéta, és amaz nagy Azarias Pap ki V-
2. Par 18 zias Királynak mikor hivatallja kívül czele-
2. Chro. kedik vala ellene álla. Mert iay annak, az
2. 6. Es 5. ki az gonosz ionak, és az iót gonosznak mon-
gya.

V. Noha lánya es ismeri Ioab, hogy vétkezik David, nem iol czelekedik, mind azon által még is háromszor ötöt Vrának mondgya, és az ő Országának iót kíván. Ebből arra intetünk, hogy bátor az mi előttünk
írók

PRAEDICATIO.

Íárók vétkezzenek is, akar azok földes V
raink, akar Tanítóink legyenek, akar A
nyánk, Anyánk, mind azon által, őket semé
lyekben és tiszteken meg bűczüllük, Tis
tetel illessük, ne söllyunk, ne rágalmazzuk, ne
sídalmazzuk, mert Isten adia, Isten rendelte
őket mi előnkben. *Detraitor & lubens audi-* Bern. in
tor, uterq; diabolum gestat in lingua. Mind az *serm.*
rágalmazo, mind az örömet halgato ördös
gő hordoz nyelve alatt

VI. Noha Ioab és az iób Hadnagyok
elégge ínték Davidot, hogy ne czelekedgye
azi, hogy az népet meg sámláltassa, de ugyan
nem vonathatják el sándékátul. Itt azt ves
helyük esűnkbe, hogy, ha Istene az Vra
nak, Fejedelmeknek, fő rendeknek sívőket
meg nem sállya, meg nem hayya, az ő ma
gok tanácsát és sándékát viszik végbe, ma
gok veszedelmekre, és semmi íó íntésnek hely
nem adnak. Példa imé David, ki semmi íó
íntésnek, íó tanácsnak nem enged, mert I
sten meg akará büntetni. Példa az Pharaoh,
kinek Isten az ő maga és népének büntetésére
megh keményíté sívét. Ninczen tehát ott
helye az engedelmeffégnek, az hol Isten az
embert meg akarja büntetni. Csak őtet kel
hát kérni, hogy engedelmeffégre haytsa az
mi sűvcinket,

C

VII. Az

HARMADIK

VII. Az holott Ioab azt mondgya : még sokasítsa Isten az te népedet, mint amaz mondásnak igazságát erősíteni, hol azt mondgya az

Prov. 14 bölcz : *Populi multitudo regis ornamentum*, az Királynak ékesége az népnek sokasága. Meri miczoda az Kiraly, az Fejedelem ha népe nem léssen: Am bátor legyenek erős várai, kerítet Városi, sok pénze, gazdagfaga, de ha népe seregei, vitézi kik őtet halgassák, engedgyenek neki, fávát fogadgyák, eggyesek legyenek, Orsága Királyfaga megh nem állhat, hanem léssen, de ha illetén népe léssen, úgy állhat, úgy maradhat megh. Innen vagyon hogy mikor Lycurgust kérdenék, miért nem keríténé bé az Vároft kő fallal, azt felelé, hogy : *Non caret moenibus Civitas, quia non lateribus sed viris curata est*. Vagyon ugymond, fala, kerítése az Városnak, mely nem teglából, hanem erős firfiakból áll. Haszonló feleletőt téssen Agesialus Imperator-is, mikor ő tölle-is kérdenék, miért hogy Spartai Városat kő fallal bé nem keríténé? *Cives, inquit, armati & unanimes sunt moenia urbis*: Ez Városnak kerítése az benne való, fegyveres és eggyező firfiak. Nagy sép aítandéka és áldása Istennek, mikor valamely nemzetseget meg sokasít: de ísmét nagy büntetése, s hátrágia azon, mellyet megh kevesít el fogyat. Erről mondgya tehát Moysesnél, *Deus noster hodie*

PRAEDICATIO.

hodie locupletavi vos, tanquam stellas Caeli. Az
mi Istenünk ma meg sokasította úröket, mine
az Eghnek czillagja. Istmet: Deus Patrum ves
strorum locupletet vos, az ti Atyáitoknak Iste
ne sokasítson meg úröket. Vr Isten mi ke
gyelmes Istenünk, ez mi ségény nemzetisé
günkről is fordicz el haragodat, ne fogya
d el ehféggel, dõgh halállál, es fegyverrel
Szent Fiadert az Vr Iesus Chrís
tusért, Amen.

C 2

NE-

NEGYE- DIK PRÆDICATIO.

Vers. 10. Minekutanna megszám-
lalta volna David az nepet &c.

magy. szöveg az ő fiait és munda az Urat: Isten az ő fiait. 10. vers.
az Urat elöltek. 10. vers. 10. vers. 10. vers. 10. vers.

Polgárnak a kőbe
-párt. 10. vers. 10. vers.
10. vers. 10. vers. 10. vers.
Aug. de
Eccles.
dogmat.
cap. 48

ZT mondgya Sz. A-
goston: Pœnitentia aboleni
peccata, indubitanter credimus.
Az pœnitentia által hogy
az bűnök el törölteinek ké-
rőgnélkül el hívők: Az kí-

szá penigh bűne el töröltek, annak az küla-
só és testi büntetése-is megh könnyebbítetik,
mint az ^{amag} gutta ^{amag} víz embernek példaiából meg-
terzik, kinek mikor azt mondia volna Chri-
stus Vrunk: Remissa sunt tibi peccata, minde-
gyárást megh gyógyult, fel kőlt és házához
ment. Igy mi helyen David-is pœnitentia
szá tart, az Isten haragiá le czendesedik, és az
büntetés az népről el áll. Erről az David-
nak pœnitentiajáról áll azéri immár mostan
az Prophecia. *3. vers. 10. vers.*

7. vers. 10. vers. Text
magy.

PRAEDICATIO.

*Text: Minek utanna megszámlalta
volna David, &c.*

Ez Caputnak második része immár ez,
melyben az mint mondtam, Davidnak poe-
nitentiája írattatik meg: melynek magya-
rázata hogy világosab legyen, íme két
dologtassuk:

I. Honnan és miből indítatik David
az poenitentiára?

II. Hány dologban és mellyekben áll
David poenitentiája? *Volun.*

I. Honnan és miből indittatik Da-
vid az poenitentiára?

Kettő vala Davidnak vétké, és ugyan
nagy. Egyik az kevélység, melyből in-
dittatott az népnek számlálására, ez vétek *Eccl. 10. 6. 7.*
mind Isten, s mind emberek előtt utálatos. *Sicut quilibet*
Másk, mert David az népnek meg számlá-
lásában, azt az conditiot, mellyet Isten ren-
deli, vagy paranczolt vól, nem követte, *Exod. 30. 13.*
hogy tudni illik, minden ember az számlá-
laskor, az hus hus pénzt az Templomban
fel vigye, hanem, más módot követ ő ebben,
mellyet Isten bán, meghis haragúzik érte,
látod. Mint hogy penigh veszi David este-
ben, hogy illyen nagyot vétkézik, mellyére
Isten az népet meghis bünteti, mint idébe há-

NEGYESEDIK

eráb meghis hallod, ezt bányá, ebből tart
pœnitentiát.

Miczoda indittyá ötet erre ?

Nem egyéb : hanem, az Istennek lelke :
mert mi-helyen az Istennek lelke az ember-
nek szívét megh illeti, mindgyarást helyet
ben az pœnitentiának az emberben : de va-
lameddigh Isten lelke nem áll az emberek-
ben, addigh az pœnitentiára nem vitétes
ik. Hallád kereziyén ember, ez előtt is a
mint munkálkodot Ioab abban, hogy Da-
vidot az igyekezettől el vonnya, sêp argu-
mentomockal : 1. azt mondgya: Isten ál-
dása vagyon rajtad és Országodon, ne has-
ragiczd megh az Istent. 2. Nagy szerete-
tel vagyon hozzád, az Országban nem csak
a férfui, hanem az Asszonyállati rendis, mel-
lyet ezzel bizonyítottak, hogy az előt két iz-
ben is elődben mentek örülvén, ezt monda-
ák: Percussit Saul mille, & David decem millia,
az Saul ezert veré megh az ellenségben, de
az David tízezer, nem kel azért ezzel ma-
gadul őket el idegenitened. 3. Semmi is
gaz és bizonyos okát nem adhatod ez czele-
kedernek. 4. Az egész Országba veszedel-
met, büntetést hoz, melyben az jó Fejedes
lemnek nem kel örülni, és gyönyörködni.
De ez ilyen argumentomockal semmi-kép-

pen

*70. helyen
ab. K. Notia
in Capitulo
bizonyságok
vagy*

PRAEDICATIO.

pen bándekául el nem vonathatik Dávid
megh sem bánnya czelekedeit, hanem, mi
helyen az Isten lelke megh illeti szívét, mind
gyáráft ešében víši, mely nagyot véret, és
ő magát, mind Isten, s mind emberek
előtt vadolni kezd. *mondan Isten szolgáta.*

Miczoda itt az tanufág?

Mint hogy az bölcz Remigiús Doctor Remigi-
nak mondása érteni: Etiam viri electi, dum in
hac vita sunt, peccatum cavere non possunt. Még
az válastott emberek is, míg ez világon él-
nek, az bűnt el nem távoztathatják. Nin-
czen is, ki azt mondhatná: Purum est cor Prov. 22
meum à peccato: Tisztá az én szívem az bűn-
től. Sőt ha ki azt mondaná, hogy ninczen
bűn benne, hazudna az. és magát megh-
czálná. Mindnyáian bűnösök vagyunk te-
hát, és az mint fent Pál mondgya: Szűkö-
ködünk az Isten kegyelme nélkül. Szűke-
segh hát magunkat megh aláznunk, és ha
Isteni kegyelmet nyerni akarjuk, az bűntes
tést, melyet Isten az bűnért réánk bocsátot,
az éhséget, dőgh halált, fegyvert, mert most
mindenik rayra ez segény magyar nemzet
segen, hól eggyik, hól másik, hól eggyüt,
hól másut, rólunk eltávoztatni, az David
poenitentiáit útkőről előnkben vezetvén, mics
szarozunk poenitenciát, és el hídgyők min-

Anno
1628.

NEGYEDIK

den kétség nélkül könyörül az Isten raytunk
mint az Sídó népen. *Pœnitentia enim lan-*
Aug. lib. gyores sanat, leprosus mundat, gratiam confert,
de pœn. mint az bölcz Agoston Doctor mondgya,
et peccata abolet: mert az pœnitentia, az be-
tegezteket megh gyógyítja, az poklofokat
megh tisztítja, az kegyelmet megh nyerte,
és az bűnöket el törli,

II: Miben és mellyekben áll Da- vidnak pœnitentiája ?

(Ez előt való harmadik prædikatióban
is emlekezénk az Dávid pœnitentiáiáról vas-
tami rövideden, itt bővebben kel róla szólas-
lanunk.) All azért az ő pœnitentiája ezek-
ben.

I. Bűnért ismeri megh, mert az bűntes-
tés alatt lelki ismereti vadollya őtet, nem es-
gyebért bűntetteiné, hanem az bűnért. *Azért*
mondgya az Propheia: *Percussit eum cor,*
megh illette, úgy moud, avagy fel indítá ő-
tet az ő síve, ez az oka, hogy másut is panas-
solkodik az ő sívének saydalma felől, sőt
Psal. 6. könyörögh, hogy nem csak ellenségeiől sa-
badicza megh Isten őtet, hanem sívének,
lelki ismeretinek saydalmiul, röntegéséről is,
azért mondgya: *Sana me Domine, quoniam*
Psal. 6. *contrita sunt ossa mea, et cor meum vulneratum*
v. 3. 4. *est:* Gyógyicz megh engem Vram, mert az

én

PRAEDICATIO:

én ezontaim megh törőntennek , és az én
bívem megh sebesedet,

Miczodát tanuls itt megh?

Minémű tulaydosaga legyen az bűnnek,
innen megh tanulhattyuk , ez hogy magát
hog inkáb az emberben furhassa felette igen
hizelkedik, szépnek, ionak magát mutatván:
de ha bé férkešhetik, az embernek bűvét, lele-
ki ismereti szergeti, fydalmát indit, bomo-
rufagot indit az embernek bívében: kellé
példa: Adam és Eva példa erre, miglen az
Isten paranczolatjának ellene nem czeleke-
dének, miképpen hizelkedék az Sátán nékís-
ek iól tudod, az bűnnek szép voliat cömmen-
dálván , de mihelyen az Isten tilalma ellen
czelekedének, látod lelked ismereti mint meg
sebesedék, egyik az másiknak lelkek ismer-
tinek furdalásabol mit mondának *fugiamus*,
fussunk el ugymond , és az fűge bokorban
rejték el magokat. Szintén olyan azért: az
bűn, mint amaz Sirenes nevű tengeri hal, kik
őveken felől szép leányi formát víselnek, alól
penig hal formát, azt írják felölle, hogy azok
felette szép énekléseket tésnek, kik az ő ének-
lésekkel az hajósokat nagy messze földről ma-
gokhoz vonnyák, kik mikoron el közelie-
nek, az hajókat el fordítják, el aluivatván ő-
ket szép éneklésekkel, és így veszik el. Illyetén

*hell. re.
p. 10a.*

*Deu. 8
Az bűn mi-
nemi abra-
hám*

HEGYEDIK

ulaydonfagó azért az bűn-is mert noha egy
elsőben gyönyörködteik az emberek, de
az után veszedelmet hoznak ráiok, melyre
való képest *mellitum venenum* mézes méregnek
nevezteik. Ezzel tehát az igaz poenit
entia tartó embernek meg ismerni, David
példáját követvén, mert ha bűnös vlótát nem
ismeri, miről tud poenitentiát tartani. Kér
denéd:

Honnan juthat az ember bűné
nek ismeretire?

1. Először, az Isten törvényéből, mely meg
mutatja mit kel czelekedni és mit kel el hads
ni. 2. Másodszor, az nyomorúságokból, mely
lyek az bűnért boczátnak az emberekre. 3. Harmadszor, az leiki ismeretek furdalásas
ból: 4. Negyedszer, az sok naponként való
czuda-tételekből, mellyek által hív Isten az
poenitentiára. 5. Ötödösor, az Isten lelkének bels
ső indítálaból, melynélkül az többi hasonra
lonok és híjába valók: Iez az oka hogy Da
vid könyörög, hogy Isten őt ölle, az ő bent
lelkét el ne vegye. Ha ez esközök által, Isten
minket az bűnnek ismeretire nem vinné, és
nem indítana, soha mi, az mi bűneinknek
vut és isonyu vlótát megh nem ismernők, és
soha belőle ki nem tudnánk térni, se poenitens
tiát nem tudnánk tartani, és így örökké el
veszünk.

PRAEDICATIO.

Mit tanulj itt?

Az bűnösökhöz való jó volta Istennek
mely nagy legyen, azt tanulmányuk itt meg,
ki noha az embereket az bűnért meg bünteti,
mind azon által először hírré adgyuk nekik a
karait, azért mondgya amaz Prophecia:
Non faciet Iehova quicquam, donec revidet servis Amos 2.
ius decretum. Nem ifelekezik ugymond, az Ie-
hova semmit, miglen az ő végezését akarata
tyát boldgainak meg nem ieleni.

Miért czelekezi ezt?

Ezért először, mert ha ki tenéked hírré
adgya reád következő nyavalyát, tud-
gyad hogy jó akarod az: Isten is így czele-
kezik, iodat kívánnya tehát. Másodszor,
hogy ne vádolhassad Istent, hogy űdöt az
meghérésre nem adott volna. Harmadszor,
hogy magadat ne menthesd tudatlansá-
gal, hogy nem tudad, az nyomorúságnak
és büntetésnek reád következősét.

II. Davidnak poenitentiája áll, az val-
lás tételeben, mert meg vallya bűnét, peccavi, In con-
inquit valde, feleue igen vétkeztem, ugy-
mond, nem kisebbíti ám az ő vétkeit, nem
mondgya azt miczoda ez ugymond, az kit
czelekedtem, kiczin vétek ez, hanem meg ís-
meri hogy nagy az vétek, igen meg haragut
Isten

NEGYEDIK

Isten érette, és ennekokáért méltó az veszedes
lemre, ha Isten kegyelme elől nem vésti.

Innen hát megh tanulhatjuk hogy, se-
lette igen szükséges az poenitentia tartásban
az vallás-tétel, de nem az *auricularis* amaz sug-
go gyonás, mellyet az ellenkező Atyafiak az
Romaiaiak állatnak, melyben kívánnyák, hog-
az ember, az Papnak, sugva minden bűnét,
vagy rut, vagy bőrnű, vagy nagy vagy kis
czin, megh mondgya, melyről sem írásunk,
sem paranczolatunk Istentől ninczen, has-
nem csak Istennek ő benti felségének kel azt
megh vallanunk, mint David czelekešik.
Miért? Először mert minden bűn ő ellene lé-
sen. Esa. 1. Másodszor, mert, ő minden vét-
keinket látja, ő előtte semmi ninczen titok-
ban, holott síveket veséket vizsgál. Psal. 5.
Harmadszor, mert csak ő bocsáthatja meg
az bűnöket: Math. 9. Mar. 2. Luc. 5.

Vfus cō-
fessionis
s Ioh. 2.

Haſna penigh ez vallás-tételnek miczo-
da légyen, megh mondgya benti lanos, mikor
igly ſol: *Si confiteamur peccata, fidelis & iuſtus*
eſt Deus, ut remittat nobis. Ha megh vallyuk,
ugymond, az mi vétkeinket, igaz és hiv az
Isten, hogy megh bocsánya mi-nékünk azo-
kat: Erről mondgya az Poeta is:

Dignior huic veniâ eſt qui ſe peccaſſe fatetur,
Quam qui delicti ſe negat eſſe reum.

M élió b

PRAEDICATIO.

Méltob annak bűne-boczánatya az ki megh
valiya bűnét, hogy nem az ki tagadgya. Sz.
Agoston is azt mondgya: *Cessat vindicta di-*
vina, si praecurrat confessio humana. Meg bűnik
ugymond, az Istennek bösös állása, ha az
ember vallás-tétele elől jár. Elég péld a erre
David, kinek imé el tőröltenek bűnei, es az
bűntetél is megh bűnik az vallás-tétel után.
Ezt penig csak azok czelekezik, mint ez előt
mondok, kiket az Isten lelke megh áll. Mert
az hűtölen ember, nem hogy bűnét megh is-
merné, azt megh vallaná, s azt utálván ohaya-
ianá az Isten kegyelmét, de lőt ütköllyá, se-
dezi, ha az oldala czontya kín ninczen.

aug sup.
beati im-
maculat

III. All az ő poenitentiája, az Isten ke-
gyelmének ohajtásában, mert ő nem esik kéts-
ségben, hanem folyamodik az Isten kegyel-
méhez, ezt mondván: *Aufer Domine iniqui-*
tem servi tui, ved el Vram az te bőlga-
álnokfagát: nem czelekezik hát ugy mint
Cain, ki az ő bűnét az Isten kegyelménél fel-
lyeb valónak itili vala. Kérdheind:

Miért nevezi és mondgya magát
az bűn alatt-is Isten bőlga-
gájának?

Kér okáért. 1. Hogy ezzel az ő bűne-
nek nagy voliat megh mutassa, mellyet Isten el-
len

NEGYEDIK

len czelekedet vala, kinek inkább szolgálni kellett volna. 2. Noha istű ellen czelekedet, mind azon által még is Isten szolgálának ismeri magát lenni, és lélekben vigasztalja magát, hogy Isten az ő bűnt lelkét nem vőtte még tellyességgel el tőle. 1 Mert mikor az Sátán minket az bűnre vihet, rethorical ám ő akkor, sazi akaria velünk el hitetni, hogy Istennek nem vagyunk szolgálai, mivel hogy őtet meg bántottuk ellene czelekedtünk: de az ellen az hívek az Isten kegyel nével vigasztaltatják magokat, mely az mi bűneinknek sokaságát el fedezi, és el törli.

IV. Davidnak poenitentiája áll, az hitű béli engedelmesseggben, mely ebben függ, hogy az mit Isten az ő bűnt igjében hágy és paranczol, ahhoz hitből engedelmesseggünkkel mutatjuk, az bűnt bűntől éllyünk: mind ezek míg vőltanak ám az David poenitentiájában. Illyen vala az Maria Magdolnának poenitentiája. Illyen az Phariseusé. Illyen az téklozo fiué. Illyen az bűnt Peteré. Illyennek kel lenni minden keresiyyénének. 1 Nem illyetén az hitűleneknek poenitentiáiok. Sőt ugyan ninczen is ő nállok az poenitentiá, mely ebből terzik meg, hogy ők az ő bűnüket nem ismerik, nem is téstnek arról vallást, sőt az mi gonosságot czelekednek is ionak nevével örömet palástolják: ha pedig el nem fedez

Luc. 7.

Luc. 10

Luc. 11

Matt. 26.

PRAEDICATIO.

dezhetik is, de nem bántkodnak rajta, hanem inkább örömeit másra hárítják, mint Adam Evara, Eva meg az ördögére hárítja vala : sem annak borzánait nem kérik, hanem inkább abban vakmerőképpen akarnak elő menni. Kiknek czelekedeteikről és társaságoktól oltalmazzon meg minket az mi kegyelmes Istenünk, és adgyon meg térésre, = poenitentiára való indulatot és erőt Sz.

Fiaért az Vt Iesus Christust Szent Lelkenek általa, Amen.

ÖTÖDIK

PRÆDICATIO.

Vers. 11. 12. Es mikoron fel költ
volna reggel David &c. / *zollan*

*— ut a Gao pph. tanak, ki az Davidnak i. 11. 12. monda. Ez
minden az. many ill. az. hely az Davidnak. It monda az 100.*

*Harmon dolgoz adak
etöbbé vala. 10. 11.
Itt megadnak
az. 11. 12. az. 100.
many. 100.
100. 66. in
100. 100.*

Homilia
66. in
Genes.

HRISOSTOMUS

Doctor egyűt írásban
igy fol: Peccatum est onus
omnium longè gravissimum.
Az bűn minden sullyos és
nehéz terheknél nehezeb:

mely mondasban az bűnnek tulajdoságát ie-
lenti, hogy miképpen az nehéz teröh alól az
ember mig magát fel nem könnyebbiti, azt
vállárol le nem tési, addig az égh felé fel nem
egyenefedhetik: Igy még az bűnnek terhe
alól is magát, pœnitentia tartás által fel nem
szabadítja, fel nem könnyebbiti, addigh űd-
vössége felé nem igyekezhetik. Valamigh
azért David is pœnitentia nem tartá, addig
Istennek haragia le nem czendesedék, le nem
állá: Az ő pœnitentiaia penig miben állot
légyen, meg hallád ez előt való prædikatio-
ban keresztyén ember.

Mostan

PRAEDICATIO.

Miért bünteti Isten az hiveket
űdö szerént való büntetéssel, az-
értè, hogy azok elegek legyenek
az bűnért ?

Nem azért, mert az bűnért való elégse-
ges fizetés, és elég íétel csak az Christus érdes-
me, ninczen több annál. Hanem, az hivesek,
nyomorúsagh, és büntetés alá íit ez világon
vetteinek azért, hogy mind ők, s mind egye-
bek, megh ísmeriék, hogy Isten bánnya az
bűnt, és haragzik érette, és nem ís szenved í el
büntetelen. Annakfelette, hogy mind az
hivesek, s mind egyebek, íntetetlennek az
bűnnek el írvoztatására, mert azok az nyo-
morúsagok az bűnnek solgyai. Noha peníg
az Isten, níha az hiveket űdö szerént való bűn-
etés alá íokta vetni az bűnért: de mindas-
zon által, az örökké való büntetés alól ki vés-
si őket. Ezerí mondgya Ieremias által is az
Isten: Si quæ gens poenitentiam egerit, Et ego
poenitentiam ago de malo quod cogitaveram face-
re eis. Ha valamely nép poenitentiát tart az
ő gonoszságából, én is poenitentiát tartok az
gonosról, melyet gondoltam való ő ellene:
íit az gonoszon az büntetést értí, az örökké
való, hogy tudní illik, ha íit ez világon meg
bünteti is őket az bűnért, de ha poenitentiát
tart, az örökké való büntetést, mely ez világi-
nál

82. János
Micheas 6. vers

Ierem. 18
v. 2.

HATODIK

nál sulyosabb és nehezebb, nem veti reálok, hanem az alól ki vésti és megh szabadítja: mint ezt az David példája meg bizonyítja, ki noha Isten itt ez világon meg büntet, de azért, bűne bocsánatját és kegyelmét hirdeti Gád Prophecia által. Igy czelekedék Nathan Prophecia által is véle.

III. Tanuljuk meg, hogy valaki, az hasznos tanácsot megh veti, nem fogadgya, sok nyavalya és háboruság sokot arra követekezni és állani, nem csak ő magára penig, hanem még másnak is árt. Iustinianus Imperator felől azt olvassuk, hogy tizen hat esztendő volt, mikor az birodalom reája állott, és senkinek tanácsát elő nem vőtte, hanem csak az maga tanácsán járt, mellyel Roma Városának sok kárt iőtt. Ihon Davidnak is jó tanácsot ad vala loab, hogy ne sámlállya meg az népet, de nem fogadá, s-im látod az egész népre mit hoz. Engedgy hát az jó tanácsnak

Aug. lib. *de doct* *Consilium omne à Deo est, à quocunq; proficiscatur.* *Ghrift,* Minden tanács Istentől vagy on, akár kitől származzék.

IV. Gád példájából inntetnek itt, az Egyházi főlgák, az Tanítók, hogy, mind Királyoknak, Fejedelmeknek, és mindeneknek hízeltetésnélkül, az mi az igaz, megmondgyák, ki hirdessék. Igy az Fejedelmek, Királyok is, David példájából inntetnek, hogy

PRAEDICATIO.

hogy ha az Tanítók őket, bűnökről meg fed-
 dik, fel ne indullyanak. Tanítóiok ellen ne
 támadgyanak, látod David nem mondgya:
 En Király vagyok, tenéked Patronusod, Va-
 rad, nem kellene így engemet feddened, ha-
 nem el szenvedé. mint ha Isten ő maga holla-
 na ugy vésti. Illyetén vala Theodosius Im-
perator: is ki felől azt mondgya Szent Ambrus
Doctor: Dilexi virum, qui arguentem magis, Ambros.
quam adulantem probaret. Szerettem ugya-
 mond, az embert, ki inkább szerette és jóvala-
 lotta azt, ki őtet meg feddette, hogy nem az
 ki hízeltkedet. De kevés most, ez illyetén Ma-
gistratus, sokkal keveseb az kölség között ez
illyetén ember, csak fedgye meg most, monda
gya ki az igazat, késebb bizony éléb adni
Pap Vramon. Tudodé mint mond Christus:
Qui vos audit me audit, qui vos reijcit me reijcit:
 Az ki tiőket halgat engemet halgat, az ki tiő-
 ket meg vét engemet vét meg. De vadnak né-
mellyek, kik menlik magokat, fazi monda
gyák: Ha az Tanító: is binién olyan mint
én: Vgy. vagyon hogy kívántatnék, az
 mint Szent Pál mondgya, hogy exemplar esset
in sermone, vita & conversatione, mind beszé-
 dében, életében tükör volna, és semmi fesső-
 ség benne ne találhatnék: de mint hogy ő: is,
 olyan romlandó földből való, elét alá vetter-
 tetlám betegségekben, nem nézed azt, mi
némű legyen az Doctor, csak te veled tehesz
 E sen iól

HATODIK

Isten íól, gyógyíthasson meg, (íól gyakorta az
ördögíól is segítségért kérnek az emberek: *Amikor az embernek valami baja van, és nem tudja, mit tegyen, akkor fordul az ördög felé, és kér segítséget.*
Igen bolond embernek tarthatod azt is, ha
ki az vízben akar halni, és csak azt várná
maga segítségére, szabadítására, az kiből
semmi vétek nem volna. *Amikor az embernek valami baja van, és nem tudja, mit tegyen, akkor fordul az ördög felé, és kér segítséget.*
Ugy ha ki csak ad-
tuplakar tanítani, intetni, az ki semmi,
maculával, bűnnel megh nem ferteztet,
bolond az is. *Amikor az embernek valami baja van, és nem tudja, mit tegyen, akkor fordul az ördög felé, és kér segítséget.*

V. Holott Gád Prophéta intü Dávidot,
hogy íól meg lássa mit czelekedik, és mit fes-
lellyen, hogy az Istennek ki őtet el boczáto-
ta válassz tudgyon vinni: Innen arra inte-
tünk, hogy úgy éllyünk és úgy viselleyük ma-
gunkat, hogy Isten előt álljünk tudgyunk ad-
ni az mi hivatalunkról, mert az Isten az akas-
ranyát nem csak hirdettei ám minékünk,
hanem válassz is kíván és vár tőlünk, azére
mondgya Szent Pál is: *unusquisq; rationem red-*
det de seipso, minden ember állj ad magás-
ról. Mikor? Avagy halála orátán, avagy
mikor lelked ismereti vében léged Isten elei-
ben, avagy az ítélet napján, mikor az Chris-
tusnak ítélték sarki eleiben állattatunk, az ho-
lot nem kel semmi bizonyág, mert ott megh-
nyitattik, *liber divina providentia*, *et liber con-*
scientie, az Isten gondgya-viselésének, és az
lelki ismeretnek könyve: akkor ez két köny-
vekből meg revocalhatatlan, megh hihatatlan
sententia mondattatik mind két felé, az hon-
nan

PRAEDICATIO.

nan sohová nem appellalhatni. ^{11/2 kődör, 1/2 ny. lamm, 1/2} Az híveknek ^{1/2 fogor, 1/2 nyom, 1/2 1/2 1/2 1/2} **Mate 23**
 ez az sententia mondatik: Venite benedicti pa-
tris mei: Iővetek el én Anyámnak áldottai,
 bíriatok az Országot mely tiékiek megh keo
 bítteiet. Erről mondgya az mi idvözítőkis:
Qui credit in me, habet vitam eternam: Az ki Ioh. 4
 hisen én bennem, örök élete vagyon, és az
 halálból nem megyen az kárhozátra. Az his
teleneknek ez sententia mondatik: Discedite
maledicti in ignem eternum: Tavozzatok el ti
 átkozottak, az örökké való tűzre. Mely tűz-
 től őrizzön és őltalmazzon megh minket, Iőe
 az ő híveinek pronunciáltatot idvősséges sena
 tentiának hallására, segiczen az mi keo
 gyelmes Istenünk, Senti Fiaért, Senti
 Lelkének vezérlése által,
 Amen.

HETEDIK

PRÆDICATIO.

Vers: 14. Es monda David az Gadnak: Minden felől elég szorongatásim vadnak, de jó ennekem az Jehovanak kezében esnem, &c.

Laertius
lib. 1. c.
18.
Bruf lib.
9. cap. 31

LVASSUK HI-
storiákban, hogy,
Dionysius Aristippulnak
eleiben, vit három leánzo-
kat, intvén őket, hogy azok
közzül eggjket, valamelly-
ket akarná, választaná el magának. / Aristip-
pus mind az harmát fogván az áyton két vité-
re, és el boczátotta, mellyel ieleneni akarta,
hogy nehéz akar miben is az választás. / Da-
vidnak is Isten harmátad eleiben, hogy a-
zok közzül válasszon, bizony ő néki is ne-
héz, mind azon által, mint hogy lánya, sem-
mi képpen nem mehet el előtte, el választiya
eggji-

*Davidnak is
Isten harmátad
eleiben, hogy a-
zok közzül válasszon*

PRAEDICATIO.

eggőket, válaft adván Istennek az Gád által
való izenetének. Itt immár ez Capuinak
harmadik részének második izikkele követi
kezik, melyben az David megh felel Isten
nek, és az három ő eleiben vettetet oltorok
közzül el válaftia eggőket, úgy mint, az dög
halált. Így áll: Minden felől elég h boron
gaálom vadnak, vagy keferűségim, de job
énnekem az Iehovának kezében esnem, hőe
lou az dög halált nevezi Isten kezének. Láfo
luk azért:

I. Miért válaftia David az dög h 1.
lált, nem az többi?

II. Miért nevezi azt Isten kezének? 2.

I. Miért válaftia az dög hálált?

Első azért, mert David Feiedelem
ember, Király vala, magát az ellenség elő, *23. 40/55*
háza népével, és job hozzá tartozokkal vá- *előt vőlt*
raiban, és erős házaiban bé zabolhatta volna: *miban*
de úgy az ő Országabeli nép eset volna az ela-
lenség kezében rabságra. Az éhség ellenis,
holot, mint Királynak elég h kincze, pénze
völt, ideghen orságokban, élést ferezhetet
volna, mint fenién, az Sidó Országban lévő
drágaság h ideien, Aegyptusban. Oly bün-
teletnek nemet válaftia azért David, mely,
mind ő véle, s mind az közönséges néppel
köz legyen, mivel hogy az vétekis kés vala:
kevést most ez ilyen Feiedelem, ki ezt czele

E 3

kedné,

HETEDIK

kedne, most csak általmaztassa, és táplálhassa magát, kevés gondgya az köz népre.

2.

Másodszor, az dög halált válassza azért, mert az ellenségh, fegyver közöt, az Istennek neve, az néppel egyetemben általmaztatott volna, az mint fiokot lenni, hogy az győz, zó fél, gyakorta az megh győzetteret fél, általmazza, ezufollya, neveri, Istenét, vallását káromli. Ha penigh az drágaságh, éhségh ideien, idegen Országban kelleik, eledele keresni menni is, hasonló általmát halhat az ember, mert így szólhat az ideghen nemzeti: Nem vaditok úgy mond ti méltok csak az eledelnek megh adasárais Isteniöl, avagy nem eléghesges az ti Istenetek táplálástokra, &c. Oly bűnteknek neméit válassza azért David melyben, sem az Istennek neve, sem az nép ne általmaztassék.

3.

Harmadszor, az dög halált válassza, mert David az hadaknak mi vóliát elégghé megh kóstolta vala, sőt az drágaságnak izi is nem régen ment vala ki fáiaból, mellyel Isten őket verte vala az Gibaonitákért. Mert mikor Saul az Nobbéli Papokat Doege által megh öleente vala, azockal együti az Gibaonitákais megh öleté, mellyért Isten három estendeigh való drágasághot boczáta az Siedókra, mely akkor bűnek megh, mikor az Saulnak

PRAEDICATIO.

Saulnak két fia, kiket Rispá nevű feleséghez volt vala, és őt unokái Merabátul valók fel a kazsátának, kik az mint az Sidó Doktorok írják, hét egész hónapig, ^{Maritustól} Maritustól fogva Septemberig süggennek az akasztó fán. Es mikor első kezdet volna esni, úgy vetetennek le az akasztó fáról, látván az Isten haragját megüszendésüennek lenni. Lárod azért béréiő aiyamfia, mely kegyes, és keresi-tyén ember legyen az David, ki inkább akar Istennel számot vetni, hogy nem embereckel. Meghetzik az is, mely idő indulattal és nagy béréttel volt ő az néphez, kívül egyűt akar Istentől ostromoztatni és bünteteni.

4.

Negyedker, mert azt mondgya ő maga David itt ez helyen: *multae sunt misericordiae eius,* sokak az Istennek irgalmassági, mely Istennel irgalmasságának nagy volta felől szól az David másutt is, mikor ezt mondgya: *Psalm. 103. Quantum distat terra et caelum,* mely messze az ég az földtől, olyan nagy az ő irgalmassága az őtet felökhöz, és mely tavul vagyon az nap támadot Nap nyugottul, olyan messze veté az mi bűnünket mi tőlünk: *Et quomodo misereatur pater filiorum,* és az miképpen könyörül az Anya ő fiain, úgy az Isten az őtet felökhön tud könyörülni.

K. Nem lehetne jé az Istennek ir-

HETEDIK

galmassága nyilván való, mikor
ellenfegettől szabadit, avagy az
éhségből?

F. Mikor ellenfegettől nyomorgatna-
runk, iöllehet Isten büntet akkor is, de ezeköz
által czelekeksi. Mikor penigh dögh halála
boczárt réánk, akkor önnön maga által vér
Isten. Njlvábban való azért akkor az ő ir-
galmassága, mikor ő maga vér, hogy nem
mikor mások által. Miért njlvábban való?
1. Mert akkor azt akaria meg mutatni hogy
ő igaz, és gyűlöli az bünt. 2. Hogy az em-
berek az ő bűnökön somorkodgyanak. 3.
Hogy egyebek is az ő bűnökön megh somor-
rodván attul isonodgyanak, és az Istennek
kegyelmét ohayczák. De mikor az em-
berek lanyargainak, akkor csak az magok
hasznát keresik nem egyebet. S mondhatnáde

Bizònicz megh, hogy javunkat
keresi Isten mikor büntet?

Thren. 2.

Ieremiasnal Isten, mint az siralomról írt
könyvben sok beszédvel vagyon, sokféle
büntetéssel bünteti az ő híveit, de az monda-
gya nem süből veri őket, hanem, abban ke-
resi javunkat és hasznunkat, lásd meg az egész
Ier. 32. caputot. Ier. 32. azt mondgya, hogy győ-
nyörködik Isten, az velünk való jó-tételben,
és az

*Chincz fal.
Ieremiasnál
Ier. 32. caput.
Ier. 32.*

PRAEDICATIO.

és az ő diczőségét akarja abban ki teriefrenni
miképpen azért, az Atya gyönyörködik mi-
kor az ő fiával jól tehet, így az Isten-is.

II. Miért nevezi David az *22. mnd.* dög-halált Isten kezének?

Ezért, mert az Isten az dög-haláltban,
semmi emberi munkával, emberi eszköz-
nem él, hanem csak ő maga által munkálko-
dik. Mert noha az fegyverben és hadakban
is, sőt az drágaságban és éhségben is Isten
munkálkodik, de azokban ő felsege él és
közzel, úgy mint az hadakozásban viázok
által, az drágaságban ílmét sokszor, sőt vény
embereknek általa, kik az gabonának és es
gyéb eledelnek az árrát sokiak fel vinni és
őregbiteni: de az dög-haláltban semmi effe-
le nem találhatik.

*mindig is volt
az hadakozás
v. h. h. által.
az drágaság
sőt vény által.*

K. Miért nem akar David em- berek által büntettetni, hanem Isten keze által.

I. Ezért, mert mikor Isten ő maga büns-
tet, sokkal könnyeb, hogy nem mint mikor
emberek: mert úgy csak Istennek suplicál,
csak ő néki esedezel, könyörögsz, az fegyver
közöt peniglen, és az éhségben, mind Isten-
nek, semind embereknek, és mindeniktől
várás segítségét, sőt almat.

HETEDIK

II. Mert mikor Isten ő maga bünteti,
csak az Istennek sanyaru kezét szenvedjük,
melyben iavunkat keresi, mint ez előt is íe-
lentők: (de mikor emberek által is büntettes-
tünk, ott az embereknek is érezzük keménysé-
geket, kik nem iavunkat, hanem veszedel-
műnket keresik.

III. Mert, gyakorla oly nagy, és ísönyű
az ellenségnek rajtunk tőt gyalázatya, és sí-
dalma, hogy sokkal könnyebben szenved-
nénk akár minémű hamar mulandó halált,
hogy nem azoknak sídalmazásokat, mint ha
ki tenéked azt mondaná: Ninczen néked I-
stened ki meg szabadiczon, bännád, és ha ke-
resényen ember vólnál, s-volna modod bene-
ne, el sem szenvednéd. Nem ok nélkül mond-

Aretius: gya tehát Aretius: Miserum est sub eiusmodi fe-
ris habitare, ubi nec facultates, nec liberi, chara
pignora, nec muliebris pudicitia tuta est. Nyos-
morult dolog az olyan vadak (az az nép)
közörlakni, holott sem ióságával nem bír
az ember, sem gyermekinek, leányinak, as-
söny népeknek semérmetellegek nem bátor-
ságos. Iay hát mi nekünk magyaroknak,
mert bizony mi nekünk sinitén úgy vagyon
dolgunk, ióságunkkal, mathánkal nem bí-
runk, sok helyen, gyermekinknek, leányink-
nak, assöny népeinknek iistafagok meg nem
maradhat: Mélián mondhanjuk hát az

Mich. 7. Michæas Prophetával: Iram Domini portabo,
quoniam

PRAEDICATIO.

quoniam peccavi ipsi. Az Vrnak haragja vis
 teilyem mert veikestem ő néki, mert, mind
hűünk, vallásunk, tudományunk, Istenünk
ellen sok bűdalma hallunk. Innen vagyom
 azért, hogy az Sidok is azon kör, örögnék
 vala az Istennek, hogy ő maga büntesse inkább
 hogy nem idegenek kezében adgya, mikor
 így bollanak: Peccavimus Domine, fac tu nobis. Iudic. 10.
cum, pro ut bonum videtur in oculis tuis, tantum
modo libera nos. Veikestünk Vram, czele-
 kedgyel mi velünk. az mint iobnak tetzik te
 előned, csak hogy szabadíts meg minket mo-
 stan. Mondhatsz:

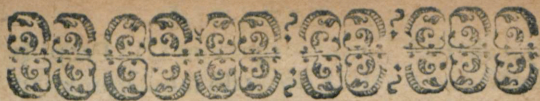
Mikor David azt mondgya,
 hogy inkább akar Isten kezébe es-
 ni hogy nem ember kezébe, ta-
 lán azt itili David, hogy az em-
 berek Isten akarattya ellen árt-
 hatnak mi-nékünk?

Nem volt az David oly maga gondol
 talan, hogy olyan itileiben leheret volna I-
 sten felől, ugy mint, ki sent és Istenfelő Király
 vala. Nem is mehet az ellenség tovább, az hi-
 veken való kegyetlenységben, hanem csak az
 meddig Isten el bocsátja, inoha mikor ők
az hiyeken kegyetlenkednek, más végre czele-
 kednek.

HE T E D I K P R A E D.

Iekefűk hogy nem , az mi végre Isten engedi
 nekik. Azért mondgya Zachariásnál is az
Isten. Ego iratus eram, ipsi autem sic faciebant
mecum, ut eorum progressus in malum fieret. En
meg haragvám vala, ők pedig én velem
ugy czelekefűnek vala, hogy az ő írások go-
nosra lenne, az az: En őket, az en osztorom
mal, büntetésemmel pœnitentiára akarom
vala vinni, de ők az én népemet el akarták
vala vesíteni, nem hogy pœnitentiát tartanás
nak. (Esaíasnál is: Affur virga furoris Iehova,
 Esa. 20.
az Affur, tudni illik Nabugodonozor az As-
síriai fejedelem, Istennek haragiának vesé-
ienek mondatik, noha ő nem tud vala ugy
felőle gondolkodni, hanem csak az ő gonos
indulattya szerint az Isten népének veséde-
mére őszegeznek vala. Látod azért szerint az
atyámfia, sokkal különböző ám az Istennek
tanátja az emberekétől: de mind azon által
Isten azoknak az ő kegyelenségek alatt, és
büntetésekkel akar minket az pœnitentiára
és maga ismertetire vinni. Iob hát mint Da-
vid Király itt magának kívánnya, Isten kezé-
ben esni hogy nem mint emberek kezében,
hogy így az Istennek kegyelme mi hozzánk
emberekhez ündöklővé legyen. Vr Isten
mi Istenünk világhos, és ted ündöklővé, se-
deríts fel mi rayunk is az te kegyelmes
dei Szent Fiadért az Vr Iesus
 Christusért, Amen.

N Y O L
C Z A D I K
P R A E D I C A T I O.

*Vers. 15. Boczata annakokaert az
Jehova dög-balalt az nevre reggels
tól fogva. RCo.*

ELETTE igen igaz,
mint hogy Istennek lelke als
tal állottanak az Prophét
ák, az Amos Prophétia
mondása ki így szól: Non fac
ciat Iehova quicquam donec re- Amos. 3.
velet decretum suum: Nem czelekedik semmit
addig az Iehova, miglen az ő végezését, aka
ranyát meg nem ieleni, meg nem nyilatkozo
tattya, mellyet sok példakkal bizonyíthato
nánk, de elég most ez Davidnak példája, ki
minek előtte Isten meg akarna verni, megh
akarná mind az néppel egyetembe büntetni,
akaranyát végezését hírré adgya, meg ielen
té, sőt ugyan az büntetésnek nemét is, mel
lyel

NYOLCZADIK

lyel akaria büntetni meg Isteni Gád Prophétá által, mint ez előt való tanuságunkban meg láthatod.

Itt immar, ez meg hallottigikben, ez hystorianak harmadik részének, harmadik rizikele következik, melyben az Prophéta Bol, az büntetésnek mi voltáról, miczoda büntetéssel büntette Isten az népet meg, az Davidnak vétkéért, döghalállal tudni illik: holot lássuk ezeket.

- I. Honnan származik az döghalál?
- II. El meheté emberelőtte avagy nem?
- III. Meddig tartot ez az döghalál, és mennyi számú embereket ölt meg?

I. Honnan származik az döghalál?

Az Physicusok, az természet tudó bölcsek, az tartják hogy az döghalál, az áéresnek corruptioiából, az be sivo éghnek, melyet az ember be sivo, és mellyel él, annak meg vesztegetteieséből, meg romlásából származik. Némellyek ismét, az emberben való nedvességeknek megh rothadásából mondgyák: De mind ezekből causaliter ok képszen halál nem következik, ugy hogy, ezek volnának okai az embernek halálának, ha Isten nem akarná, meri mind az életet, semind az halált Isten bírja, Isten Vra, Isten hatalmában

PRAEDICATIO.

ban vagyon. Azért itt is, nem tulajdonít
 tya az Prophéta, sem az emberben való nedo
 vessegeknek meg rothadásának, sem az áéra
 nek corrupáltatásának, hanem az Istennek,
 azért mondgya hogy, *Immisit Deus pestem bo-*
czata, úgy mond, az Isten dőgh-halált, mint
 hogy penigh Isten boczátotta, sem többen,
 sem kevesebben meg nem halhattak az miá,
 hanem csak azok, az kiket, és menyit Isten
 akart, sem előb sem utolban, hanem csak az
 mikor Isten akarta, mert semminémű nyavas
 lya, ostor, büntetés az embereken nem lehet,
 hanem Isten engedelmeiből és akaratyából,
 s gondgyaviseleiből. Ha az verebek el nem
 esnek ő akaratyánélkül, sokkal inkább az em- Math. 10
 berek, az kikért Isten mindeneket terempies.
 Nem származik hát az dőgh-halál sem eredes
 tet nem véssen hát az czillagoktól, vagy az
 áérnek corruptióiából, hanem az Istennek
 írteléből.

Annakfelette, oka az dőgh halálnak az Rom. 6
 bűn, melynek írtalma az halál, és az Isten pa-
 ranczolatjának meg ségése, az első és máso-
 dik táblán lévő paranczolatoknak által há-
 gása, azért mondgya Isten ő maga is: *Si in* Deut. 32
praeceptis meis non ambulaveris peste te consumam
donec eijciam à terra. Ha az én paranczola-
 timban nem járands, dőgh halállal emésie-
 lek megh tégedet, miglen ki gyomlállak ez
 földről.

Tovább

NYOLCZADIK

Továbbá választást kell tenni az dög halálának végei között, az hűvekben, és az hűtölenekben 1. Mert az hűtölenekben az dög halál büntetés, veszedelem, és az ögonos életeknek iuralma. Az hűvekre penigh Isten bocsátja, azért 1. hogy őket az bűnből szabadítsa, és életnek jobbítására incze, ez világot velük meg újítsa, és az örök életet kívánja. 2. hogy őket következő nagyobb büntetéstől, (az lelkitől és örökké valósiúl) meg oltalmazza, és az ő ágyas házába csendesen nyugossa, az felámadásig.

Miért kel ezeket értenünk?

Ennekokáért, hogy miképpen egyéb fele nyomorúságinkban, úgy az dög halálának idején is csak Istenhez foházkodgyunk, ő hozzáfesedezzünk, és bűneinkről őtet engedjék: mert miképpen egyéb fele büntetés, úgy az dög halál is ő csendesítheti le.

II. El meheté ember az dög halál előtt?

Az Patikárius Doctorok' azt tanítják, hogy el mehet, ferre imez három dictiót tanálják, cito, procul, tardè, hamar, messze, távol. Mely mondásokba azt akarták jelenteni, hog' mihelt az ember valami ielelét látja az dög halálának, mindgyarást abból az helyből elmenne

PRAEDICATIO.

nyen az ember, ott ne mulasson. *Procul*,
 messze mennyen penigh, az hová sága vagy
 illatya az dõgh halálnak el ne hasson. *Tardè*,
 és onnan késõn iõjõn haza, mikoron immár
 hallya az ember, hogy megh sũnt az dõgh
 halál. Azt iulik azért, s: azt is vályák né-
 mellyek, abban vadnak az értelemben, hogy
 ha ki el nem megyen az dõgh halál elõ, ma-
 gának és háza népének gñikosa lében. Iõ az
 Isten kisergeti, és az szabadulásnak eskõzet
 urállya megh.

Minemû argumentomockal élyenek *Arguõ*
 penigh azok, kik azt mondgyák, hogy el mento-
 meheni az dõgh halál elõ, ier lássunk megh mok.
 azok közzül némelleyeket.

I. Azt mondgyák: Lám szabad az I.
 éhség elõ, az iüz elõ, az ellenfég elõ el
 menni, és nem kel azt mondani hogy azok-
 ban is megh óltalmazhat Isten, nem megyek
 elõtte el. Hát az dõgh halál elõ is szabad el
 menni.

F. Megh felel David itt õ maga, se
 mondgya: *Meliùs est in manus Dei incidere,*
quàm hominum. Iob Isten kezében esni, hogy
 nem ember kezében. Melybõl az iõ ki,
 hogy kettõ az Istennek ostroma: az eggñk es-
 kõz által való, ugymint, emberek által, vagy
 más által: másik látható eskõz nélkül való,
 õnnõn maga által. Mikor eskõz által vee
 F Isten

NYOLCZADIK

Isten, az előt el mehet ember, szabad is el menni, mikor Isten módor mutat benne, mert akkor nem Isten előt láttatik futni, hanem az gonoz esközökert akaria eltávoztatni, melyet ha nem czelekednek, Istent láttatnék kísértetni, mely felől mind paranczolatunk van Gen. 46. gyon Istentől, s mind példánk. Jácob Patriarcha az éhséghez mia Aegyptumba futá. II. Reg. 19. Ilyes Prophéta amaz Istentelen Izabelnek felesége el mehet. Christus ő maga is Matt. 2. Herodes előt Aegyptusban futá. Act. 7. Szent Pál Thessaloniában az kő falon erezkedik ki kőfalban, s úgy szabadulá meg. S azért paranczolja ő maga is az Christus, hogy ha eggyik városban kergetnek, fussatok az másikban. De ha, látható esköz nélkül maga keze által vér Isten, az minémű az dőgh halál, nem szabad el menni, s nem is mehet, melyről sem paranczolatunk, sem példánk ninczen, sőt ha láttatik futni ez előt, inkább geriezzü haragiát Istennek magára hogy nem engesztelné. Mint éintén, te Atya lévén, ha bűnéért fiadat akarod verni, s el fut előtted, inkább haragból hogy nem ha más által akarod verni, mert te Atya lévén, inkább tudsz rajta könyörülni, megh bűnni, hogy nem más. Így vagyon dőlga az embernek is Istennel az dőgh halálban.

II.

II. Ez is forganyák és mondgyák:

Az

PRAEDICATIO.

Az Isten, ugymond, megh paranczolja Levit. 19
 vőlr, hogy az poklos ember az városból ki Num. 5
 tekeztessék, mert az nőjván való, hogy az
 binten ugy el ragadot illetéssel mint az fran-
 cüz, vagy rüh: Hasonlatosképpen az dőgh
 halális: Azért el kel előtte menni.

F. Itt, azt kellene megh bizonyítani,
 hogy az dőgh halál olyan ragadó legyen,
 mint az rüh, vagy franczu. mert az nőjván
 való, hogy illetéssel el ragad, de azis nőjván
 való, hogy az dőgh halál nem mindenekre
 ragad el, egy aránt, sokakra az kik az dőgő
 fok körül forgodnak el nem ragad, hanem
 csak az kikre Isten rendeli: az kik penigh
 az előt futnak, vagy utokban, vagy ahol meg
 állanak, vagy mirigy, vagy egyéb nyavalya,
 talállya, s megh halnak, az kik penig othon
 maradnak, élnek: mert az dőgh halálnak
 oka, nem az külső éghben, hanem az em-
 bernek testében vagyon, mellyet mikor Isten
 megh indit az emberben: mindgyárást ha-
 lál következik. Némelleyek azt is monda-
 gyák, hogy az embernek szabadságában le-
 gyen az, ha el megyené az dőgh halál előt,
 avagy ne, de, ez az velekedés innen vagyon
 hogy, nem tudják hová fordiczák magoa-
 kat, ennő fok illetek között.

K. S-Miczoda értelmed vagyont
tenéked ez felől?

Jer. 15

F. Ez, az íentírás berént, hogy az Istenről rendeltetett halál előtt, így az dögh halál előtt is, ha Isten valakinek abban rendeltetett halálát, el nem mehet, hiában tehát az előtt futni. Bizonylag. Jeremiásnál azt mondja Isten: *Qui ad gladium, ad gladium: qui ad pestem, ad pestem*: Az kiket én fegyverre rendelttem, az fegyverre mennyen: az kiket az dögh halálra, arra, az kiket az foga fágra, oda mennyen. Mondharnád:

Ellenve-
tes.

Az fegyver előtt sem mehet ember előtt, ha Isten valakit arra rendelt, de azért ugyan bukás előtt el futni: Így az dögh halál előtt is.

F. Külömbfélégh vagyon ezek között: mert az fegyver előtt való el menés, futás felől paranczolatunk vagyon, s példánk is, mint odéb fellyeb még bizonituk: de az dögh halál előtt való futás felől eggők sinczen, és ez az oka, hogy David nem fut előtte, hanem inkább kívánnya azt, hogy nem mint más fele büntetésnek nemével büntetettnek. Egyet sem olvasunk az íentek közzül hogy az előtt buydostak és el futottak volna.

Vgyan

PRÆDICATIO.

K. -Mgyan semmi-képpen nem
 űzhetnejé az dõgh hálált el?

Sem törtékkel, sem tûstõléssel, sem vas-
 talállyal, sem eggõk helybõl másikkban való
 menecellel, sem holt ebeknek uizákra való ki-
 vonásával, sem egy, sem más effele dolgok-
 kal bizony el nem űzhered, el nem kerülhe-
 ted, hanem csak az miképpen David le czeni-
 dellette, úgy te is.

Mit czelekedet õ?

1. Bûnét megh ismeri. 2. Megh való-
 slyá hogy érdemlette az bûnteieft. 3. Ma-
 gát Isten elõr meg alázzá. 4. Bûnébol Isten-
 nehöz ter. 5. Az aiyafui fereteinek kõve-
 soie. 6. Az halottakat tiéssélegesen temeti.
 7. Az Istennek tiéssá súból könyörõgh. 8.
 Az dõgh halál megh csendefedvén nem ad-
 gya magát az tobzodásnak, testi bátorfágha-
 nak, hanem az Areuna súrúien, Oliárt ép-
 pirtvén az Istennek áldozik, és így engeszteli
 az Istennek haragiát. Így czelekedék Eze-
 chias Király is az õ betegséggében magát meg-
 alázzá: másodszor, az õ sívét jó lelki ismer-
 tetivel vigasztallya: harmadszor, az gyógyés-
 tás után hálát ad Istennek: negyedszer, fogas-
 dást téssen ilyen módon: Lakán iárok élce-
 temnek minden ideieében.

Esa. 28.

Mit kelezekből megha-
nálni?

I. Mikoron, akar dög halál, akar más
ügyéb nyavalya, és halálnak neme következő-
zék réád, nem kel attul fölöttéb megh rőtes-
ned, mint ha soha semmit affelől nem halo-
lontál volna, iöllehet az ember nem iöke, sem
valami érzékenységh-nélkül való kö, hogy
megh ne rőtene az haláltul, ugy mint termé-
setnek megh rontóiatul, de mind azon által
fölöttéb való felelemben nem illik lenni.
Miért? Ezért, mert lstennek iánaczából va-
gyon az rayad, ki mint hogy Vrad, lstened
engedned kel neki. Annak fölötté, mert
iódra vagyon, mert az által mégy az örök
böldeghlagra: Erről mondgya ő magait az
Christus: Az ki hisen, ha meg hal: is örök
éleire megyen.

span. 17.

II. Intetteünk itt arra is, hogy mikor le-
ten bennünket akar dög-halál, s-akar más
halálnak neme által ki akar ez világból föllis-
tani, ne ügyekezzünk azt, lsteniöl megh tilas-
tot eőközökkel el távoztatni, futással, és iöb-
efflékkel, hanem bizzuk lstenre magunkat,
ki iobban tudgya miczoda nekünk has-
nunkra való, és azt czelekeési mi velünk mint
fiával leányival, csak mi is bűnünkéből iere-
iünk és hídgyünk ő benne.

III. Ha

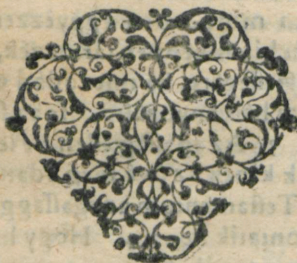

PRAEDICATIO.

III Ha mikor Isten halálunkat el hozza,
és ki akarunk ez világból mulni, házunk né-
pének utánunk való maradásokra is gon-
dunk legyen, mely úgy lében, ha Testamentumot
töröljék, az mint czelekedet Jacob Pa-
triarcha, Ezechias Királynak is azoni parancs
czolta vala Isten. Az Testamentum ítéltben
penig ezeket kel követni, 1. migh ebéd-
vagy, és az betegség mial feleltél el nem ne-
hezettél addig legyen, ne terheld azzal lelke-
det ki mulásodnak oráin, hanem akkor in-
kább legyen gondod lelkednek üdvösségére, és
Istennek kezében való ájánlásra. 2. Az Tes-
tamentum mindenben egyyezzen az Isten
igjével, és kíválképpen tartozzék, s nézzen
az Isten üjsétségére, ha miczodád vagy on ne
rendeld azt bálványozásra, se az földben ne
rekeszed. 3. Az igazság ellen ne legyen, ha
nem kinek kinek az övé meg adassék, mert
valamely Testamentum az igazsággal ellenke-
zik, fel bontatik az. 4. Hogy házad népe
czendesen maradhasson, tutori rendely néki,
ki az ő iavokat el ne tékozolja, hanem in-
kább szaporítsa. 5. Miképpen életedben, úgy
halálod oráin is az irgalmasságról meg em-
lekezzél, és ha mi jóval Isten megh áldott, az
Segényeknek, sükölködőknek, tanuló ifjak-
nak azokból sáfárokodgyál, hogy: mert azt
mondgya ám Hieronymus Doctor: Non me-

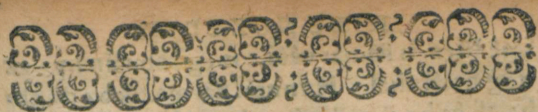
NYOL: PRAEDIC:

Hieron mini me legisse, mala morte mortuum, qui libenter
super E. opera charitatis exercuit. Nem emlékezem re-
pist ad á, hogy olvastam volna, hogy gonos halál-
Gal. 6. al holt volna megh, az ki jó kedvel az írgale
 masságot, alyaféle szeretettel gyakorlotta. Ha-
 lál után is gondorkel az keresnyén ember-
 nek, az Ecclesiának épületire viselni: mely-
 re adgyon erőt az mi kegyelmes Istenünk
 Szent Fiáért, Szent Lelkének
 általa, Amen.

KI-

K I L E N C Z E D I K

P R A E D I C A T I O.

Vers. 15. Boczata az Jehova, dögő
halalt az népre, reggeltől fogva az
elrendelttetet ideig, es meg halanak
hetven ezren, &c.

AZ B Ö L C Z P H I-
lep Melánchtonnak írásá-
ban edgyű. ilyen mondást
olvasunk: Peccata seminis
puniuntur in semine, az maga-
nak véike, ugyan azon mag-
ban büntetetik meg. David emberi maga-
ból való, ő véikezik, imé ismét emberi maga-
ban az egész népben büntetetik. Amaz
mondás is igen helyes. Per quæ quis peccat
per eadem punitur ipse. Az ki miben véikezik
ugyan abban is büntetetik. David az néps-
nek fámát vési, meg fámálatauya Ioab által,

KILENCZEDIK

imé Isten: is sámai vébi, meg sámlálattya az
dógh halál által. Honnan sármazik az dógh
halál, és ha el meheté ember előtte, ez előt vas
ló tanuságunkból sámláld elő rövideden.
Most imez egy kérdést lássuk, mely az elebbi
hez tartozik.

Meddigh tartot ez az dógh halál,
és menyi sámu embereket
ölt megh?

Nem mindeneknek egy aránt való érte-
mek vagyon ez felől. Iosephus Historicus
azt írja, hog reggeltől fogva délig tartot ez az
dógh halál, mikor így söl: Alij, inquit, res-
pente cum vehementibus doloribus, & amaro ge-
mitu, animam relinquebant. Alij cum ipsis pas-
sionibus marcescebant, adeo, ut neq; curam corpo-
ribus exhibere, valerent, sed in ipso labore defice-
rent. Alij autem repentinis tenebris eorum visum
abripientibus suffocati protinus expirabant. Alij
super mortuos quos sepeliebant, ipsi quoq; morie-
bantur, imperfectas relinquentes sepulturas: In-
cipiente i. aq; pestifero langore, ab hora matutina
ad horam prandij consumpta sunt octuginta milia,
az az. Némellyek, ugymond hirtelen-
seggel, nag' fáydalommal és keferü iaygatással
felkeket ki boczányák vala. Némellyek az
senvedéssel eggyűr, megh sáradnak vala, ugy
hogy testekre sem viselhetnek vala gondor,
hanem

Iosephus
lib. 7 an-
tisq. Iud.

PRAEDICATIO.

hanem az dologh közöu el erőtlenedienek.
Nemellyeknek semek világa el veretervén
mulnak vala ki. Nemellyek félben hagyván
másoknak remességét meg halnak vala.
El kezdetűvén annakokáért az dőgh-halál,
reggeltől fogván délig, meg emésztie nyolcize
van ezer embereket. Chaldaeus Paraphras
tes abban vagyon az értelemben, hogy reg
geltől fogva nap enyisétig tartot. Vadnak
oltyak is, kik azt mondgyák hogy harmincz
hat oraig tartot, az el rendeltetett három nap
nak mellyel Isten fenyegette vala feleig, mert
három napban vagyon hetvenkét ora, ana
nak fele harmincz hat. Nemellyek ismét azt
tartják hogy mind az egész harmad napig
tartot. De ez az sententia nem marad helye
ben, ha az igiket megtekintjük.

Miért nem marad helyén?

1. Ezért, mert azt mondgya az Prophé
ta, hogy, *poenituit Deum mali*, meg bánta Isten
hogy az nyomorúságot az bűntől réálok
boczáta, ha pedig mind az harmad napig
tartot volna raytok nem állana így az írás.
2. Mert ha mind az harmad nap, mellyel I
sten meg mondatot vala Gád által bé től vóle
na, nem igyekezhetet volna tovább az An
gyal, az népet verni, de azt mondgya az írás
hogy Ierusalemre igyekezet, hát nem től
völt bé az harmad nap. 3. Ha mind az har

mad

KILENCZEDIK

mađ nap be tőlt volna, nem mondaná azt az írás, hogy Isten megh íltotta az Angyalokat hogy tovább ne mennyen: de meg íltotta azt mondgya, *sufficit*, elég, hadgy békét nekik. Megh írták tehát ezekből, hogy az Istenről hirdetteret harmad napi büntetés nem ment végbe, hanem az Isten meg könyörült az népben irgalmasságából, és meg rövidítette az büntetést. Mondharnád:

Ellenve.
1. sz.

Ha, ugymond, az Isten azt az büntetésre rendeltetett három napot meg rövidítette, következik hog az Isten változó az ő tanácsában nem tökéletes, hogy az mit egybér el végez, máskor azt el bontya.

F. Az Istennek ígíretű és fenyegetési *conditio*val hával vadnak, tudni illik, ha az ember az bűnből meg tér, meg bánnya, bánnya bűnet, ígéri Isten az büntetést el venni: de ha megh keményedik és az gonoszságban elő megyen fenyegetű büntetéssel: Nem Istenben vagyon azért az változás, hanem az emberekben. Mondharnád:

12.

Hát így az Istenben ellenke-

ző az

PRAEDICATIO.

ő akarát vagyon, úgy hogy, né-
mely akarattya változó, némely
állandó.

F. Tagadgyuk hogy az Istenben ellens-
kező akarát legyen: *Contradictionum lex est,*
ut circa idem subiectum, eodem modo se habens fiat,
at, alioquin non sunt res contradictoriae. Az I-
sten akarja büntetni az meg keményülteket,
nem akarja az kik meg térnek. *Iu immár*
duo sunt subiecta, kettő az subiectum, mely az
Isten akarattya alá vetetett, peccator obcecatus,
meg vakult bűnös, & peccator penitens, meg
térő bűnös. Ninczen hát immár Istenben
contradictoria voluntas ellenkező akarát, mert
az mint az Canon tanítá, annak egy *subiectum*
környül kel lenni. Még is az mondhatnád:

Hát ebből az következik, hogy III.
az Istennek tanátfa fűg az embe-
reknek tanátfátul, úgy hogy, ha
az ember meg változtattya taná-
czát, Isten-is megh változtattya.

F. Nem következik: 1. Mert az Isten
iől tudgya és ismeri, örökiül fogva kik megh
térendők az ő bűnökből. 2. ő ad erőt is az
megtérésre. 1. Timot. 3. *Si forte det illis po-
tentia* Tim. 3.

KILENCZEDIK

Rom. 9 *pœnitentiam.* 3. Csak azoknak ad arra erőt, az kiknek akaria, *quorum vult miseretur*, könyörül az kiken akar. Nem függhet át Isten az emberektől, hanem inkább azok függenek Istentől.

Sommáia mind ezeknek. Valamit az Prophéták Isten nevével mi-nékünk embereknek hirdetnek, azok között némellyek változharatlanok, némellyek hával valok: hollehet niha még h fenyíték is Istennek változharatlan, mert tökéletesen végben mennek. Jeremiásnál így szól Isten ő maga. *Sigens pœnitentiam egerit, et ego pœnitentiam agam de malo quod cogitaveram facere.* Ha az nemzetiség pœnitentiát tart, en is pœnitentiát tartok az gonosztól, melyet gondoltam vala cselekedni. Mely mondásai Istennek, az örökké való büntetésről, az kárhozatról kel érteni, melyet az pœnitentia tartokról elvén az Isten, az üdö szerén való büntetést pedig nem mindenkor. Példa David, ki az paráznaflag után pœnitentiát tart, mind azon által Nathán által ugyan megmondgya Isten néki, hogy az ő házául az segyver el nem távozik. Moyses és Aaron ellen az pusztában az Sidó néptámada, mikor somhozna vala, kértelkedvén hogy az kőből viz nem adhatnának, mely vétekben Moyses és Aaron is részesek valának, s noha pœnitentiát tartának, mindazonáltal az büntetés

PRAEDICATIO.

terés mellyel Isten fenyegette vala, hogy az Chanaan földében bé nem mennének raytok marada.

Miért kelezeket érteni?

Ezért, hogy innen meg értsük, hogy az mely harmad napi büntetést, az dög halált, Isten az népre rendelt volt, ennek edgyik része volt decretum, az az, el vegezet tanácsza Istennek, s be is tellyesedet, másik része volt, conditionalis az az, hával való tudni illik ha David poenitentiát tart, mellyet mivel hogy czelekedet, az Isten az harmad napi fenyegető büntetését meg rövidítene.

Hány és mennyi fámu emberek holtanak meg?

Iosephus Historicus azt írja hog nyolcz van ezeren holtanak, de itt az Prophéta hetven ezert mond, s inkábbis kel heli adnunk az Prophéta mondásának.

Iosephus
lib. 7 an
tiq. jud.

S-Aßbonyállatok holtanaké meg?

Azt mondhanjuk hogy holtanak, de más vel hogy azok az fámlálásban nem vóltanak sem az irás azokról nem emlekezik, azt is mondhanok hogy azoknak Isten kedvezet, hogy így az bölcz Philep Melanctonnak

mon

KILENCZEDIK

mondása szerint, *peccata seminis in semine puni-
antur*, hogy Dávid is az miben vétkeset ab-
ban büntetődnek.

K. Isten felök, igazak holta- naké?

Aug. de I. Az Szent Agoston Doctornak mon-
Ecclesi. dása szerint: *Nullus sanctus et iustus caret peccato*,
dogm. to, egy szent, s egy igaz szinten bűnnélkül, ha-
azért Isten az bűnért az igaz és Istenfelő em-
bereket is meg büntet, nem ezélekedik az ok-
nak bossúságot mint Jeremiafi és Danielt is
hogy rabfag alá veté: így hát mondhatjuk
azt is hogy ebben az dög halálban is holtak
igaz Istenfelő emberek meg, mert az halál is
az bűnnek soldgya.

Hebr. 9 II. Azok is halálra méltok voltak, mert
statutum est omnibus mori, elrendeltetett hogy
minden megh hallyon. 3. Isten ebben tanít
taní akarja őket, hogy ha az őveiben megh
bünteti az bűnt. sokkal inkább az hitődenek-
ben. 4. Hogy őket ez világból ki vívén, az
boldogságra vigye: nagy nyereség hát az
híveknek az halál, mert ez által ez világból,
nem külömben mint egy éghő házból salad-
Rom: 7 nának ki. *O me, miserum quis me liberabit ex
hoc mortali corpore*: Oh én szegény nyava-
lást, kiczoda szabadit engemet meg ez halan-
dó testből, azt mondgya Szent Pál: Ez is
megh

PRAEDICATIO.

megh lehet, hogy Isten kedveze legyen az
hivéknek, és csak az haragnak edénje emé-
tette legyen megh az dőgh halál.

Mit kelitt megh tanulnunk?

I. Mely irgalmas és könyörülő legyen
az Isten, azt tanulhattyuk elsőben, ki, ha ő
hozzá tística fűből megh térünk, az ő ostorát
mellyet ráánk tánt vala, megh enyhíti mint
ihón Davidon, és nem vér annira az mint
érdemlenek, s noha ez világnak utolsó részé-
ben, az gonosságh nevededik, de még is az
valaféleakra nézve megh rövidíti az bünt-
tetést.

II. Mely igaz az az mondás: *Per quod
quis peccat, per eadem punitur.* Az ki miben
vértkezik, abban is büntetetik. Itt azt is
megh tanulhattyuk: Az Prophetia is azt
mondgya, hogy, mikor némelylek kígyókat
és egyéb fene vadakat tisztelnének, az Isten: Sam. 17
kígyót, orozlánt, boczá réaiok, és az által
bünteti. David parázna ságot czelekezik, s Sam. 18
és gúlkosságot, Isten is azon büntetésnek ne-
met boczánya réaia, mert az ő léányát Tha-
márt megh főrtöztetik, Ammon az ő fia meg
öletteik, és minden ágyasi megh főrtöztet-
nek, s polgárai megh öletteinek. Itt is az
népnek sámai vési, Isten is dőgh halál által
sámai vési. Salamon el szakad Istenről fe-
lesége Reg. 11

KILENCZEDIK

lesége kedvéért, ő tülts el szakad az Ország: így sokot Isten czelekedni az bűnösökkel.

III. Mély könyű legyen Istennek meg bűnteini, az kik ő ellene iárnak megh tanul- lyuk: ihón, mely hamar, mely sok erős, fő viézeket el fedeger. Czudállatos dologh ez, hogy egy kis szakadék, mirigy, pokol vár ilyen nagyot efficial, de Isten dolga az: Nins ezen tehát Isten ellen tanács, orvosság. Mi lehet erőleneb az hernionál, de azért, lám ha kertedben kapostádra fál, s: megh efi, nem álhatz ellene, ezis ő seregének monda gya Isten. Aegyptus-is az fergek által fét lidine Isten megh. Ne bizzál hát erődben, hanem alázd megh magadat Isten keze alatt.

Joel. 2

IV. Mint hogy Szent Pál azt monda gya, az Angyalok felől, hogy, *sunt Spiritus serviles*, szolgáló lelkek, kik az Istennek pa- ranczolányait örömeft czelekefik, azis megh tanulmányuk itt, hogy Isten azok által nem csak általmazza az híveket, hanem bünteti is az hiteleneket. Példa erre, ez, hogy az Aegyptusbélieknekis első bűlöneket Angya- la által öleté. Sennacheribet is Ierusalem alatt Angyala által veré megh. Az mennyei lá- Apoc. 19 íásról írt könyvben azt mondgya az írás, hogy az Istennek haragját az Angyalok ál-

Hebr. 1

Exod. 12

2 Reg. 18

Apoc. 19

PRAEDICATIO.

tal vterik le az Antichristusra. Ihon ius, An
gyala által bünteti Isten az népet. Vgy kel
tehat minékünk Atyámia élnünk, hogy ő
felséghe az mi kegyelmes Istenünk őrizessen
inkáb Szent Angyalí által minket, hogy
mint büntetessen, kinek legyen di
szősség, iűsieség, mind ő
rökkön örökké,
Amen.

G 2

TIZE.

TIZEDIK

PRÆDICATIO.

Vers. 16. Es mikoron fel emelte
volna az Angyal az ő kezét Jerusa-
lem ellen; &c. *hogy az ő kezét Jerusale-
m ellen; &c. hogy az ő kezét Jerusale-
m ellen; &c.*

*magis plane asserit ad reprobos et monuit ad Angelum
et hunc inquit dicitur. Igitur innoxius fuit illi.*

Hebr. 1

Z S Z E N T P A L

Apostol az Angya-

lok felől, az mondgya:

hogy, sunt, *πνεύματα*

Spiritus serviles,

sólgáló lelkek: mert az Ie-

stennek paranczolásait örömei végben vis-

sik, az mi mond nékik, az híveknek örö-

zéseben, és az gonoszoknak büntetésében.

nagy-ő kedvel meghczelekezik, mellyeknek

igház voltai, az bántásból sok példakkal

megh bizonyítani, kiket én most elő nem

hozok. Ez Szent Pálnak mondását erősíti

Damasc. az bölcz Damascenusis, holot így szól: Ange-

lib. 1. c. *lus est substantia intellectualis, semper mobilis, ar-*

bitrio libera, incorporea, Deo ministrans. Az

An-

PRAEDICATIO.

Angyal értelmes állat, mindenkor mozgó,
 szabad akaratú, test nélkül való, Istennek szolgál.
 Ihón jutis, Davidra Isten megh haras-
 gut, bűniet, veri az népet, nem más, hanem
 Angyala által, és immár ténien Jerusalemtől
 lóit vagyon, törét, segy verét kezében tartja és
 az Jerusalembelieket akarja bűnietni, de az
 Ur Isten megh állítja, és nem bocsátja
 bándékában elő, mint ez elő fámlálom
 gik megh mutatják: melynek magyarázat
 ilya, hogy világosab legyen, sommáia elő
 sör megh jelenem, az után részei, harmade
 sör az tanúságokat fámlálom elő.

Sommáia csak ez. Megh jeleni az Pro-
 pheta, mely ez Historiának, vagy ez Caput-
 nak negyedik és utolsó része, mi képpen, és
 hogy hogy kegyelmezet Isten megh David-
 nak, és az népnek, és miképpen vőte el róla
 bűntetését, mellyet immár az egész Sidósnak
 ban annjra vitt vala, hogy ténien végbiere
 Jerusalemet, ki Sidósnak feje vala, akaria
 vala verni, és Angyala által Davidnak bű-
 nietet czapdosni.

Rébe ez Caputnak utolsó tizik- kelnek.

I. Az Istennek az népen való könyös
 állatossághe irántuk megh, miképpen tudni

TIZEDIK

Illik, mikor az Angyal tovább akarná az bűntetésben menni, megh szólítja Isten, hogy el hadgya az czapdozást, bűntetést.

II. Davidnak maga megh alazása és könyörgése.

III. Davidnak czelekedeti, mit czelekedet legyen, minek utánna lánya, hogy Isten könyörül az népen, és el vésti az bűntetést róla.

Textus.

*Es mikoron fel emelte volna az
Angyal, &c.*

Első része, ez utolsó szikkelnek, melyben megh írja az Prophéta az Istennek az népen való könyörületességét, miképpen tudni illik az Isten, az Angyal, ki az czapdozásban tovább akarná menni, tartoztat meg az bűntetéstől, ugy hogy megh bánván, sőt az mint, az Prophéta mondgya, megh bánván, az népre boczátor ostor, megh szólítja az Angyal, azt mondgya: Sufficit nunc, quiescere fac manum tuam: Elég most, tartozasd megh az te kezedet: Mely igikben semmi homály és nehezség ninczen. Lássuk azért mit tanulunk.

Tánuságh.

I. Miképpen hogy semmi fele bűntetésnek

PRAEDICATIO.

terésnek neme az emberekre nem származik történetből, hanem Isten boczásiából, mint odéb fellyeb szólouunk arról: ugy ismer, sem éhség, sem fegyver, dőgh halál, &c. el nem vétérik, le nem áll, és nem czendese-
dik, míg Isten nem akarja: Ihón látod, mind addigh veri, czapdossa, oly az An-
gyal az Sídókat, míg Isten megh nem szól-
litya, s azz nem mondgya néki, elég, hádgy
békét nékik.

Mire való tudomány ez?

Erre, hogy Istentől megh tiltatot esközök-
kel, magunknak akar minémű nyavalyából
való megh szabadulásra, ne éllyünk, hanem,
váriunk Istentől. függünk az ő akaratya-
tól, jól tudgya ő Szent Felsége, mikor, mi mo-
don czendelicze, vagy vegye el röllunk, az
mely ostorát ighaz ítéletéből az bűnert réánk
boczánya. Ezt sok példákkal az Szent írás-
ból megh bizonyíthatnám, de tudván hogy
az hívek el hínék, nem kérelkednek ebben,
nem toltom az időt azoknak élő számlálása-
val.

II. Mely kegyes és irgalmas az Vr Isten
azokhoz, kik ő hozzá térnek, innen meg ta-
nulhatyuk nem ugy czelekezik mint az em-
berek, kik ha más felebaráttyoktól meg bán-
tatnak, soha haragiokat nem enyhítik meg,
hanem mind örökké haragosnak, avagy ha

Mal. 10. meg enyhődnek is, nehezen. Nem olyan az Isten, non irascitur in perpetuum, nem haragszik mind örökké aзи mondgya David. Sőt még haragiában is tud ő fellege könyörülni: ezért monngya Habacuk Propheia:

Abac. 8. O Iehova in commotione irae tuae misereri recordare. Oh Iehova Isten az te haragodnak felindulásában emlékezzél még könyörületelességedről. Sőt az örökké való Istennek könyörületelessége, minden Anyának Anyának könyörületelességét és bűneit fellyül haladgya.

Esa. 49. azért mondgya Esaiásnál ő maga Isten: Si dereliquerit Sion, dereliquit me Iehova, oblitus est mei Dominus: An oblivisci potest mater infantis uteri sui ut non misereatur illius? Etiam si obliviscetur, ego tamen non obliviscar &c. Ha ugy mond, ez mondgya az Sion, el hagyot engemet az Iehova, el felekezett én rollam az Vrs: Ezt mō lom: Vallyon, az Anya el felekezhetiké az ő méhének gyümölczéről hogy ne könyörüllyön azon? De még ha az el felekezének is, én Isten te rollad oh én népem, el nem felekezem. Az Propheciánál másut még így szól: In momento irae abscondi faciem meam, egy sem pillanásig való haragomban el rejtetem az én orizámat, de örökké való irgalomom: masságomból read tekintenem. Syracides is aзи mondgya: Respicite in prisca retrò secula, & videte, quis fiduciam in Deo collocavit & pua

PRAEDICATIO.

Dore suffusus est: quis enim timuit, & relictus esse
 quis invocavit. & non exauditus. Nam miseri-
 cors & clemens est Dominus. Tekiniselek az
regi el mult idökre, és lássatok, kiczoda az,
ha Istenben bizon, és el hagyattatol volna:
Kiczoda az ki ötet felte, és meg gyaláztatol:
Kiczoda az ki ötet segítségül hitta, és megh
nem halgattatol: mint ha mondaná, senki:
mert, ugymond, az Vr, irgalmas, könyörü-
ló és kegyes. Ezért mondgya Moysesnél is: Exod. 3.
 Vidi ego miseriae populi mei, & descendi e Caelo
 ut per te Moyses, liberem eos. Láttam én, az én
 népemnek nyomorúságát, és azért tölttem alá
 az égből, hogy te általad Moyses megh baa-
 badiczam őket. Itt is hasonlóképpen láttam
 kik czelekedni, ő haragut meg, ő veri az bű-
 nert, de ismét ő bánnya meg, ő könyörül ray-
 tok, ezért mondgya az Propheta: Poenituit
Deum mali, & dixit Angelo percutienti, sufficit
nunc, meg báná ugymond, Isten az gonos,
az gonoson penig nem valami gonosságnak
czelekedetis, mely Istenben ninczen, hanem
az büntetést érti, és monda az czapdosó Ane-
gyalnak, elég, hadgy békét nékik.

De itt ilyen kérdést vagy ellenveitést is
 maíthatnál, és mondhatnád:

Mi-képpen kel ezt értenünk,
 holott az mondgya az Propheta, megh
 G 5 bán

2. mor.
 3. mor.
 4. mor.
 5. mor.
 6. mor.
 7. mor.
 8. mor.
 9. mor.
 10. mor.
 11. mor.
 12. mor.
 13. mor.
 14. mor.
 15. mor.
 16. mor.
 17. mor.
 18. mor.
 19. mor.
 20. mor.
 21. mor.
 22. mor.
 23. mor.
 24. mor.
 25. mor.
 26. mor.
 27. mor.
 28. mor.
 29. mor.
 30. mor.
 31. mor.
 32. mor.
 33. mor.
 34. mor.
 35. mor.
 36. mor.
 37. mor.
 38. mor.
 39. mor.
 40. mor.
 41. mor.
 42. mor.
 43. mor.
 44. mor.
 45. mor.
 46. mor.
 47. mor.
 48. mor.
 49. mor.
 50. mor.
 51. mor.
 52. mor.
 53. mor.
 54. mor.
 55. mor.
 56. mor.
 57. mor.
 58. mor.
 59. mor.
 60. mor.
 61. mor.
 62. mor.
 63. mor.
 64. mor.
 65. mor.
 66. mor.
 67. mor.
 68. mor.
 69. mor.
 70. mor.
 71. mor.
 72. mor.
 73. mor.
 74. mor.
 75. mor.
 76. mor.
 77. mor.
 78. mor.
 79. mor.
 80. mor.
 81. mor.
 82. mor.
 83. mor.
 84. mor.
 85. mor.
 86. mor.
 87. mor.
 88. mor.
 89. mor.
 90. mor.
 91. mor.
 92. mor.
 93. mor.
 94. mor.
 95. mor.
 96. mor.
 97. mor.
 98. mor.
 99. mor.
 100. mor.

Ellenve-
 tet.

TIZEDIK

báná. ugymond, Isten az gonoszt, férre vagy
 illiké Istenhez az bánás, mely mint egy válto-
 zásnak modgya, holott, ő maga azt mond-
 Malac. 3 gya az Isten, *Ego Deus & non mutor*, én Isten
 vagyok, és meg nem változom, ha pe-
 níg az mit egy szer végez vagy czelekedik, azt
 megh bánná, változás esnék ő benne és nem
 volna Isten. Sz. Pál is azt mondgya, hogy,
 Rom. II. *donā Dei sunt quae aemulā*, az Istennek aián-
 déki meg bánás nélkül valók. Annakfelelte,
 az Isten semmit tudatlanfagból nem czeleke-
 sik, hanem, mindenekei, az ő el végezet de-
 cretomából, ranáczából, meri ő előtte, az el
 multrak és iövendők sinitén olyak mint az
 jelen valók.

E. Vgy vagyon, hogy ő felségében
 ninczen változás, mind azon által, az sient í-
 rá Istenről úgy szól, hogy mikor Istenről szól,
 sábaia magát az emberi erkölthöz és érte-
 lemhez, mert az Istent az ő természetiben az
 emberi elme megh nem foghatja. Emberi
 mód szerénti szól azért az írás Isten felől, hogy
 az ember inkább eszébe vegye mit akar Isten
 az ő czelekedetiben. Miní példának okáért,
 az Isten lelki állati, ninczen seme, sábaia, keze,
 lába, mind azon által, az írás mind ezeket I-
 stennek tulajdonítja, mellyekkel az ő min-
 denható ereiét, hatalmasságát, bölcseségét,
 August. &c. ielenti: Erről mondgya sient Agoston:
Deus totus oculus est, quia omnia videt, totus mas-
 nus est.

PRAEDICATIO.

*aus est, quia omnia operatur, totus pes est, quia
 ubiq; adest.* Az Isten egéslen mind szem, mert
 mindenül lát, egéslen mind kéz, mert min-
 den meg czelekezik, egéslen mind láb, mert
 mindenül ielen vagyon. Igy emberi mód
serént mondatatik Isten meg bänni hogy az
 embert teremtette, mert lánya azoknak go-
 nosságokat, annak-okáért el végezte hogy
 meg büntesse az bűnért. Hogy peniglen itt,
 az Samuel Prophecia azt mondgya, hogy
 meg bánta Isten, hogy az népre az dög-halál
 boczáotta, ezt is emberi mód serént kel ér-
 teni, mert az Isten, mint egy bánkodnék a-
 zon, hogy aanyi sok ezer embereket őlt vól-
 na meg mint szinén, mikor az Atya veri az
 ő fiat, nem hogy abban gyönyörködnek, ha-
 nem hogy az bűni gyűlöli benne, s-nem a-
 karia el szenvedni. Annak felelte, holott azt
 mondgya az Angyalnak, sufficit, elég, hadgy
 békét nekik, azzal akaria ielenteni hogy az
 büntetést meg rövidíti, és inkább akar könyö-
 rülni az népen, hogy nem őket tovább büntet-
 ni, erről mondgya tehát David: *In momento*
irae abscondi faciem meam. Egy szempillantás-
 ban való haragomban el fordítotam az én
 orizámas, de örökké való irgalmasságomból
 reád tekintettem.

K. Miért Isten illyen kegyes és
 irgalmas?

Nem

TIZEDIK

Nem azért, mint ha mi az érdemlenők, vagy hogy Isten az bűnben gyönyörködne, és nem gyűlölné, hanem, hogy ezzel az ő kegyességével, irvólásával, irgalmasságával inkább magához édesítene, és vonna minket, és hogy az ő Fiát, az közbenjáró V. Iesus Christust, kiből és ki által mi hozzánk megkegyelmeztet, igaz hűvel magunkhoz kapcsoljuk, mert ez az ő kegyessége, és irgalmassága, nem néz, és nem tartozik az hűtölenekre, hanem csak az poenitentia iárlókra, és is

Hebr. 11. gaz hűűvekre: Mert, Impossibile est placere Deo sine fide. Lehetetlen hogy senki hűvel küli Isten elői kedves lehessen, másut meg az mondgya: Quicquid non est ex fide peccatum est. Valami hűvelküli vagy on bűn az.

Miczoda itt az tanusagh?

Még azoknak is, kik ugyan az bűnben élnek, sőt hűtölenek vólnának, mely hasznos dolog legyen, az iokkal, Isten szlőkkel, társolkodni, edgyűtlenni, és lakni, innen meg tanulhanjuk: Mert avagy, még azok is, az iokra nézve meg tartoztatják magokat az gonosságnak czelekedesüöl, avagy az iokra nézve, Iste azoknak bűntetteréseket el baltázza, el veszi, és meg kegyelmez nekik. Példá erre az Abraham, kinek esedezésre és könyörgésre, Isten az egész Sodomának Gomorrhának, meg kegyelmez vala, ha az

Gen. 19.

vagy

PRAEDICATIO.

vagy ezek ő igazat talál vala is benne: azért
monda Isten, *si decem iusti erunt non perdam*
eor. **Az 6** Mathe Evangelista is azi monda
gya hogy *propter electos decurtabuntur dies af-*
flictionis, az választottakra nézve meg rövidít
tenek a büntetésnek es nyomorúságnak nap
jai. **U**gyekezünk tehát mi keresztyének, benc
iek, kegyesek, jámborok lenni, és jól élni.
hogy az Istennek haragját es büntetését, szec
gény országunkról, nemzetségünkéről, nem
tekintvén az bűnben élőknek, és az ő Szent i
gének vakmerőképpen ellene járóknak má
volsokat, fordítsa el, és kegyelmezzen meg
Melyre segéllyen az mi kegyelmes Istenünk.

Szenti Fiáért, az Vr Iesus Christusra

Szenti Lelkének általa,

Amen.

TIZEN

T I Z E N EGGYEDIK P R Æ D I C A T I O.

Vers. 16. Az Urnak Angyala beszé-
rig, al vala, Iesus Arcunának
szűrője előtt.

Z P O G A N Y B Ő L C Z

Cicero így szól egy írás-
ban: Omnes, quorum in al-
terius manu vita posita est, sepi-
us illud cogitant, quid possit is,
cuius in ditione ac potestate
sunt, quam quid debeat facere: Mindenek,
ugymond, gyakorta arról gondolkodnak,
mit czelekedhetik az, kinek hatalma és bíro-
dalma alatt vadnak, hogy nem mint mit ke-
lence czelekedniök, kiváltképpen az kik más
keze alatt vadnak. David, Országával iöl
tudgya, mint Istenfő Király, hogy az Isten
kezében élete, Isten hatalmában és birodal-

má-

PRAEDICATIO.

mában vagyon, lánya menyí sok ezer ember
rek holtanak el országából, lánya azt is gon-
dolkodik felőlle, hogy ha Isten nem könyös-
rül rajta, Ierusalem felet immár az Angyal,
ki nyujtot kézzel, fel vont és fel emelt kardal
és még tovább igyekezik az czapdosásban,
de mindazonáltal Isten meg tiltja az Angyal
és nem engedi tovább menni, mint ez elői va-
ló tanuságunkban meg hallák az kerebtye-
nek. Most immár az verekedő és Isten
akarattjából czapdosó Angyalnak állapata-
tját ieleni meg az Propheta, mellyet ezekbe
foglalok bé.

I. Hol és miczoda helyen látta David
az Istennek Angyalát?

II. Miczoda állapotban látta az Angyalat?

III. Mint viselte David magát az An-
gyal látván?

I. Holott és miczoda helyen lát-
ta David az Angyalat?

Azt mondgya az Propheta, hogy az Ie-
busæus Arcunanak sűrője felet, az égh alatt
és ez föld felet.

II. Miczoda ember vóltez az Iebu-
sæus Areuna?

Ennek, nem csak egy neve vala, nyolcz
az írásban nevezetik Ornannak, niholt Are-
niása

TIZENEGGYEDIK

niasnak, nihult Arcunak. Erpenigh pogány nemzetből való vala. Iehusæus nemzetből: az mely nemzet David Király előtt Ierusalem lakia vala, s azok között maradt vala ez még, mikor az többi előőrlerek, azok között is nem utolsó ember vala, sőt leheifeges, hogy, még Ierusalem városát is, meg ismervén, az Iehová igaz Istennek lenni, ki az Sidó nép mellett mindenűt hadakozónak ellenségi ellen, ez adta volt David Királynak kezében, ez pogányból keresztényénné lésen, Davidnak kedves emberévé, sőt még Istennek is kedves, s ez az oka, hogy Istennek haragja is ennek hátlékánál, ezúrinél csendesedik meg, és bűnik meg az dög hátlál. Sőt ez hely volt az is, mellyen Abraham az ő fiát Iszakovt meg akarta vala áldozni, hogy így, az Istennek paranczolatnyát betöltvén, annak hamvát az féltel futatná. Ez hely volt az is, holott Iácob álmodlata, és az laytoria az égből alá nyúl, melynek egyik része az eget, másik az földet érte. Kinek fogain ő hozzá az Angyalok alá, s fel iárnak vala, és az kinek felső részén az Isten állana. Vide Lyzanum.

Ez az sűrű volt az is, melyen az David óltárt építte, az holott az uss. Cron. 6. 1. Reg. 6. 1. Salamon által az Templom is építetűk.

Végezetre, önnön maga is az élő Istennek fia az Vr Iesus Christus, sok ezodarátelekkel, és tanításokkal ez helyet meg ékesíté, sőt, az kiált

PRAEDICATIO:

emberi nemzetnek váltságára is, azt írják, az írás magyarázó Doctörök között némelyek, hogy ezen az helyen adta áldozatra önnön magát, kí által, az Istennek kegyelme is, io akarattjával egyetembe mi reánk sármanzik, nem különben mint Davidra is, meg büntetven az dög-halálban valo büntetésért.

Miért kel ezeket értenünk?

Ennekokaért, hogy az szent Pál mondásának igaz voltát innen megtanulhassuk, kí azt mondgya hogy: *omnia olim typicè fiebant*, 1 Cpr. 10 mindenek régen példaképpen lésnek vala, melyeknek váltsága immár mostan tellyesedik bé. Abrahámhoz az Istennek kegyelme Isáákban az ő fiában jelentetik meg, kí az ő fiát Isáákot meg áldozni ez helyen akarja vala, ugy, mi hozzánk is az ő fiában az Vr Iesus Christusban, kí ez helyen adta magát az mint írják az emberi nemzetnek bűnéiért áldozatra, az Istennek kegyelme és io akarattja állá és jelentetik meg, ebben vétejük el rolunk az ő haragia, ebben békéllék meg, mi velünk, ezért mondgya önnön maga is. *Hic est filius meus in quo complacitum est mihi.* Matt. 3

II. Itt szól az Istennek kegyelme Iácobra az laytorián alá, ezenképpen az Iesus Christusban áll mi reánk az Istennek Angyali áldozat való őrizése, mért *Castra metantur Angeli* Psal. 91
H Domina

TIZENEGGYEDIK

Domini circa timentes eum, az Istennek Angyali tábori iárnak az őrei felők körül azt mondgya David, ő maga is azt mondgya *Zach. 9.* az Vr Isten, *Castra metor ego, cum Angelis meis circa virum timentem me*: Tábori iárok en, az én Angyalimmal az engem felő ember körül.

Ioh. 3
Ioh. 1. III. Itéppiri Salamon az Templomot, melyben ígiri az Isten meg halgatni azokat, valakik őrei abban segítségül hívák: azonsképpen az Iesus Christus az, ki mint egy örökké való Istensegnek sátor, és Temploma, hogy minden valaki őrei lánya el ne vessen, hanem örök élete legyen, sőt hogy ebben, és ez által halgatya megh Isten minékünk kérésünket és könyörgésünket. Ez által lakozik Isten mi közöttünk, mint Szent Pál mondgya.

IV. Ité ezen helyen bűnik Isten meg Angyala által való czapdosátul is, bűnteléstől és vereségtől, az dőgh haláltul, mert mikor az Angyal tovább akarna menni, itt üliya meg Isten, s azt mondgya: *Sufficit, quiescere fac manum tuam*. Elég, bűnteljed, vagy tartoztasd megh az te kezedet, mellyel ő felfege példázataini akará, az ő mi hozzánk iövendőben való nyugodalmát. Jó Istenünk hát minékünk az Vr Isten, ki minden időben az ő ismeretire vezérli az embereket, hogy üdvözüllyenek. Nem hadta, és nem engette ő bűn Felfege semmi időben az embereket, az ő ismeret

PRAEDICATIO:

meretnélkül megh fogyatkozni, noha niha
mint egy láttatni meg homályosodni is, hog
az emberek magok menthetetlenek legye-
nek, hanem az ő üdvözítő tudományát nyil-
vánossággal praedikáltatta, és niha ugyan pél-
dák által is meg jelentette: *Vult enim omnes* ^{2 Tim. 2}
homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis
pervenire, azí mondgya Szent Pál, mert akara-
ia, hogy mindenek üdvözüllyenek, és az is-
gasságnak ismeretire iussanak. Mint Sinién
azért, az búza magh, az polyva közöt megh
marad, mellyet az fél ki válaft, így az I-
stennek istia igénye, az hamis tudományok kö-
zött, mellyet mikor ő felségének terzik ki nyí-
latoztat, de mindenestől nem hadgya megh
aludni,

II. Minémű állapotban látta Da- vid az Angyalt?

Nem csak önnön maga David látta az
Angyalt, hanem látták az Iebuseus Arcuná- ^{1 Chr. 18}
nak fia is, és az Daviddal lévő Seniorok Vés-
nek is, és hogy az ő kezében egy éles kí vont-
tör volna, mellyel Ierusalemre fenyeget, hogy
őket akarna immár ölni.

S-Nem ölhette volna je Isten azo- kat fegyver-nélkül meg?

Ebben ez büntetésben Isten nem bukólkös-
dös fegyvernélkül, mint ha annélkül, az né-
H 2

TIZENEGGYEDIK

pet megh nem büntetné: hanem 1. ez fegyver, csak *symbolia*, vala az Istennek az nép ellen való haragiának jele, bizonsága, hogy így David, még isben is ismerné megh, mint bányja. és utállya Isten az bűnt, s büntetelen sem hagyja. Azért mondgya Isten Agoston is: *Nihil coram Deo tam abominabile est quàm peccatum.* Ninczen Isten előtt semmi oly utálatos mint az bűn.

August. Crysoft: Chrysoftomus is azt mondgya: *hòg est onus hom. 66. omnium longè gravissimum,* minden sulyos és nehéz terheknél nehezebb, mely emberi Isten haragiában hozza, büntetés alá eyti, és az örök kárhozatra veti. 2. Ez külső iegggyel Isten Davidot reventeni akarja, hogy ez után főmesebb legyen, és az bűntől magát tudgya meg tartoztatni, holott látja az Istennek haragiát még az külső fegyverben is. 3. Akarja Isten ezzel az embereket tanítani, hogy ne irulnék, látván az fegyvert, az dõgh halált, történetből valónak lenni, hanem Isteniõl.

Minémũ vólt ez az látás ?

Ez az Angyal, hogy mindenek fenne láttára szolgálja az Istennek, míg az bosszualásnak vagy büntetésnek ideje tartot, valóságos testet vót fel magára: testi semmel láttatott, mely ebbõl rezik meg, hogy nem csak õ maga látta David, hanem egyebek is látták. Mert még az Angyalok is testet vehetnek fel magoka

PRAEDICATIO.

magokra, hogy láthatok legyenek. Ez pedig azért, hogy mind David, mind Areama, az ő fia Daviddal lévő vének esekbe vegyék, hogy az Isten haragfízik az bűnért és meghal karia bűnietni az népet érte.

III. Mint viselte David magát az Angyalt látván?

Három rendbeli czelekedeteket, Davidsnak, nem csak magának, hanem az velle való Véneknek, és az többinek is talályuk, az históriában, nem csak itt, hanem másutt is, az holott ez Historia meg írva vagyon, úgy mint, az első Chronica könyvben.

Először, hogy az verekedő Angyalt látván fel fegyverkezzenek, és ki nyuytot kézzel kardal lenni, le borulnak mindnyáian az földre.

Miért czelekezik ezt?

I. Mert megrettennek meg ijednek. 2. Ezzel jelentik, az ő Isten előtt való magok meghalázását. Az miképpen olvassuk hogy czelekedienek, Ezechiel, Daniel, és több féntek is, kik ismerék az ő erőilenségeket, és hogy, ha Isten igaz ítéleti berént akar vellek czelekedni, meg nem állhatnak. Erről mondgya David: *Si iniquitates nostras observaveris Domine, quis poterit stare.* Ha az mi álnokságainkat

TIZENEGGYEDIK

kat meg tartandod Vram, ki álhat te előtted
meg. Az Birákról írt könyben is így szól:
Judis. 33 Moriemur quia vidimus Angelum Domini, megh
halunk mert látnuk az Vrnak Angyalát.

Miért kel ezt meg értenünk?

Ennek okáért, hogy mi is amaz bölcsz
nek mondása szerént γινώσκει το εἶδος, nosce teip
sum, magunkat ismeriük megh bűnösöknek
lenni, és Isten előt megh alázván magunkat
borullyunk le. Miért: 1. mert, nem valami
drága ezüstből aranyból valók vagyunk, ha
nem bűnös magból. 2. mert ez az mite
stünk is ki ben most kevélykedünk férgeknek
Accl. 10 eledele lésen, quid superbit terra & cinis, mit
kevélykedik hát az föld és hamu. 3. mert az
üilő birónak sáki eleibe kel állanunk, holott
minden czelekedetinkről, így kevélységünk
ról is sámot kel adnunk. Alázd meg tehát
atyámsia magadat, és boruly le az te kegyel
mes Istened előt, hogy iővendőben az sá
adásra is bátran elő álhas: mert ha ezek az
mint hallod, az Istennek haragiának csak
jeleit látván is le esnek, mint lésen az dolog
az Istennek napián, holott még az égh és
föld is rőttegnek.

Másodszor, azt írja az Prophéta, hogy
David, mind az velle való Vénekkel egyes
temben, az Istennek Angyalát látván, gyázo
ban

PRAEDICATIO

ban öltöznek. Az gyász ruha, abban időben azoké vala, kik az ő bűnöktől meg rőttenvén bánatnak és somoruságnak, síralomnak adagya vala magokat. Példa Dávid, kinek Isten az ő Bersabetul születet gyermekét mikor el akaria venni hálál által, síra, somorkodék, és gyász ruhában öltözvén bé hamvássá önmagát. Christuf is azt mondgya Capernaum felől, hogy, *si Tyri & Sidonis illa fecisset signa quae in Capernaum*, ha Tírusban és Sidonban azokat tőte volna az csodákat, mellyeket Capernaumban, sákban és hamuban öltözvén poenitentiát tartottanak volna. Ihon, itt is David, mihelyen hallya, éri, hogy Isten megh akaria dőghalállal verni orságár, gyászban öltözik. Így czelekešik az Ninivébéli Király is, halván hogy Isten negyven napra Ninive Városát el akarná veséreni, ha poenitentiát nem tartana, mind ő maga, udvara népe, sőt az egész Város gyászban öltözik, és bé hamvássá magát. Az mi nemzetiségünk akkor gyásol, mikor Vra, felesége, gyermeké, Anya, Annya, rokona, nemzetisége meg hal, de nem látz senkit, hog bűnén való somorkodásból vonna valaki gyásit magára, mint David, sem Orságának. Nemzetiségének, pusztulásán, rablásán, nyomoruság, éhség, fegyver, dőghalál alai való lésén, és büntetetésén, gyásolna valaki nem láod. Hallod hogy az régi időben, az ő

TIZENEGGYEDIK

nyomorúságokon való bánatnyokat, somorúságokat, külső bizonsággal, tövék nyilvánvalóvá, kevesen avagy ugyan nem találhatnak most olyak, hanem, ám bátor rabollya az első lenleg egy felől, ám bátor regnállyon az első leg, dög-halál, esik, ísík, tobzodik, rébegeskedik, bűtlődik, bűtkozodik, átkozódik most affelől az ember, mellyel geriebbi inkább haragiát Istennek, hogy nem engesztelne.

Aug. in Apud Deum enim, non tam valet mensura temporis, quod. quam doloris: non abstinentia tam ciborum, ferm. quam mortificatio vitiorum. Isten előtt ninczen annyi haszna az üdönek mértéklésének, mint az bánatnak, somorúságnak, és az poenitentia nem áll, az ételnek meg bűnéseben, hanem az vétkeknek el távoztatásában, azt mondgya benti Agooston.

Harmadszor, látván Dávid az velle valókkal, az Istennek Angyalát, az poenitentiaában inkább inkább mégyen elő, és buzgo könyörgésre adgya ki magát, és meg czendeseedik az büntetés. Melyből mi-is intetettünk, hogy mikor az Istennek ostorát rayunk látjuk, buzgo könyörgésre adgyuk magunkat, mely mind mi magunkért, s-mind másokért legyen, mert, Oratio iusti apud Deum multum

Iacob. 5. valet, az igaznak könyörgése Isten előtt nagy használ. Erről mondgya benti Agooston:

Aug. in is: Oratio si iusta, pia casta fuerit, caelos penetrat, quod. vacua non redibit: Ha az könyörgés igaz ferm. kegyes

PRAEDICATIO.

kegyes lében, az eget által hattyá, űresen ví-
 ba nem tér, sőt mennél nagyobb az nyomoru-
 ság az nyavalya, annál buzgobbak legyünk
 mñs az könyörgésben. Erre int és tanít ő ma-
 ga is az mi űdvözítők minket maga példá-
 jával, ki mikor látná hogy ez világ, és az ő-
 dög ellene támadna, háromszor le borulván,
 buzgósággal könyörögh az ő mennyei Szent
 Atyának. Erre int amaz özvegy Aëßonyi-
 állatnak példája is, kinek mikoron az hamis
 bíró igazat nem akarna tenni, el untatván
 végére az aëßonyiállat sokszor való írásával
 és kérésével, mond az hamis bíró: *Et si De-*
um non timeo, nec quenquam revereo, tamen qui
molestiam mihi exhibet vidua vindicabo. Noha
 lsten nem felelt, és senkivel semmit nem
 gondolok, mind azon által, mivel hogy el
 untatott ez aëßonyiállat, bossút állok éreue.
 Sokkal az lsten ki irgalmas kegyelmes, csak
 az mi nyomorúságink idején. ő hozzá buz-
 go könyörgésünk által folyamiunk, meg hala-
 gat, és meg czendesíti vagy el veszi rollunk az
 büntetést: Kinek Senti Fiával es Senti Lel-
 kével, legyen diczírét, tisztesség,
 most és mind örökké,
 Amen.

Mar. 16.

Luc. 19.

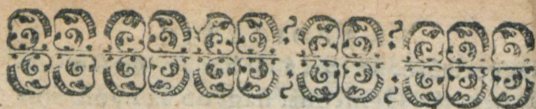
1623

3

H 5

TI-

T I Z E N K E T T Ö D I K P R A E D I C A T I O.

*Vers. 17. Es monda David az Jese-
sovanak mikoron latta volna az
Angyalt, &c.*

Chrylost
super
Mitt.

CHRYSOSTOMUS
Doctor így szól egy
írásában, I mond: Pro se
orare necessitas cogit, pro alijs
autem fraterna charitas exigit:
dulcior ante Deum est oratio,
non quàm necessitas transmittit, sed quàm fraterna
caritas commendat. Magáért embernek kö-
nyörgeni az szükség kényszeríti, másért pedig,
az aiyafúi szeretet indítja: kedvessebb Isten
elő az könyörgés, mellyet az aiyafúi szeretet
commendat, hogy nem az mellyet szükségből
czelekezik. David látja Istennek haragját
és büntetését az népen, bánnya, inkább akar-
ia az

PRAEDICATIO.

Ia az népről el vonni az Isten oltárát, és haragiát, magára : mellyet hogy végben vihessen magát miképpen alázza meg, vévén észbe hogy még tovább akar Isten Angyala menni az büntetésben, ez elől való tanúságunkban megérteük az keresztyének, rövideden elő fámlálhad.

Itt immár mostan ez Historiának utolsó avagy negyedik részének második izikkele következik, melyben Davidnak könyörgése Istenhez irattatik meg : holott ez izikkeleket magyarázzuk meg.

I. Miképpen vallya magát bűnösnek lenni lássuk ?

II. Hogy hogy menti az népet büntelene nek lenni ?

III. Miképpen kéri Istent, hogy az népről magára térítse büntetését ?

I. Miképpen vallya David magát bűnösnek ?

Az szent Ambrus Doctor azt mondgya : *Qui se accusat, et si peccator sit, iustus esse incipit, quia nec sibi parcat, et Dei iustitiam confiteetur.* Az ki magát bűnösnek vallya, bátor bűnös legyen is, mind azon által igaznak itéltetik, mert magának sem kedvez. Iaz Isten igazságáról is vallást téssen. David vétkszik, nem hárogatya az ő vétkét sem egyre, sem másra, mint Adám czelekedék hogy Evára az ő

TIZENKETTÖDIK

az ő feleségére Isten előt háriá, Eva ismét az
ördögre: hanem, mind azoknak hallottára
kik velle vadnak vallást részen, f azt monda-
gya: *Ego sum Deus qui feci, ego egi inique, ego*
numeravi populum. En vagyok Isten az ki vét-
keztem, én czelekedtem hamisságot, én
számoltam meg az népet.

Miczoda itt az tanuság?

Mikor Isten minket, vagy magunkat
háznak népet, vagy országunkat, nemzetisé-
günket az bűnért ostoroz, vér, szállyon min-
den magába, és magát vádol'lya ne mást:
mert úgy vagyon, hogy nem mindenünk
él czegetős vétekben, de azért, ugyan bűnör-
sök vagyunk, ezer részét sem czelekedgyük
az mit kellene czelekednünk, az mit Isten ki-
Luc. 17. vána állunk: *Servus autem sciens voluntatem*
Domini & non faciens, poenā dignus est. Az
mely folga az ő Vrának akarattját tudgya es
nem czelekeksi, méltó az büntetésre. Senki
nem mondhatja, *purum est cor meum à peccato,*
tisza az én szívem az bűntől. En is, te is,
más, harmadis okai vagyunk az Isten harag-
jának, büntetésének, valahol penigh Isten is-
tállya az bűnt, or veri, mindenünkben fel-
talállya penig. Az mint David czelekedik,
úgy czelekedgyünk mi is: *Ego sum qui pecca-*
vi, ego sum qui inique egi, én vagyok az ki vét-
keztem, én vagyok az ki álnokságot czele-
ked

PRAEDICATIO.

kedtem, sőt az mint az Poéta mondgya: *En
adsum et veniam confessus crimina posco.* Ihan
ielen vagyok, és bűneimet meg valván bo-
czánait kérek, ezt mondgyuk, és bűneink-
ről vallást tegyünk. El hidgyük minden kéts-
ségnélkül, hogy mint Davidnak és az népe-
nek, ugy minékünk is kegyelmes léssen az
Vr Isten, az mint Szent Iános mondgya: *Fi.* 1. Ioh. 2.
*delis et iustus est Dominus ut remittat nobis pec-
cata si confiteamur.* Hű és igaz ugy mond, az
Vr, hogy megh boczánya minékünk az mi
bűneinket ha meg valljuk: Erről mondgya
az Poéta is:

*Dignior huic venia est qui se peccasse fatetur,
Quam qui delicti se negat esse reum.*

Méliob annak bűne boczánauya az ki
meg vallya bűnét, hogy nem mint az ki tag-
gadgya magát bűnösnek lenni. Az penigh
hazud és ninczen igazság abban, azt monda-
gya Szent Iános, holott az bölcz Salamon
mondása szerénység. Ninczen senki az ki azt
mondhatná, *purum est cor meum à peccato*, tisz-
ta az én szívem az bűntől. Senki tehát, mon-
dom, mikor Istentől ostromoztatik, mást ne
vádollyon, másra az nyomorúságnak és
bűntelenségnek okát ne hárogassa, hanem ma-
gára, mert ninczen senki az emberi nemzet
közöt, kiből Isten fel nem talállya az okát,
az hol penig talállya, ott bűnteti. Ezt kellene
ám minden embernek de kiváléképpen az
Magis

TI ZENKETTŐDIK

Magistratusoknak czelekedni az mŕ David.
De bizony, most örömet másra hártnyak az
bűnt az emberek ha lehet, és magokat iám-
boritnyak.

II. Hogy hogy menti az népet
David büntelennek lenni?

Meg terzik, hogy az David Király, ſent
Iſtenfelő, Feiedelem, iudgya azt is, hogy az
Feiedelem, az Király, az Vr. ſemmi, ha Or-
ſága, népe, ſolgái, alatta valók nem lénnek,
ſintén, mint az Páſtor az iuh és nyá- nélkü:
látja hogy igen fogy orſágában valo népe
az dög-halál miat, ſánnya, és örömet el ſál-
litaná rollok az dög-halált: Azért menti ő-
ket, hogy nem vétkeſek, ſ-azért mondgya:
Hæc autem oves quid fecerunt? Ezek penig az
iuhok mŕ czelekedienek? mint ha monda-
ná, ebben az népnek megh ſámláláſában
Vram,¹ ezeknek ſegényeknek ſemmi bűnök
ninczen, kérlek azért ne oſtorozd őket, ne
büntetſed, hanem ved el róllok haragodat
és czapáſodat büntetſed meg. De az David
nem veſi vala azt eſébe, hogy noha ebben
az népnek ſámláláſában nem volna vétkek,
mínd azon által ſok külömb külömb egyéb
vétkekkel az Iſtent meg bántották vala, mel-
lyekért ez ideig noha nem, de most akarja
őket meg büntetni. Illyen argumentoma va-
gyon itt az Davidnak,

PRAEDICATIO.

Az kik íuhok, azoknak pástioroknak kellenni. Ezek íuhok. Annakokáért pástioroknak kellenni. Ísmét. Ha pástioroknak kellenni, vagy telés pástiorok vagy én De te vagy Vr Isten pástiorok. Azért nem én vagyok. Ha penig te vagy Vram pástiorok, ísteis vagy, íűkíűgh hogy meg íánnyad őket, megh rövidíűsed az oítori raytok. Ha penigh én vagyok pástiorok, vagyok ís te uatánnad Vram, mert éngemet eleikben ádtál, őket én bírodalmomban atad, így ís tehát ílлік hogy róllok el vegyed az bűntetést, és en íeám íállíűsad, mert ezek ez dologban ártatlanok. Kérhetnéd:

K. Nem de az David itt az Istennek nem íabérégulát, avagy, nem taníttyaé David Istent mit czelekedgyék?

Sem nem taníttya, sem regulát nem íab, úgy mint kí mindent íud, mindent íért, és íenkínek íaníttánélkül nem íűkólkódik: hanem, az ő könyörgésében való buzgóíaga víűí őtet erre hogy így íollyon: Vr Isten ne bűntetűd ezt az népet, és az te haragodat ne íartíűd íokáig ő rayta, mert ebben az míért íelűűged bűntetű, ártatlan.

Miczoda innen az tanufag?

Czak ez, hogy ha Isten raytunk nem kőnyórdí,

TIZENKETTÓDIK

nyörül, és ha az Christus érdemeiért nem akar minékünk megkegyelmezni, mindnyáian méltok vagyunk az örök kárhozatra, mert ő szent felségét minden napon, sőt minden órában és szempillantásban oly vétekekkel bántjuk meg, mellyekért, ha igaz ítélés szerint akarna velünk czelekedni, el kellene vesszünk, mint ezt sok írásokkal bizonyíthatnak, de nem töltöm azoknak előfámilálásával az üdőt, de kegyelmes és irgalmas ő felsége, nem czelekezik mi velünk az mint érdemlenők. *Iustè iudicas Deus nocentes, & misericorditer salvas peccatores.* Igazán ítéléd Vt Istent meg az bűnösöket, és irgalmason szabadítod meg és könyörül az bűnösökön, azt mondgya szent Bernhárdus.

Bern-
hard,
serm. 57.

III. Miképpen kéri Istent David,
hogy az népről magára szállítsa
az büntetést?

Az 1. Chron: 21 így szól: *O Iehova Deus mi, sit queso manus tua in me & in domum patris mei, & in populum ne sit plaga.* Oh Iehova, én Istennem, legyen en raytam az te kezed, és az én Atyámnak házában, és az népen ne legyen czapás. *Iu=*is azt mondgya: *sit manus tua contra me, & contra domum patris mei, legyen az te kezed én ellenem, és az én Atyámnak háza ellen.* Az mellyekben kéri Isten az
zon,

PRAEDICATIO

zon, hogy az ostort az népről el vegye, és ő
 reá, s atya házanépére terítse, őket büntesse,
 mert ő az ki vétkezet, ő czelekedie az bűn,
 mellyel haragiát Istennek fel indította, de az-
 ért ezt úgy czelekeksi David, hogy látod
 megh az nyomorúsághnak büntetésnek ide-
 iénis az Istent, ő Istenének nevezi és monda
 gya.

Mit kelitt meg tanulnunk?

I. Mikor nyomorúságokban vagyunk
 az mi elmélkedésünk két felé terjedgyen ki.

Először az Istennek igaz ítéletire, mely
 valahol az bűn talállya, nem szenved el, ha-
 nem megh bünteti. Erről való elmélkedésre
 int az szent Gergely Doctor, mikor így szól:
Ita res tuas gubernas, ut nunquam memoria iudicij Gregor.
Dei tibi excidat. Vgy igazgassad minden in mora.
 dolgaidat, és úgy viseltyed, hogy soha az I- lib. 32.
 stennek ítéletiről el ne felekezze. De mind
 azon által, csak az bűnben megh ne marada-
 gyunk, bátor lássuk ő szent Felségének az bűn
 ellen haragiát is, ugyan bátorfaggal ő hoza-
 zá mennyünk azért folyamni, az ő irgalmas-
 ságához járulni. Azért mondgya ő. Ago-
 ston: *Non est quo fugias à Deo irato, nisi ad eius* Aug. in
misericiordiam. Ninezen az meg haragut I- Psal. 34.
 sten elői hova futnod, hanem csak az ő irgal-
 masságához. Látod itt is David büntetetik
 az népben, mind azon által, az Istent ő Iste-
 nének

TI ZENKETTŐ DIK

nének mondgya és vallyá lenni, akarván mutatni, hogy az nyomorúság idején sem akar az Istennek kegyelme és jó akaránya felől kétkedni. Így czelekedik az Iesus Christus ő maga is az emberi nemzetéért való szenvedésnek idején, így állítja meg az ő mennyei Atyát mondván: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti.* En Istenem, én Istenem, miért hagyál el engemet. Így az fenti Iob is, kit noha sok nyomorúságok tántorgatnak vala, de mind azokban, kétségben nem esik, hanem ezt mondá: *Etiam si me occideris, in te sperabo.* Ha megölés is engemet, még is te benned bízom. Mert valaki kétségben esik, elkel annak vesni, mint az bölcz Isidorus mondgya: *Perpetrare flagitium est mors animae, sed desperare est descensus ad inferos.* Bűnt és vétket czelekedni az léleknek halála, de kétségbe esni, pokolra való alá állás. Mint hogy pedig az Davidnak atya házának, és népének, minden meltsága, Davidért vala, ha David miá, ismét le vetetnek, és büntetnek, nem lehet bosszúságára az nékiek. Nem véikezik hát David ebben, hogy nem csak magára kívánnya az népről Istennek büntetését, hanem, magával egyetembe Atya háza népére is.

Isido. de
summo
bono.

II. Innen meg tanulmányuk, és itt az David példájából mint egy tűkörből előkeben

PRAEDICATIO.

ben adatik, mineműnek kell lenni az Isten-
 felő fejedelemnek. 1. Ollyanak, az ki, az ő
 alatta való néphez, jó indulattal, jó akarattal
 legyen. 2. Az ki, az ő alatta való népért,
 és annak megh maradásaért Istennek könyör-
 gösön. 3. Az ki, az ő alatta való népnek
 nyomorúságában örömeit akar részesülni.
 Erről mondgya megh az pogány bölcz Ci-
 cero: : *Est ei cui Respublica commissa est, ne-*
cessaria oratio & sapientia, quā regat populos,
quā stabiliat leges, quā castigat improbos, &c.
 Az kire, úgy-mond, istí bizáttat, búk-
 ges annak az könyörgés, és az bölczelegh,
 az kivel bírja az népet, mellyel törvényeket
 rendellyen, és az gonoskokat megh senicze.
 Másut ismét az mondgya: *Hi qui Rempubli-*
cam tuebuntur, proprium munus est, ut intelligat
se gerere personam civitatis, debereq; eius digni-
tatem & decus sustinere: Az kik istet visel-
 nek, azoknak istet, hogy megh érecek,
 hogy az egész város képét viselik, és hogy
 annak méltóságát és istettségét hordozzák.
 Ezt czelekebí David, ki im érted nagy in-
 dulattal, nagy jó szeretettel vagyon az ő alatta
 való néphez. Annak felelte, buzgo-
 sággal könyörögh Istennek éreke. Sőt in-
 hön az nyomorúságban is részes akar ve-
 lenni, s azon kéri az Istent, hogy inkább
 vegye el azokról haragját büntetését, és for-

Cic. 1 de
legibus

Cic. 1 of
ficiozum

TIZENKETTŐDIK

dicza ő réáia. Eregy most szerelmes A
tyámfia, iárd el az egész világot, vizsgál meg
az Vrakat, Fejedelmeket, hól találod fel, kí
ez David Királyt köverné ebben az dologha
ban, ki az népnek nyomorúságában akars
na részesülni, avagy kérné Istent azon, hogy
az közönséges népről az ostort, az büntetést
el venné, és ő réáia fordítaná. Bizony
nem találó Atyámfia, sőt inkább az mostani
Vrak, Nemessék, Fejedelmek, az segény
népet gyűlölik, nyuzzák, fosztyák, kegyetlen
segetraytok czelekefsnek, czák szakálát, ha
iáthadgyák, míg adhat, ió addigh, ha nem
adhat, rőmlőtzőzik, kénőzzák. Illyetén
vala régen amaz Severus Imperator-is Ro
mában, ki felől az kegyetlenségért azt mon
douák: *Melius fuisset nunquam nasci, quam*
propter crudelitatem, in tartara proijci. Iob
vól vólna soha sem sületetni, hogy nem
az kegyetlenség miat pokolra vetetni. Bi
zony, most is soknak közzülők, iob vólna
nem sületetni, hogy nem élni, mert az ke
gyetlenség miat az öröcké való pokolra, és
kénra mennek és vetetnek. Annakfelette,
hól vagyon az Vr, Fejedelem, Király, kit
látnál hogy az népnek megh maradafáért,
sorgalmatoskodnék, és hallanád hogy Istent
könyörgése által megh találná, mint David
czelekefsik: bizony ninczen, czak ki ki mas
ga hasznát keresi, ha penigh czelekefsi-is, abo

Severus
Alexan.

ban:is

PRAEDICATIO.

ban is az magha hasznát nézi inkább, hogy
nem az szegény költsége: örömeit megharag-
tyák ők amaz mondást: *Proximus egomet mis-
hi*, közeleb az ing az dolmánál. Végeze-
tre, hól vagyon az is, az ki azon igyekeznék
hogy vagy könyörögével, vagy miképpen
elvoharná az szegény népről az Isten harag-
ját, büntetését, és magára vonná. Sokkal
inkább nem találz ilyen, sőt ha mi felelem,
vagy háboruságh támad, futnak idestova, ki
idegen országban megyen előtte, ki hegyek
közé fordul, ki Kastélyában, erős váraiban,
városiban, az holot iúli hogy megh marada-
hat: azonközben az szegény nép esik torká-
ban, rablásában az idegen népnek. Avagy
ha könyörög is, könyörög csak az maga
megh maradásaért, nem viselvén gondot az
szegény népnek megh maradására. Kevesen
vadnak azért, avagy ugyan ninczenek ola-
lyanok most mint David, az kinek látod mi-
némű nagy gondgya vagyon az szegény népe-
re, íó akarattal vagyon hozzájuk, könyörög-
érettek, kéri Istent azon is, hogy az büntetését
el vegye róllok, és ő magára adgya. Ve-

Isten, mi kegyelmes Istenünk, támasz
most is ilyen fejedelmeket, az te is.

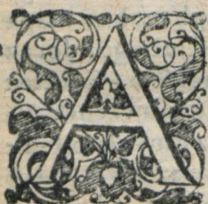
Fiadért, az Vr Iesus Christus
ért, Amen

T I Z E N H A R M A D I K P R Æ D I C A T I O.

*Vers. 17. Legyen kerlek az te ke-
zed en ellenem, es az en Atyam ha-
zanépe ellen, &c.*

Aug. in
Enchir.
cap. 95

AZ S Z E N T A G O-
ston Doctor az bű-
nöknek büntetése felől így
sól, s az mondgya: Mi-
tissima omnium pœnarum erit
eorum, qui præter peccatum,
quod originale contraxerunt, nullum insuper ad-
diderunt: Minden büntetéseknel, könnyeb-
 azoknak büntetések, kik az eredendő bűnön
 kívül semmí bűnt nem czelekedienek. Nín-
 ezen penigh az eghéti világon az az ember,
 meri senki el nem távoztathatja, hogy be-
 sédében, iárásában, tekintetiben, vagy e-
 gyébképpen minden naponként ne vétkez-
 zék.

PRAEDICATIO.

zék. David feni Király, s Propheta-is, de
ihón az eredendő bűnön kívül, melyben
magát fogantatónak mondgya lenni, mely-
is nagy vértet czelekezik, nagy czapást, és
büntetést is boczát Isten az népre érte, az
mint meghériéd, mellyen fán David, kefe-
reg az népnek fogyatkozásán, és dõgh ha-
lálmiat való kevesedésén : mint aláza le-
gyen azért az büntetés alatt megh magát, és
miképpen könyörghõ Istennek, ez elõl való
tanúságunkban megh hallák az keresztények,
elõl famlálhanya rövideden az okos Tanis-
tõ: Most immár csak ímez egy kérdést lássuk.

Miczoda az oka, hogy David
az dõgh halálnak kezdetiben így
nem könyörgõt, ^{azaz nem könyörgött} hanem akkor
ostán, mikor az Angyalnak
kezében, láttya az éles
fegyvert ?

Megh felel ez kérdésre Chrysofostomus
Doctor, mikor így szól: *Putabat in principio* Chryso-
David, ut & ipse moreretur in peste. Azí itili stomus
vala David az dõgh halálnak kezdetiben,
hogy ő is megh halna : *sed cum videt Deum*
sibi propitium esse, & alij quàm plurimi cadunt
de mikoron láttya, hogy Isten ő néki megh

TIZENHARMADIK

kegyelmezet, és egyebek sokan elhullanak,
elhálnak, elkeseredvén az népnek nyomor
úságán, bűvének fayedalmából indul ez kö
nyörgésre, mely befédekben meghajléni
Chrysothomus okát, miért nem könyörgő
így elsőben David, mint az után. Ilyen
indulatúnak keltehat lenni az jó befedelem
nek az ő népéhez, hogy ha kívántatik megh
életét se fánya éretek le tenni. Ilyetén in
dulat volt az Iesus Christusban is, ki azt
mondgya fent: Iánosnál: Animam suam ponit
pro ovibus, az ő életét le teszi az juhokért, mere
ő jó pastos. Szent Pál is azt mondgya

hogy vult anathema esse pro populo, átokká az
 aki az népért lenni. Másut ísmét az

mondgya: Impendam & expendar pro anima
bus vestris. En örömeft költök, és magamata

is adom ti érettelek, mert én felelté igen be-
rettelek tiéket, ti lássátok ha engem érettelek.

Móyses is látván Istent megharagudni az
népre, nagy bűmörű és keserves így szól: Si
Domine illis non remiseris, dele me de libro vite.
Ha Vram nékik megh nem bocsátandaf,
örűly ki engemet az életnek könyvéből.

Nem mondgya ám David azt, hogy keves-
 seb kár fáz parázni pornak el esni, hogy nem
 énnékem mint az mostani Vrak és Fejedelmek
 közzül, némellyek czelekedének, kik az
 szegénységnek nyomorúságát és veszedelmét
 csak

PRAEDICATIO.

csak semminek tarivák, és csak magokra váz-
gyon inkább gondgyok, kedvesb előtők az
nyulázo agár, az hizlallya, paplano, ágyra
feket, iobbágyát penigh nyuzza, fosíya, el
annyira, hogy csak haña, sakála marad az
nagy íseggben segénnek, nem gondollya
azi hogy ő magais az után Vr, az után él. X

Annakfelette, David inpusa, képe az
Iesus Christusnak, ki nem csak meg hólt mi
érettünk, hanem ugyan meg-is váltott min-
ket. Nagyob volt hát Christusnak az ő in-
dulatya, az ő népéhez, hogy nem David-
ban: meri Christus ellenségeiért hólt meg,
mint sient Pál mondgya, David penigh ió-
ságáért, orságáért, ió akaroért és ió tévőért
kívan meg halni. Ionasban is külömb indus-
lat volt, meri mikor látná, hogy Isten az Nio-
nivébélieknek megh akarna kegyelmezni,
bánya, nem ugy mint David, ki az bünte-
tésen bándokdik inkább, szazon kéri Istent hog
meg kegyelmezzon, és az büntetést el szállítsa,
de Ionást Isten ez indulatért, igen meg feddi:
Ist ilyen ellenvetés támad, Mondhainád:

Mivel hogy David vétkezett va-
la, ő néki kel vala: is az dőgh-halál által bünt-
tetetni, mint ő maga is vallya, miért hát
hogy sok ártatlanok szenvedik az büntetést.

Az Sio

TIZENHARMADIK

Az Sídók is ezt mondgyák vala: *Patres nostri comederunt uivam acerbam &c.* az mi Atyáink önték meg az savanyv szőlőt, és az mi fogunk vást meg belé. David vétkszik, és az népet veri az Isten, holott az Prophetának meg vagyón írva: *Anima quæ peccavit ipsa morietur*, az mely lélek vétkszik az hallyon meg. Ha az Atya hűtőilen lében, melió hogy pokolra vetessék, ennek hűtőilensége nem árt az fiúnak, ha az fiú, iól, iámboról, kegyessen él: Es miképpen hogy az fiúnak iámborlása nem szolgál üdvösségére, az hűtőilen Atyának, így az Atyának hűtőilensége nem árt az fiúnak. Mind ezekkel ellenkezik, ez, hogy Isten Davidnak bűnéért veri az népet dőgh: halállal.

F. Nem mondgya Isten azt, hogy az ártatlanokban megh bünteti az másoknak vétkét, sem hogy más embernek vétkéért egyébeket büntessen, mert az az Istennek igazságához semmiképpen nem sér holott az az paranczolatban is azt mondgya, hogy: *Visitabo iniquitatem patrum in tertiam & quartam generationem, in his qui me oderunt*: Az Atyának álnokságokat megh látogatom az fiakban, harmad és negyed íziglen, de azokban azt mondgya, kik engemet gyűlölnék.

Bátor

TIZENHARMADIK

Felelet.

2.

Heb. 2.

Második felelet. Választást kell tenni az
bűntetések között, kétségle azért az büntetés,
eggyik testi és idő szerinti való: az más lelki
és örökké való. Ez második büntetésnek
nemével ugy mint, az örökké valóval, senkit
Isten másnak bűnéért nem büntet, hanem mi-
képpen hogy, az mint az Prophetia monda-
gya: *Iustus fide sua vivit*, az igaz, az ő maga
hűri által él, üdvözül, egy ember sem, más
hűri által, azonképpen senki másnak gonos-
ságáért, hitőtlenségéért el nem vész. De az
első büntetésnek nemével, ugy mint, az idő
szerinti való és testi büntetéssel, gyakran meg-
fókra az embereket másnak bűnéért büntet-
ni, kiváléképpen, ha azoknak gonoszságoka-
ban részesek lésnek, vagy hasonló vétekben
azokkal részesülnek, vagy az fiak az Anyák
vétekében. Példa erre Saul, kinek hitőtlensé-
gért az ő maradéki is megh büntetettnek.
Igy Achábnak vékért is Isten megh bünteté-
sz az ő maradékiban. Eli Papot hasonlóké-
ppen fiaival egyetemben. Sokszor nagyon
az is, hogy az Vraknak vékéért, az iobbá-
gyokat bünteti Isten, mint itt is Davidért az
népet. Igy kell azért érteni, az ellenkező lo-
cusokat, holott az mondgya Isten: *Visitabo*
iniquitates patrum in filiis, meg látogatom ugy-
mond, az Anyáknak álnokságokat az fiak-
ban, tudni illik, ha az fiak, az ő Anyóknak

nyom-

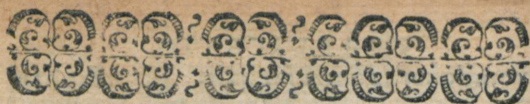

PRAEDICATIO.

nyomdokár az álnokságban, gonoszságban
követik: de ha nem követik, hát, *anima quæ*
peccavit ipsa morietur, az mely lélek vétkezik
az büntetteik. Ur Isten mi kegyelmes Istea
nünk, kegyelmez meg minékünk Szent Fia
déri az Ur Iesus Christuser, és ne
szes érdemünk szerént,
Amen.

TIZEN-

T I Z E N NEGYEDIK PRÆDICATIONO.

*Vers. 18. 19. 20. Mene peniglen az
Gad Davidhoz azon napon , es
monda neki, &c.*

Aug. in
sermon.

RATIO Oranti est
subsidium, Deo sacri-
ficiu, demonibus flagellu,
Az könyörgés annak az ki
könyörögh segítségére va-
gyon, az Isten elő kedves áldozat, az ördö-
göknek ostor avagy büntetés, azi mondgya-
sant Agoston. S noha penig az David kön-
yörgése is használa, mert az Isten meg halgata-
ván, meg kegyelmeze az népnek, el vévén
az dög halálá rólla, mint ez elő való præ-
dikatióban meg hallák az keresiényének, repe-
te breuiter: Mind azon által, az mint Isten
Gad

PRAEDICATIO.

Gád Propheta által megh mondauja néki az
áldozatot, mellyel abban az időben élnek
vala sem hadgya hátra, hanem az Arcuna
sűrűiet bizonyos árron megh veszi, az Gád-
nak intése szerént, és azon áldozik Istennek,
haláláért adván, hogy haragját az népről el-
völte, mint itt ez Caputnak negyedik része-
nek utolsó izikkeleiben megh jeleníti az Pro-
pheta. De mi ez izzkeben két izikkelt ma-
gyarázzunk meg.

I. Honnan indittatik Gád erre hogy
Davidhoz mennyen?

II. Miért paranczolja Isten Davidnak
hogy, az Arcúnak sűrűien csinállyon oltrá-
ra ott áldozzék, nem másut?

I. Honnan indittatik Gád hogy
Davidhoz mennyen?

Miképpen hogy akkor, mikor Isten az
őg-halált az népre boczáta, ugyan ezen
Gád Propheta menti vala Davidhoz, inteni
hogy az népet meg ne fámláltassa, de nem ő
magátul, hanem Istentől boczáttatván. I.
Chron. 21. ugy mostan is, nem ő magátul,
hanem Istentől boczáttatván mégyn, mert
Iam ugyan nyilván mondgya az Propheta,
hogy vers. 11. *Verbum Iehovae factum est ad*
Gád, az Iehovának sava lön az Gádhoz. Ez
penig azért lön, hogy mind az törvének,
(s mind

PRAEDICATIO.

Œ mind az Evangeliomnak, az az, mind az Iſten haragiának és büntetéſnek, Œ mind kegyelmének azon egy Propheta lenne ki hírdetöie. Ezen Propheta által hadgya és paranczollya Iſten Davidnak, hogy fel mennyen az Moria nevű hegyre, és on az Arcunak Œröien oltárt éppitvén áldozzék azon. Ez az Ieſuſ Œus penigh miczoda ember lör légyen, odéb fellyeb arról bővebben Œollomunk, haŒonlatos képpen az Arcuna is: moŒt arról többet nem Œolok.

Miczoda itt az tanuŒag?

Czak ez, : Nem Œabad Œenkinnek követŒŒeget, Œem egyéb iŒtet magától fel venni, kiŒ váléképpen az menneyei, vagy Iſteni és ŒdŒvöŒŒeges dologban, hanem várion Iſtentől, *omnis enim vocatio à Deo eŒt.* mert minden hívatal Iſtentől vagyon: Gád Propheta hogy Iſtentől hívátarik és boczátarik Davidhoz követŒŒegen, ha Iſtennek iö terzéŒe hogy tégeŒet valami iŒtre emellyen, eŒközti is mutat mely által el hñon, és ugy lēŒen kedves fogannatos haŒnos, máŒok elöti is követŒŒeged, ŒaŒvad, mert az Iſten ad annak *efficatiam* fogannatoŒŒagot, mint MoysēŒnek Pharaoh elöti, az ApoŒtaloknak ez világhi Feiedelmek elöti, Gádnak David elöti, és így lēŒen az is, hogy nem mondgyák azt Œem máŒok, Œem Iſten, *Currebant & ego non mittebam*, Œuinak vala és en nem boczátom vala. Töb tanuŒagoka ezen

PRAEDICATIO.

ezen dolog felől odébb fellyeb, az vers. 11. 12.
13. 14. &c. magyarázatnyában lás, és mayd
ezen lezékenek második izikkéleben is hal
haz.

II. Miért paranczollya Isten Da-
vidnak, hogy az Arcuna bürdjén
czinallyon oltárt, és ott áldoz-
zék, nem másut?

I. Mert abban az időben nem vala más
bad akarkinek is Isten akaranyja és paranc-
zollya kívől sohut oltárt építeni, hanem
csak az holott Isten paranczollya vala. Deut.
12. Exod. 20.

II. Akaria Isten Davidnak meg mutat-
ni, holott akaria az Salamon által az Tem-
plomot építeni, csak itt, tudni illik, az
Moria hegyén, az holott Abrahám is az ő fi-
át Isáákot Istennek paranczollyára megh-
akaria vala áldozni.

III. Noha Davidnak ott kel vala áldoz-
ni, az holott az Istennek sátorá vala, mely-
ben az frigynek ládája tartatott, az penig ab-
ban az időben vala az Gibeonban: mind
azon által, az Istennek bent emberi, érvén
Istennek akaranyát, gyakorta áldoznak vala
az magas hegyeken, mint David is czeleke-
sik. Az Isten paranczollya Davidnak, hogy
az Arcuna bürdjén áldozzék, ki pogány

TIZENNEGYEDIK

nemből való vala, hogy meg mutattá ezzel az pogányokat: is kés volna az ő kegyelméből be venni, és ismeretire hozni.

Sok helyek vólnak az Sídótságban hol áldoznak vala, ugymint, az Gilgal, Siló, Nob, Gibeon, &c. de ezeket David hátra hádgya, és az Moria hegyén áldozik.

Méltojé ez czodára?

Nem, mert az Illyes Prophétia idejében is vólnak sok aßsonyiállatok, de azért azok között Isten Illyést nem küldi egyébhez, hanem az Sareptabeli özvegy aßsonyhoz. Valának sok poklosok Elifæus idejében, de csak az Naáman Syrus gyógytatik meg. Az Christus idejében is sok Aßsonyiállatok vólnak, de éggjkel is az mi idvözítőknek olyan szép disputariot nem indít, mint az Samaritána Aßsonyiállattal. Mind ezek példázatok az pogányoknak, Istennek ismeretire és az idvössége való hivatalljokat. Látni is David az óltárt, (mely árnyéka vala az Christusnak, Hebr. 13.) az Arcana sűrűien építt, mellyel az pogányoknak Isten kegyelmében való bű véteit el akarja ielenteni. Azt is akarja megh mutatni, hogy az nyomorúságok csak az Christusnak kedvéért, (ki ez óltár példázot) véteinek el mi rólaunk, Innen vagyon ez is, hogy az Arcanának

PRAEDICATIO:

nának fiaí, és háza népe lányák az fegyveres
Angyalí, de áz Sídók nem. Míjs, kik po-
gányok valánk, lányuk az Istennek kegyel-
méc az Christus Iesusban, de az Sídók megh-
most sem lányák; meri ő magok könyörög-
nek azon, hogy az ő fiokon legyen az Chris-
tusnak vére, nem vévén eűekben az mie Sz.
Peter mond: hogy *authorem vite trucidatis*
Iudai, az éleinek adóíát meg őlétek ti Sídók.

Mit kel itt megh tanulni?

Hogy az Isten, az ő Angyalát nem Dá-
vidhoz, hanem Gád Prophetához boczá-
tya, és ő általa akaríá akarattyaí megh íelen-
teni, ezzel ő bent felfege az Ministeriumnak
dignitatát, méltóságát akaríá commendá-
ni az Egyházi főlghálatnak, kik által akar ő
felfege minket az ő akarattya ía tanítani.

K. Miért hogy Isten, avagy ő
maga eűköz-nélkül, avagy An-
gyala által nem tanít minket, ha-
nem főlgákat, Tanítókat válaít
arra, s-azok által tében minket
bizonyossá akarattya fe-
löl?

TIZENNEGYEDIK

F. Ezt az Isten bizonyos okokért cse-
lekedti, mint itt is Dauiddal:

Először az emberekhez való íó akarattal mutatva ebben megh, mikor az emberek között oly személyeket válassz, kik Istennek képes visellyék, hogy azok legyenek Istennek mint egy vicariussai, és tolmácsai, az mi üdvösségünknek ki hirdetői. És ezzel ő felfegy, akaria amaz Szent Pál mondásának igazságát, melyben minket az Apostol Templum Dei Istennek Templomának mond, confirmálni, erősíteni. Meri az Tanítók által mint egy *sancta sanctorum* ad minékünk szózatot és feleletet, ezért mondgya hát Malachias 2. cap. *Labia sacerdotum custodiunt scientiam*. Az Papnak aiakai őrizik az tudománt.

Másodszor, mikor ő szent felsége az emberek által, kik még mi magunknál is mayd úgy iszerenék, hogy alább valóknak látszanak lenni, jeleníti és hirdetteri ki az ő akaratját, intezzel, az alázatosságra és akarattához, beűdéhez való engedelmessegre. Halsten ő maga állana nekünk, és beűllene velünk. nem volna czóda, ha mindgyárást engednénk neki, és hinnénk beűdének, de ki volna az, az ki az ő jelen létére, és fűvára meghálalná, megh nem rűttenne? Senki bizony

PRÆDICATIO.

bizony ninczen, holott az ég és föld is róla
 több ő előtt. Erre való képest, mondgya
 vala megh az Sídó nép is az pusztában Moys
 lesnek: *Ne loquatur Dominus nobis: Ne solum*
lyon az Vrminkünk, hanem te Moyses,
 mert megh kel halnunk. Demikor, az el
 vetet porból, sárból teremtetet ember közs
 zül támaszt oly embereket, kik által tanítani
 akar, és velünk állani, ha annak hiszünk, és
 engedünk, akkor mutatjuk meg, és térszük
 nyilván valóvá, hogy szeljük ő sents felségét,
 holott megh csak az ő követinek is helyt ad
 duk és halgatjuk őket.

Harmadsor, akart Isten ő sents felséghe
 ezzel inteni minket az Atyafiai Sereire, mi
 kor némelyeket az emberek közül válassz
 erre, hogy másoknak Tanítóia legyen, az
 többi ismét, hogy azoktól hallják és érzék
 tanulják az Istennek akaratát, hadgya
 paranczolja: Mert ha mindennek mindene
 re elégségesek volnának, és egnék is az más
 áknak szolgálata nélkül nem szükségöznék,
 így az Atyafiai Sereit megh nem maradhat
 ná. Holott azért, tudja Isten, hogy job és
 hasznosab eszköz ne legyen az ministeriumo
 nál, az Egyházi szolgálatnál, akarta hogy le
 gyen. És ezek az okai, melyekre képest ő
 felsége, nem maga eszköz nélkül, sem Angyal

TIZENNEGYEDIK

la által, hanem arra választott seméllyek által akart az emberekkel, mint itt az David dalis Gád által, állani, akaratját meghirdetni.

Micsoda ezekből az tanuság?

I. Az Egyházi szolgálatnak méltóságának és hasznos voltának mi volta adatik itt előnkben tanuságul, mely-nélkül Isten senkit nem akar idvözíteni, mint ennek igazsága meghirdetik az Szent Pál Romabéliekhez írt levelének cap. 10. Meg böczöld hát ember az Egyházi szolgálatot, ugyanint, ki Istentől az éghből való, Ephes. 4. Esaiás is bizonyosághot teszen arról, hogy az Istennek idő kedve vagyon ahoz az néphez, kiknek prädikátorokat ad, mikor így áll: *Speciosi sunt pedes annunciantum pacem*, hogy igen tekintetsek és sépek azoknak lábok, kik az Istennel való békelességhét, és az Istennek kegyelmét hirdetik. Az Szent Mathenál-is azt mondgya Christus, hogy, *inutilis est mundus absque luce*, hiányban való, hasonlatlan ez világh, az világosságh-nélkül, így az prädikátor nélkül-is. Szent Lukácznál is azért mondgya: *Qui vos audit me audit, qui vos odit me odit*. Az ki titeket szeret, engemet szeret, az ki titeket megutál, engemet utál meg. Megh ne utáld, megh ne vessed hát atyámfia az Tanítás, az Egyházi rendet, hanem megh böczöld

lyed

PRAEDICATIO.

lyed. tudván hogy Istentől való, és az ő akaratját az által jelentí meg tenéked.

II. Im hallod, Gád Propheta mit czelekedik, az dőgh halálnak idején, vagy reggel volt az, vagy délben, vagy este, Davidhoz megyen, és az mit az Angyal mond néki, Isten sávéval végben vísi. Davidra mihelyén hallja az Angyal sávat az Propheta által, azt czelekeksi, mindgyáraft az Moria hegyén Olárt éppit, áldozik. Ebből intetnek az Egyházi Bölghák, hogy valamit Isten hágy, mond nékiek azt czelekedgyék: az Fejedelmeknek, Vraknak, kösségének az Istennek akaratját ki hirdessék, ki mondgyák. Az Fejedelmek és az kösség ismét Act. 26 az Istennek Tanítói által való sávat halgasák, és örömeft mint David engedgyenek néki. De különbben vagyon most az dolog, mert az Vrak, Fejedelmek, sőt még csak az Segény kösség is, oly Tanítót akar tartani, ki ne feddgyék, ne dorgallyon, hanem inkább hízelkedgyék, és kedvek szerént szólnon.

III. Eried Arcunának conditioiát, alapanyát. Király ember volt, fő ember, mind azon által külfő hivatalul sem foghta meg magát, sűrűt csinált, czepeltetett &c. az minémű hivatalban még az Patriarchákat is olvassuk hogy foglalták magokat. Még vagyon írva, az Birákról írt könyvben, hogy mikor Gedeonhoz ment az Istennek An- Judic. 16

TIZENNEGYEDIK

gyala, buzár czéplel. Honnan meg tanulhasz
 iuk, hogy még az fő emberekhez is hozzá-
 fok illik az külső munka. Vélkeznek hát az
 zok, kik ha mi méltóságban kaphatnak vagy
 egy kis tisztakad nyakokban, el hiszik mago-
 kar, és az dolghoz ségyenlik, hanem inkább
 részegségnek, robzodásnak, hívolkodásnak,
 adgyák magokat, mellyeket Isten utál, holot
 kívánnya ő felsége és akaria, hogy az ember
 külső tisztelgés hivatásban foglalja magát,
 mert az még egészségére is bálgál az emberek
 nek.

IV. Ha Areuna azért adia magát külső
 hivatásra, dologra, mert minden ióságas-
 sul, gazdagásául az mint érték némelleyek,
 még főbíró volt, mint sokot hadakoztat is
 deien lenni. (de ez értelem nem lehet helyes,
 mert David ő néki semmi iósághat el nem
 vőtte vőlt.) Ebből arra intetünk, hogy iós-
 ságában, kazdagfágában, hatalmasságában,
 senki ne bizzék, mert gyakorta az iókis, mint
 binten az gonoszok ségénségre iuthatnak, és
 e contra, mint iriák Dionysius Tyrannus fe-
 lől, ki az Királyi méltoságból le vetteret, és
 Corynthusban méstérségre, hogy iuralomért
 bérért, fizetésért gyermekeket tanítaná állat
 legyen.

K. Mit kel czelekedni, ha vala-
 mellyikünknek így lében dolga?

Előszó

PRAEDICATIO.

Elsőször az Istennek gondgyaviselele alól
kel magunkat aianlanunk, meg emlékeztvén
arról hogy ha az madarakra, és ha iunk sálá
ra gondgya vagyon, sokkal inkább az ember
tekrei

Másodszor, meg emlékezzünk arról,
hogy minékünk kintünk, ióságunk az éghe
ben vagyon le ietervén, holou sem az moly
megh nem ési, sem az lopok el nem lopiák,
erre visellyünk gondot.

Harmadszor foglalyuk magunkat valas
mi külső iisességes hivatalban, mely által ma
gunknak és házunk népének táplálást na
ponkénti serezzünk, mint ez Arcuna, és Geo
deon is czelekedienek: mert valaki háza
népére gondot nem visel, pogánynál alab
való és hitetlen azt mondgya Szent Pál. Ve
Isten mi kegyelmei Istenünk, az ie gondvisel
lefedet nyűyüz ki rayunk, Szent Fiadér,

Szent Lelkednek általa,

Amen.

T I Z E N ÖTÖDIK PRÆDICATIO.

Vers. 21. 22. 23. 24. Es monda Szereuna az Davidnak, mi az oka,
hogy az en Uram az Kiraly
jöt, &c.

Bern. de
prac. &
dispens.

ELETTE igen szép
mondása vagyon az
senti Bernhárd Doctornak
eggyütt, holott így szól: Ve-
rus obediens non procrastinat
mandatum, sed statim parat aures auditui, linguam
voci, pedes itineri, manus operi, &c. se eantum
intus colligit, ut mandatum peragat imperantis.
Az igaz engedelmes, nem halgattya az paranczolatot, hanem mindgyárast késiti fülét
az hallásra, nyelvéit az szóllásra: lábait az já-
rásra

PRAEDICATIO.

rásra: kezeit az munkára, és magát egészen
 hogy az paranczolatnyát végbe vigye. **Da-**
 vid meg mutatya igazán való engedelmesse-
 gét, mert mihelyen meghallya és érte Gád
 Propheta által Istennek akarattát, hogy ez
 az ő akarattya, hogy az Moria hegyén oltára
 építsen, és ott áldozzék, s-megbűnik az I-
 sten haragja, semmit nem kél, semmit nem
 mulat, hanem el megyen Arcunahoz, hogy
 az ő bűnűjét pénzen meg vegye tőle, és ott I-
 stennek paranczolatya szerént oltárt építsen
 és áldozzék, melyről ez előt való praedikatio-
 ban hallál, *repete breviter.* Most immár
 lássuk.

**Miképpen Davidnak bollott A-
 reuna, és mint kínálta meg mind
 bűnjével, s-mind áldozatra való
 barmokkal?**

Az íria az Propheta hogy miköron A-
 reuna láta volna Davidot hozzá menni, ki
 megyen eleiben, s-meg kérdi, mi okon men-
 ne ő hozzá szolgáláshoz Kírály lévén. David
 meg ieleni hogy azért, hogy meg vegye tőle
 az bűnűt, mert úgy éretele volna az Prophé-
 tául, hogy ha ott oltárt építené és áldoznék,
 az dőghalálban való büntetése es otkora I-
 stennek megbűnnék. *Mellyet Arcuna mibe-*
lyen

TIZENÖTÖDIK

Ilyen ért. mindgyáráft kés engedni, és nem ezak az sűrű, hanem, mind barmokat, és keret, fát, és valami szükség az áldozatra, pénznélkül, ingyen neki igiri, csak az Istens nek haragia és büntetése szálljon el az népről. Ez értelmé ez mostani leizkének: Semmi nehézség és homály ninczen az igikben, lássuk az Istennek lelke minémű tanuságokat adgyon elönkben ez igikből.

Tanuságok.

1. David képe az jó Fejedelemnek, Areuna az jó iobbágnak. David az Gád Prophéta sávanak engede, és el mēvén Areunához, okát mondgya írásának, hogy tudni illik, megh akarná jölle venni az sűrűt, Istent tisztességre, hogy ott olíárí éppisen könyöröglön Istennek hogy az ő haragia ezen desedgyék le. Ebben mondom, az Davidnak kegyessége teizik meg, hogy nem akaria erővel Areunanak sűrűjét el venni, oknélkül sem, hanem bizonyos okát mondgya, hogy tudni illik Istent akaria ott megh engedtelni. Holott, ez mostani Fejedelmek, Vrak, és Nemeselek feddettnek, kik még hollani sem akarnak az segény iobbággyal, mint porokkal, hanem elölök is elűzik, el kergetik, és igazságát örökséget, hatalommal, erővel el veszik torkok verve. Igen mondgyák hogy
nem

PRAEDICATIO.

nem akarok törvénielen semmit czelekedni,
de más felől az törvény ívőknek meg íze-
nik, hogy úgy czelekedgyenek, hogy az tör-
vényben az Vrat, vagy Ábbon meg ne sér-
ezék. Az mit penigh az szegény iobbágytul
erővel, torkok verve el vesznek, azzal őket
nem oltalmazák, hanem, magokra, feles-
gekre, fiokra, leányokra, lovokra izifrázzák,
ebekre, agarakra költik, házokra éppítik, ha
éhel meg halna iobbágya is nem gondol vél-
le. Ez illyeténokről az Habacuk Prophecia Habac. 2
azi mondgya, hogy, az az kő mely az az tűz-
helyben vagyon is fel kiált. Iazy mondgya:
Ve edificanti urbem cadibus humanis: Iay an-
nak, az ki ember vérrel éppit várost, iay an-
nak az ki engemet ide rakaiot. Az gerendae
is az házban így kiált: *Ve stabilienti urbem in
iniquitate, ve multiplicanti non sua.* Iay az ki
Várost hamisságból éppit, iay az ki nem az
ővét szaporítja. Meg lássad hát ha Vr, Kirá-
ly, Nemes ember vagy, az szegény iobbá-
gyei, se más idegenét, erővel hatalommal,
torka verve el ne ved, mert az lésen az te há-
zadban meg emésztő tűz, mely még az te sa-
játodat is, kit igazán gyűlöntél meg emészt,
male enim parva male dilabuntur, az hámis
gyűlörménnek, hamissan kel el vesni. Nem
czelekedik ám Dávid azi lárod,

TIZENÖTÖDIK

2. b. c.

II. Innen meg tetzik az is, hogy az keresiyyen embernek szabadsagos az adas és vétel. Ihon David, bizonyos árron vésti megh Arcunatul az Moria hegyen való sűrűt, Arcuna is neki adgya. Olvassuk hogy meg az régi keresiyyének között is szabadsagos volt, ióságokat örökségeket eladni, f. venni, de nem olvassuk hogy azért istentől feddettnek volna. De azért, az adásban és vételben amaz közönséges regulát tartották, s.

Matt. 7. meg is kell tarrani. *Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris*, az mi magadnak nem kíváns, mással se czelekedgyed. Így czelekedék Abrahám, így Iacob, így Ioseph, &c. Ezért

Gen. 17. braham, így Iacob, így Ioseph, &c. Ezért
Gen. 44. mondgya s. Ambrus: *Regula iusti et manifestata est: quod a verò non declinare virum bonum deceat, nec damno afficere quenquam, nec rei sue dolo annexere aliquid.* Az igazságnak regulája nyilván való, hogy nem illik az

Ambros. mondgya s. Ambrus: *Regula iusti et manifestata est: quod a verò non declinare virum bonum deceat, nec damno afficere quenquam, nec rei sue dolo annexere aliquid.* Az igazságnak regulája nyilván való, hogy nem illik az fő embernek az igaztul el távozni, sem valakit meg károsítani, sem az ő ióságát czalárdssággal saporítani. Cassiodorus ezt mondgya: *Aurum vel divitias per bella querere nefas est: per maria periculosum: per falsitates operum probrium: per agriculturam licitum.* Honestum verò est lucrum, per quod nemo leditur, et iusto acquiritur. Aranyat gazdagságot hadakozás által keresni nem szabad: az tengeren veszedelmes: czalárdsság által gyalázatos: bántság

Cassiod. által
által

PRAEDICATIO.

álal szabadságos. Tiszteletes nyereség pedig az, mely által senki meg nem sértetik, és igazán szeretik. Mind nagy, mind kicsin vételben adásban az igazságot kel hát meg gondolni, nem kel senkit megh czalni, mert az lopás léssen, mellyet Isten ült.

III. Mikor érű Areuna, hogy azért a karia az ő sűrűjét David meg venni, hogy Isten engesztelje ott megh haragiából, azt mondgya az Propheta, hogy nem csak az sűrű, de mind barmát és mind egyebeket, valamellyek az áldozatra tartoznának neki enged. Ebből ez mostani iobbágy emberek dorgáltának, kik nem hogy iobbet adnának Vroknak, még az Isten tiszteletének gyámolítására is, de az mivel tartoznának azt is, nehezen és czalárdul adgyák meg, az mi leg aláb való azt adgyák.

IV. Areuna, azt mondgya az Propheta, hogy nem csak azokat adgya Davidnak, melltyeket kér, hanem, könyörög is, hogy kedves legyen áldozatya Istennek előtte, az miképen psal. 20. az nép is czelekezik Davidért. Honnan megh tanulhassuk, hogy úgy kel Fejedelmünket szerelnünk, hogy nem csak engednünk kel nekik, hanem könyörögni is érte. Jeremiás is arra inti az Babyle

TIZENÖTÖDIK

M. 2. Babyllonbéli Királyért könyörögiének. mer
in pace illorum est pax vestra. az ő életekben és
békességekben vagyon az ti meg maiaadástok.
2 Tim. 2 Szent Pál is aze mondgya: Orate pro principib
us, könyörögietek a fejedelmekért: nem csak
az keresztényen fejedelmekért penigh, hanem
még az hitetlenekért is, az mint Salamon: is
könyörög az pogányokért.

K. Mit kel könyörgésünkben né kik kívánnunk?

F. Az mit Salamon kíván és kér vala
Istentől az pogányoknak. 1. Hogy az Isten
őket az ő ismeretire vigye, világossáa megh
senti Lelkével, és térítse meg őket. 2. Hogy
őket igazán tisztellyék, felyék. 3. Hogy meg
ismervén őtet, az ő búkölködő segényinek
minden jóval lehessenek, mely jó tereménys
alatt halgathassák az Istennek igéit, sentől
jól élhessenek. Ezeket kel tehát kívánnuk, és
így kel az kegyetlen, Istentelen fejedelmére
könyörögni, de leg inkább az keresztényénekere
tartozunk könyörögni.

5. Dics. **V.** Arcuna az ő példáiával, az Isteni
feleletre, és az Atyafiúi szeretetre int és tanít,
ki mihelyén hallya, hogy David azon igye
kezik, hogy az Istennek haragját az nép
le czendesséze, mind jószág-vel, adomán-

PRAEDICATIO.

val, czelekedéssel segiti, csak hogy az nép ^{Exod. 12} maradhasson megh. Igy czelekedék Moyses-is, ki inkább akar az életnek könyvéből az ^{Igy fons} néper ki törölni. Igy Christus-is, ki az ő ^{Ioh. 10 gale} életét adá az ő iuháért. Ideghenek most az ^{Rem. 5} emberek felette ighen az Aiyasui szeretetből, ^{Krisztusnak} úgy annjra, hogy, nem hogy felebarátjának megh maradásaért valamit adna az ővéből, de inkább az magaiét saporítaná más felebarátjának kárával.

VI. Holot David lánya azt, hogy As ^{6 tra.} reuna oly indulattal vagyon, kés mindenét adni az Isten istelléghére, nem veszi tőlle ingyen sem erővel el, hanem bizonyos árron veszi megh tőlle. (Az Vrak, Feiedelmek, Nemes emberek tanítanak, és internetek ebből, miképpen, és hogy visellyék magos kat az ő iobbágyokhoz, így mint David. Merz az jó Feiedelemnek, nem Tyrannusnak nem fene vadnak kel ámlenni az ő iobbas gyához, hanem pastornak. Innen vagyon hogy, mikor Tyberius Czásár intenék az ő bárát, hogy az sommát az adót, öregbíténé az ő iobbágja, mond: Boni pastoris est ton dere pecus, non de glubere. Az jó pastorhoz illik az iuhot megh njrni, nem el nyelni, nem megh emésztieni. Nagy bűn az segény népet fölötté, mód kívül megh sarizoltatni, L nyuze

TIZENÖTÖDIK

nyuzni. Most lányuk, csak hájját fakávját
hadgyák, torka verve el veszik az mte vas-
gyon. Elégghé, birrad ez ideigh essez, ad
ide, nem tied. Illyen vala az Achab, ki
nem csak el véve az Náboth földjét, de
magát is megh ölelé. *hatalm. müllyen zababnak*
aszbok nygalk fel az asztal. . . 2. sz. 2. v.

7. sz. 1. v. VII. Holott aze mondgya David: Non
offeram Domino gratuita holocausta. Nem áls-
dozom Istennek ingyen való áldozattal. Tas
nulllyuk megh, mely nagy vétek, ha Istent
prædából, ragadományból, hamissan gyűj-
sítből fölgálljuk: ha mit az ő tisztességére
fiát ighaz keresményünkől adunk, bátor
kevése legyen is, kedveseb, hogy nem mint
fokat az hamisból. Ezert mondgya az bölcz:

Prov. 3.

Moza. 2. sz. 1. v.

1. sz. 1. v.

2. sz. 1. v.

3. sz. 1. v.

4. sz. 1. v.

5. sz. 1. v.

6. sz. 1. v.

7. sz. 1. v.

8. sz. 1. v.

9. sz. 1. v.

10. sz. 1. v.

11. sz. 1. v.

12. sz. 1. v.

13. sz. 1. v.

14. sz. 1. v.

15. sz. 1. v.

16. sz. 1. v.

17. sz. 1. v.

18. sz. 1. v.

19. sz. 1. v.

20. sz. 1. v.

21. sz. 1. v.

22. sz. 1. v.

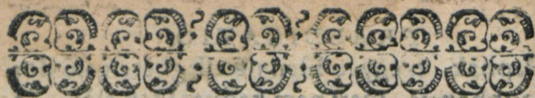
23. sz. 1. v.

Honora Iehovam de substantia tua, & de precipuo
totius proventus tui: Tisztellyed az Iehovát az
te ióságodból, és az te iövedelmednek iává-
ból adgy ő néki, Esaiás is aze mondgya,
hogy nem kedves az az áldozat, mely raga-
dományból áll. Ismét az bölcz: Non placent
altissime oblationes implorum, maclat filium co-
ram patre, qui offert sacrificium de pecunijs pau-
perum. Nem kedves Istennél az hiötlenek-
nek áldozatnyok, az Anya előlátarik megh
ölni az, az ő fiát, ki az segényekéből áldozik.
Megh lássad hát, usurából, ragadományból,
hamissan gyűjsítből, ne adgy az segénnek.

Papnak

T I Z E N H A T O D I K P R A E D I C A T I O.

*Vers. 24. 25. Megh vevé annak-
okaert David az Szürüt, ötven
siclus aranyon, &c.*

Z A T Y A F I U I S Z E-
retet , nem csak ő
magha az mi idvözitők
commendállya mind ma-
ga példáiával, s mind pe-
niglen az Szent írásban: int-
vén minket arra, mely mindeneknek com-
mendatioiánál nagyobb, de az réghi írás ma-
gyarázó Doctörök is commendállyák az ő
írásokban, úgy annhra, hogy az Szent Ago-
ston, *radix omnium virtutum*, minden iósfagos
czelekedeteknek Annyának mondgya lenni.
Szent Bernhard is így áll felöle, s azt monda-
gya: *O bona mater charitas, quæ sive foveat in-*
fir-

Augusti-
nus.

Bernh.

PRAEDICATIO.

mos, sive exerceat proventus, sive arguat inquietos: diversis diversa exhibens, sicut filios diligit universos. Oh jó Anya Atyafiúi Szeretet, mely akar az erőteleneket táplálgassa, akar az öregeket gyakorollya, akar az nyughatatlanokat dorgallya, mindenekhez szabván magát, mint fiait mindeneket úgy szereti. Ez az Atyafiúi Szeretet vísi, és indínya az keresztyéneknek, Istenhöz egy másért való könyörgésre is, kiválóképpen penigh az Fejedelmekért, kiknek megh maradásokban áll az népnek megh maradásai is, az mint az Davidéri könyörögh az egész keresztyénség, Psal: 20. az mint az elői való íánuságunkban is az Arcuna könyörgé Istennek azon, hogy Davidnak áldozatiya legyen kedves ő előtte, és áldozatiyat bé vévén, kegyelmezzen megh az népnek, és vegye el rólla haragját, mint arról ez elői való praedikatióban bővebben hallának az keresztyének.

Immár ez mostani íánuságunkban, mely ez Capuinak legh utolsó izikkele, emlékezik az Prophecia, az Arcuna sürüiének bizonyos árron való megh vételéről, Davidnak áldozatiyáról, és az Istennek haragiának, és az dög halálnak az népről való el vételéről. Lássuk azért mostan imez három izikkeleket rövideden.

TIZENHATODIK

I. David, menni sommán és árron vesi megh az bűrűt?

II. Honnan ismeri David azt, hogy az Isten haragia megh czendesedei?

III. Miért nem áldozik David az Gibeonban, holott az Istennek frigyének ládaia vala, hanem az Arcuna bűrdien,

I. Menyi sommán, és árron vesi David megh az bűrűt?

Külömb-
böző ér-
telmek
az bűrű-
jének ár-
ra felől

Külömb külömb fele értelmek vagyon erről az írás magyarázó Doctoroknak. Itt látod, Samuel Propheta azt mondgya, hogy ötven sicluson vötte David azt az bűrűt Arcunatul. Másut penigh 2. Chron. 21. azt mondgya, hog hat száz siclus aranyon vötte. Ez két locust így conciliállyák az írás magyarázók, s azt mondgyák némellyek, hogy, az bűrdiér, ökörért, és egyéb áldozatra tartozókért adott ötven siclust. Az keréért pedig melyben volt az bűrű és házért, és ezekhez tartozókért, holott annakutánna Salamon által az Templomot Isten építtette adia az hat száz siclust, és így hát nem ellenkezik ez két locus egymással.

Némellyek ebben vadnak az sententiában, s azt mondgyák hogy adott David ezekért ötven siclust: de látván David, Arcunának

PRAEDICATIO.

ának iő akarattjár és adakozó voltát, ő is iő
fántából, mint egy ajándékon adta néki az
hat száz siclust, mely somma szerint téssen F.
240. két száz negyven forintot, mert egy si-
clust téssen. d. 40. fél rénis forintot. Mely-
ből az iő ki, hogy ha mely iobbágy az ő sőls-
des Vrához, vagy Feiedelméhez búkségének
ideién, *liberalis* adakozó, nem veszi el iutala-
mát, *gratia enim gratiam parit.*

Némellyek megh azt mondgyák hogy,
mint hogy az Templomnak mely azon az
helyen éppitetik vala közönségnek kelle-
lenni, közönségnek is kelle meg véteitni az
ezen két nemzetiségtől, és így mindenik
nemzetiség adot örven'örven siclust, és az iő
ezen két Nemzetiségnek kelle adni hat százat,
ebben az senienitában voltanak az Sídók
közül némellyek.

Némellyek, úgy mint Emannuel Tres-
mellius, így söl felöle: *Arca cum toto loco*
emit sexcentis siclis: boves autem, emit quinquaginta siclis. Az sűrűt ugymond, az egész hely-
lyel együt vőte meg hat száz sicluson, az óka-
rőket pedig örven sicluson. Ezeket csak az
zért sámlállyuk elő, hogy megh érczék azt,
hogy az mint az Prophecia mondgya, nem
erővel, hatalommal, hanem bizonyos árron

TIZENHATODIK

vőtte meg Dávid az sűrűt, melyen ólári épa
piter és áldozot, s-engebelle meg az Isten ha
ragiát, példát adni akarván az jó Fejedelmek
nek ne czelekednének törventelenül az
Ségény népen semmit, mint ideb fellyeb
arról szólottunk többet.

II. Honnan ismerte David hogy az Isten haragja le czendesedik, és megakar kegyelmezni az népnek?

Az mint 1. Cron. 21. írva vagyon, elő
ször az David Istennek könyörgő: és segítség
gúl hitta Istent, s-kérte azon hogy az ő áldo
zatai kedves legyen ő előtte. Az után köny
örög, hogy Isten tegye bizonyossá őtet,
hogy az népnek megh akar kegyelmezni, és
az dőgh-halált az népről el akarja venni.
Míglén David ezekben foglalna magát, az
zonközben a: mondgya az Prophetá 1.
Cron. 21. hogy az éghből tűz száll alá, és az
áldozatokat helyességgel megh emészi, melyet
David látván el hiszi hogy az Isten megh ke
gyelmez az népnek, és az után, ugy áldozik
hálaadó áldozattal. Kettő hát itt az áldozat,
eggyik engebelle, másik hálaadó. Efféle pé
ldákat találunk többeket is az Szentírásban:
Mert megh vagyon írva hogy az Abelnek
áldo-

PRAEDICATIO.

Áldozatya= is kedves volt Isten előtt : mert az régi időben áldoznak vala ökrökkel, juhokkal keizkékkel, és Isten előtt való kedvességnek bizonyságára az égből tűz száll vala alá reá= iók, és meg emészté vala az áldozatokat, s= abból ismerik vala meg hogy kedves Isten előtt. Gen. 15. Az Abrahamnak Isten ígíretet tőn az Chanaán földé felől, melyben akarván confirmálni paranczoló hogy áldozatot tén= gyen, és nézze meg hogy az égből tűz száll le és meg emészté az áldozatot. Ezek után, m= ior az tizenkét nemzetségből, az Levi nemzetségét akarná az Papságra választani, választá az Áaront, kinek meg is paranczoló Isten hogy áldozzék mint magáért, s= mind az népért, melyre az égből tűz szálla és meg emészté melyből meg ismerie Áaron, hog= kedves volna az ő Papsága Isten előtt. Az bírák= Iudic. 6: rol írt könyvben, az Gedeonnak áldozatya= ra= is tűz száll, és meg emészté. Az Illyefnek áldozatya= ra= is hasonlatosképpen mikoron 2 Reg. 18 disputálna az Carmelus hegyén az Báál Papsaival. Így itt is az David áldozatya= val 1 Cro. 23 czelekezik mint meg vagyon írva. 1 Cron. 21.

Miczoda itt az tanúság ?

Holott az David áldozatya= ra Isten az égből tűzet bocsát, mellyel meg mutatja az ő áldozatya= t kedvesnek lenni. Ezt czelekezi

TIZENHATODIK

2. az mi vigasztalásunkra, hogy mi-is el hídgyűk és vigasztaljuk magunkat azzal, hogy ha mikoron mi-is nyomorúságunk idei én ő hozzá folyamodunk, meg halgar minket. 2. megh akarja jelenteni, hogy miképpen az éghből le bocsátatot úz, meg emésti az áldozatokat: így az éghből le szállt Iesus Christus az, ki az mi bűneinket meg eméstevén, meg tisztít és meg mosogat. Nem ok nélkül tehát hív minket magához, ezt mondván: *Venite ad me omnes, iövetek én hozzám mindnyáian és nyugodalmot találtok én nálam az ti lelketeknek.* 3. Tanítani akar minket, honnan kellyen minékünk az mi bűneinknek el vétele után üdvösségünk várunk, nem mi magunkban, meri bűnösök vagyunk, mellyért el kellene vesznünk, hanem onnan fellyül az éghből Istentől.

II. Tanoljuk meg, holott az Samuel Prophéta azt mondgya, hogy az Moria hegyén oltárt épít David az Iehovának: nem szabad hát oltárt, Templomokat építeni az szenteknek, és egyéb teremtet állatoknak, mint az Románjak czelekesnek Márianak, Péternek, Pálnak, Cathalinnak és többeknek Templomokat építvén, és nékik szentelvén.

K. Ezzel ez külső áldozattal engeszteltejé David meg Istent?

Szent

PRAEDICATIO

E. Szent Pál ragadgya, hogy az külső áldozatokkal Isten meg engeztelhesni, hogy pedig is azt mondgya, hogy meg engeztelhetet Isten, az nem egyébért lőtt, hanem az Iesus Christusért, kint David ez áldozattal példázot, sőt minden áldozatok őiet példázzák vala, mert az Isten csak az ő fiáért az Iesus Christusért, ki mi éreüünk áldozot, kedvez és engeztelik meg.

III. Miért nem áldozik Dávid az Gibeonban, holott az Istennek fátora, és az frigynek ládája vala?

Noha ezek akkoron az Gibeonban valának, de külömb külömb időben, külömb külömb helyeken volának. Miért penigh, hogy David oda nem ment és ott nem áldozot, hanem az Moria hegyén, lőtt azért, mert nem szabad vala oltárt építeni és áldozni egyébütt, csak az holott Isten paranczollja vala, Davidnak penigh az Propheta által Isten hadja vala, hogy az Moria hegyén az Arcunának sűrűn czelekedgye ezt. Annak felelte, meg akarta Isten Davidnak, jeleníteni és mutatni, mely helyen akarná Salamon által építeni az Templomot, ezen tudni illelik az Moria hegyén, holott Abraham is az ő fiát Isáákot akarta vala meg áldozni. Har-

made

TIZENHATODIK

madzor, az Arcunának példájával, meghakarja mutatni, hogy az pogányokat is kész volna ő Szent felsége kegyelmébe bevenni, csak terienek meg. Mondgyák ezt is okának, hogy Dávid az Angyalnak látására meg ijeder, megh rémült volna, ugy annyira hogy lovára sem ülhetet, és tovább nem mehetet, azért kellett ott áldozni: de ez senienia nem bizonyos, hanem kíváltképpen való paranczolatya való Istennek.

Mit tanulj itt meg?

I. Mely könyű Istennek csak fiavával: az Angyal meg tartoztatni, és az nyavalyákat az népről el venni meg érthetjük: így most is könyű ő Szent felségének az mi nyavalyáinkat rólunk csak egy fiavával: el venni, az miképpen az Centurionak solgáiának példája is ezt bizonyítja, kit az Christus csak fiavával gyógyítá meg. Math. 8.

II. Az Fejedelmeknek, és az közönséges népnek is, ha az közönséges nyavalyákat el akartuk rollok vetni, mit kellyen cselekedniek innen megtanulhatjuk. Először poenitentiát tartzanak, az penigh miben álljon, odéb fellyeb arról bővebben láthatz: annakutánna könyörgésnek adgyák magokat, mert mi nyavalyások árvákká maradtunk,

egyec-

PRAEDICATIO:

egyebet ennél nem tudunk tenni, kérnünk
kell ötet, hogy az ő fiának érdemeiért hal-
gasson meg minket. Harmadszor, életün-
ket, erkölcsünket jobbitstok, az ő Szent ígje-
hez rendellyük; melyeket ha cselekedünk, el-
hídigyük hogy az ő haragja meghűzende-
dik mi rajtunk, és az nyomorúságokat el-
vesszünk, és előbbeni jó állapotunkat ő

römmünkre megadja: Melyet engede-

gyen Szent Fiáért, az Ur Iesus Chris-
tusért, Szent Lelkének általa,

Amen.

FINIS:

*Lágonyi György
Kálmár németi 1870.*

NYOMTATTATOT:

M. DC. XXII.

